

Matew Jesus ky n'aa hanām do Matew erii wät do hahỹh

Jesus wahë makū sa häd ketsén do hahỹh

¹ Jesus Kristo, Dawi panaa, Abaraãm panaa.
Hahỹ ta wahë makū sa häd heen n'aa kerih doo:

² Abaraãm t'aah, Isak.

Isak t'aah, Jakóh.

Jakóh taah, Judah, ta hỹh daheeh.

³ Judah t'aah, Peres.

Peres taah, Eserōm Serah daheeh. Tamar mā sa
ỹh makū häd.

Eserōm t'aah, Rām.

⁴ Rām t'aah, Aminadab.

Aminadab t'aah, Nasōm.

Nasōm t'aah, Saramon.

⁵ Saramon t'aah, Buwas. Buwas ỹh Rahab häd
näng doo.

Buwas t'aah, Obed. Obed ỹh mā Rut häd näng
doo.

Obed t'aah, Jesé.

⁶ Jesé t'aah kā, Dawi, ër wahë makū sa wahë n'aa
paah.

Dawi t'aah, Saromāw. Saromāw ỹh Urija häd näng
do ỹm paah.

⁷ Saromāw t'aah, Reboām.

Reboām t'aah, Abijah.

Abijah t'aah, Asah.

⁸ Asah t'aah, Josapa.

Josapa t'aah, Jorāw.

Jorãw panaa seeh, Usijah.

⁹ Usijah t'aah, Jotãw.

Jotãw t'aah, Akas.

Akas t'aah, Esekijah.

¹⁰ Esekijah t'aah, Manaséh.

Manaséh t'aah, Amom.

Amom t'aah, Josijah.

¹¹ Josijah panaa kä, Jekonija, ta hÿÿj daheeh.
 Babirõn buuj, Judah buuj majiï, sa häj n'aa
 hënh Judah buuj ramahũũm noo gó Jekonija
 rababok.

¹² Babirõn häj n'aa bã rabaj'eenh do jawén paa
 bã henäk do hahÿ Jesus wahë makũ sa häd:
 Jekonija t'aah, Saratijéw.

Saratijéw t'aah, Sorobab.

¹³ Sorobab t'aah, Abijuh.

Abijuh t'aah, Erijakĩm.

Erijakĩm t'aah, Asor.

¹⁴ Asor t'aah, Sadok.

Sadok t'aah, Akĩh.

Akĩh t'aah, Erijud.

¹⁵ Erijud t'aah, Erejasa.

Erejasa t'aah, Matãn.

Matãn t'aah, Jakóh.

¹⁶ Jakóh t'aah, Joséh kä. Marija häd nãng do patug
 ti Joséh. Marija t'aah kä, Jesus, ramaneëenh
 do Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Dãng Doo.

¹⁷ 14 Jesus wahë makũ sa häd ketsén do Abaraãm
 du doo bã naa, Dawi bã kä tagadäk. 14 sa häd
 ketsén do Dawi häd bã naa, Judah buuj Babirõn häj

n'aa hēnh ramahũũm bä kä. 14 kä m' Jesus Kristo* wahē makũ sa häd ketsén do Babirõn häj n'aa hēnh rabeboo nä do jawén paa bä naa, Kristo benäng bä kä.

Jesus benäng do panyyg n'aa hahỹỹh

18 Hahỹỹ da Jesus Kristo benäng do ky n'aa. Jesus yỹn pan'aa Marija häd näng doo. Joséh gatēē do pan'aa m' ti Marija. Ti m' Marija beta däk, dooh Joséh awäd bä ta wē. Marija wén eta däk, P'op Hagä Do Sahee hejój hyb n'aa.

19 Baad ub, P'op Hagä Do karēn doo da Joséh, ta patug pan'aa bawät. Ti hyb n'aa m' dooh takarēn bä Marija taky n'aa tapa bä hajök do sa matym gó. Doo takarēn bä Marija tanu meby bä ta wób sa hã.† Ti hyb n'aa tahyb n'aa newē däk, ta h'yyb gó, Marija tamejō hōm taganat'ēē wät hyb n'aa. Doo m' takarēn bä ta wób tamaher'ood bä.

20 Ti m', ta ti tahyb n'aa newē däk do jawén paa bä Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do ääs kas'ee wät ta hã ta s'ēē gó. Ti m' ta s'ēē gó ääs ky hadoo ta hã. Hahỹỹ da ta kyyh:

—Joséh, Dawi panaa, —näng mäh —mahyb n'aa p'eed manäh. Magat'ēē né hē Marija. Ajän ta wog gó hasuun doo, P'op Hagä Do Sahee hejój hanaa.

21 Aj'y y da ta t'aa. Mahäd n'oo da Jesus,‡ P'op Hagä Do karapee tabed'ēēp hyb n'aa da nesaa do

* **1:17** Ji h'yyb tym dēēb, p'ooj ub Judah buuj hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh do ramaneēēnh **Mesijas** . Gereg kyy me ramaneēēnh **Kristo** . **“P'op Hagä Do h'yyb däng doo”** , tahanäng pé m' ti. † **1:19** Aj'y y see sii Marija beta däk Joséh ed'oo. Ti hadoo né hē, dooh takarēn bä taher'ood bä ta wób sa hã Marija eta däk doo, Marija tanu maneb'yyh hyb n'aa. ‡ **1:21** Jawéh ji ted'ēēp, tahanäng pé ti Jesus.

ramoo bok do mahānh —näng mä ääs kyyh Joséh hã.

²² Sahõnh hẽ tii d' tawén hadoo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kyyh ta ky n'aa rod Isajas häd näng do erii wät do paa kaja däk hyb n'aa. Hahÿÿ da taky däng do paah:

²³ “Etaah da maruus aj'y y manepäh nä doo. Enyy däk da aj'y y ta t'aah. Ramaneëënh da ta häd Imanuéw”, § näng mäh. “Ër mahang P'op Hagä Do bawät”, tahanäng pé ti Imanuéw.

²⁴ Ti m' Joséh ty gawëej däk bä, ääs mejüü doo da né hẽ taky daheeh. Marija tagat'ëë däg kãn.

²⁵ Tagat'ëë däk né hẽ, dooh ta wë tawäd bä Marija t'aah nenäng nä bä. Ti m' Marija t'aah benäng do jawén paa bä Joséh häd n'oo däk mä Jesus.

2

Sagõõh ky n'aa ma kamahet'ëëk do Jesus henäng do resoos do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' panang Berënh häd näng doo bä, Judah häj n'aa bä Jesus benäng sa wahë n'aa Eróts häd näng do bag'ääs noo gó. Tabenäng do jawén paa bä ajyy tak'ëp ma kamet'ëëk doo, sagõõh ky n'aa ma kamahet'ëëk do kaj'aa Jerusarënh bä. Sa häj n'aa papÿÿj hana hënh rahana.

² Ti m' rakajaa bä kä rabeaanh:

—Nyy bä tabadäg däk Judah buuj sa wahë n'aa nag'aap hẽ henäng doo? —näk mäh. —Äã hapäh sagõõh tabeny y däk do heen n'aa. Papÿÿj nu ganyy hënh tahana. Äã wén na bë wahë n'aa nag'aap hẽ

§ 1:23 Isajas 7.14

henäng do äã weh'ëeh hyb n'aa —näk mä sagõõh ky n'aa ma kamahet'ëek do sa kyyh.

³ Ti m' tak'ëp mä Judah buuj sa wahë n'aa Eróts häd näng do hyb n'aa tón mä taky n'aa napäh bä sagõõh ky n'aa ma kamahet'ëek do raher'oot doo. Sahõnh hë Jerusarënh panang buuj na-ããj hë m' rahyb n'aa tón mäh.*

⁴ Ti m' Eróts mejũũ ranaëenh hyb n'aa ta wë sahõnh hë Judah buuj sa rod n'aa P'op Hagä Do wë wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyc do ma mehetëk do na-ããj hë. Ti m' tabeaanh mä sa hã nyy bä P'op Hagä Do kyy kerih do ky däng Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do benäng doo.

⁵ Ti m' raky hadoo:

—Berënh panang bä, Judah häj n'aa bä tabenäng da —näk mäh. —Hahỹỹ da P'op Hagä Do ky n'aa rod see erii wät paa ta ti ky n'aa —näk mäh:

⁶ “Panang Berënh, Judah häj n'aa bä badäk doo, õm ky n'aa netsëeh do nado panang ky n'aa etsëeh do sa mahang, Judah häj n'aa bä.

Ky n'aa etsëeh da õm, a babuuj mahang ganyyh do hyb n'aa ta bagã n'aa,

Isaraéw buuj, karapé haa h'yyb mahũũm doo.”†

—Tii d' né hë P'op Hagä Do kyyh, ta ky n'aa rod see erih do paah —näk mä Mosees ky n'aa jaw'yyc do ma mehetëk do sa kyyh Eróts hã.

⁷ Ti m' Eróts mejũũ rabats'yyt ta wë kejën doo gó sagõõh ky n'aa ma kamahet'ëek doo. Ti m'

* **2:3** Eróts wén hyb n'aa tón, dooh takarën bä ta see bag'ããs doo. Ta mab hë takarën tabag'ããs. Panang buuj rawén hyb n'aa tón na-ããj hë Eróts hã rah'yy genäh do hyb n'aa. Rahapäh ti tak'ëp da nesaa do tamoo wät da karapee henäng do hã, taky n'aa napäh do hyb n'aa.

† **2:6** Mika 5.2

tabeaanh mä sa hä ny noo gó ti sagõõh ganyyh. Ti m' rabaher'oot ta hä.

⁸ Ti m' Eróts mejüü mä Berënh hënh rabahõm hyb n'aa. Ti m' ky ken'yym doo gó m' taky hadoo sa hä:

—Bë ahõm, baad bë esóts karapee —näng mäh. — Karapee bë awyyd bä, nayyw hë ÿ karën ÿ bë maher'ood, karapee ÿ weh'ëeh hyb n'aa bë nemuun —näng mä Eróts kyyh.

⁹ Ti m' sa hä Eróts maher'oot do jawén paa bä, ratsyym kasog kån mäh. P'aa hënh mä sagõõh rabahapäh ênh ramahõm me. Sa pooj jé m' sagõõh bahõm. Ti m' sagõõh bayyw kä kån tób karapee t'aah yt sooh do pong jó.

¹⁰ Tak'ëp mä ratsebee bong sagõõh rabahapäh bä kä.

¹¹ Ti m' tób gó rabajëë p'ëë bä kä rabawyyd kån mä karapee Marija moo gó kä. Ti m' rabehyy b'ëeh tũü sa taron nu paa me karapee t'aah wë. Ti m' rawehëë kån ta hä. Ti m' raban'oo däk ta hä ta matym n'aa tak'ëp hanäm doo, ky n'aa gebah doo. K'ãäts tæg gabarëeh do s'ëëb, b'aa tæg buu benyym do s'ëëb in-sijëen häd näng doo, b'aa tæg buu benyym do s'ëëb miir häd näng doo raban'oo kån ta matym n'aa.

¹² Ti m' sa s'ëë gó kä P'op Hagä Do maher'oot ranabaaj hõm hyb n'aa Eróts magä doo me, Eróts ramanaher'oot hyb n'aa. Ti m' ta tyw n'aa see me m' rababaaj hõm kån sa häj n'aa hënh.

Esit häj n'aa hënh Joséh rakejën hõm do panyyg n'aa hahÿÿh

¹³ Ti m' sagõõh ma kamahet'ëëk do ratsyym kasok do jawén paa bä, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ääs

kasee mä Joséh hã ta s'ëë gó. Ti m' ta s'ëë gó taky hadoo ta hã:

—As'ëëg g'ëed! —näng mäh. —Mamahũüm wäd karapee t'aah ta ÿÿn daheeh Esit häj n'aa hënh, t'ĩ hënh bë kejën hõm hyb n'aa. Eróts mejũũ da resoos karapee t'aah tadaj'ëep hyb n'aa. Ti hyb n'aa da Esit bã bë ayyw dó, òm ÿ maher'oot bã kã da mabana —näng mä ããs kyyh Joséh hã.

¹⁴ Ti m' narryw hẽ Joséh ty gawëej däk. Ti m' atsëm né hẽ Joséh bado däk karapee t'aah, ti m' karapee ÿÿn daheeh ratsyym kasog kãn Esit hënh hah'ũüm doo.

¹⁵ Ti m' Esit häj n'aa bã rabajeej kãn Eróts bedëp nã bã. Tii d' tawén hadoo P'op Hagä Do kyyh ta ky n'aa rod see her'oot do paa kaja däk hyb n'aa. Hahÿÿ d' mä P'op Hagä Do kyyh ta ky n'aa rod erih do paah: “ÿ naëej wät tah ÿÿ, Esit bã naa tabanyyh hyb n'aa”,‡ nãng kerih do hã.

¹⁶ Ti m' Eróts h'yy kadaw'uuh sagõõh ky n'aa ma kamahet'ëek do rawadii doo. Ti hyb n'aa tak'ëp mä takawajããn. Ti m' tamejũũ mä radej'ëep hyb n'aa Berënh panang bã, panang nedaa bã na-ããj hẽ, sahõnh hẽ karepé ajyy pawóp hẽ ta baab n'aa hedo padëek doo, ti yd jé ta baab n'aa hedoo do na-ããj hẽ. Tii d' tawén d'oo, pawóp däg mä ta baab sagõõh ky n'aa ma kamahet'ëek do pooj jé rabahapäh sagõõh karapee henäng do heen n'aa ganyyh doo.§

¹⁷ Tii d' né kã m' kaja däk P'op Hagä Do kyyh ta ky n'aa rod Jeremiij häd nãng do erih do paa kã. Hahÿÿ da paa m' ta kyyh:

‡ **2:15** Osejas 11.1 § **2:16** Tii d' sagõõh ky n'aa ma kamahet'ëek do raher'oot paa ta hã.

18 “Panang Rama** häd näng doo bä naa maa enä tak'ëp ha'oot doo.

Tak'ëp h'yy kat'oon do sa kyyh ji maa napäh da. Rakéw panaa kyyh né hē tii, sa taah p'ãã 'oot doo. Dooh wäd sa taah. Ti hyb n'aa dooh rakarēn bä ta wób rah'yyb enāw bä sa hã”,†† näng kerih doo.

Joséh rababaaj nä do panyyg n'aa hahỹỹh

19 Ti m' Eróts dajëp do jawén paa bä, ta s'ëë gó m' ããs kas'ee wät Joséh hã.

20 Hahỹỹ da ããs kyyh ta hã:

—As'ëëg g'ëed! —näng mäh. —Mamabaj hõm karapee t'aah ta yÿn daheeh Isaraéw häj n'aa hēnh kä. Dejëp karapee majĩ —näng mäh.

21 Ti m' Joséh bas'ëëg gëët mäh, tado däk karapee t'aah, ti m' karapee yÿn daheeh ratsyym kasog kån Isaraéw häj n'aa hēnh hah'ũũm doo.

22 Ti m' Joséh ky n'aa napäh bä Akeraw häd näng do bag'ããs mä Judah häj n'aa‡‡ bä ta yb jawén buuj, eÿÿm mä t'ĩĩ hēnh tahõm bä kä. Ti m' ta s'ëë see gó P'op Hagä Do ããs maher'oot mä t'ĩĩ hēnh tanahõm hyb n'aa. Ti hyb n'aa kä m' Isaraéw häj n'aa bód Garirej häd näng doo hēnh mä tabahõm kån.

23 Ta tii bä, panang Nasaréh häd näng do bä rabajeej kån. Tii b' mä kaja kån hahỹ P'op Hagä Do ky n'aa rod raheer'oot do paa P'op Hagä Do ky däng do ky n'aa hã: “Ramaneëēnh da Nasaréh buuj”, näk paa sa kyyh.

** 2:18 Berēnh nedaa bä ti panang Rama häd näng doo. Ti hyb n'aa ta tii bä na-ããj hē sa taah rap'ãã oot, Jeremii ky däng doo da né hē.

†† 2:18 Jeremii 31.15 ‡‡ 2:22 Judah häj n'aa, Isaraéw häj n'aa bód né hē.

3

Jowāw nu gahem'uun do panyyg n'aa hahỹh

¹ Ti m' ta see pé noo gó, nu gemuun do paah, Jowāw häd näng do bahōm kån Judah häj n'aa bā tabanawäng hēnh. T'ĩ hēnh mā tamaher'oot maa new'ëe do sa hã P'op Hagä Do kyyh.

² Hahỹh d' mā ta kyyh:

—Edaa däk hỹ pong jé hawät do ji tabag'ããs doo. Ti hyb n'aa bē eréd hōm nesaa doo, P'op Hagä Do wē bē h'yy kawareem hyb n'aa —näng mā Jowāw kyyh.

³ Jowāw né hē ti aj'yy ta ky n'aa P'op Hagä Do ky n'aa rod Isajas häd näng do her'oot do paa hahỹ tabaher'oot noo gó:

“Hahỹh da tabanawäng bā her'oot do kyyh:
Bē tyw n'aa bak'ood däg da Tak'öp Hyb N'aa Jawyk
Doo.
Baad ub da bē tyw n'aa daj'aah”,* näng mā takerii
däk do hã.

⁴ Jowāw saroor mā kameer wii s'ëeb, ta pan'aa. Ta baa wyd paa m', ta byyh. Sabakar paa m' tawēh ta tä, mabaa bēeh paa m' ta waa.

⁵ Ti m' hajök Jerusarēnh babuj n'aa, Judah häj n'aa buuj, tamii Joradān nabyy me habong do na-ãj né hē m' rabahōm Jowāw wē.

⁶ Nesaa do rakawoom bā, Jowāw nu gemuun hōm tamii Joradān häd näng doo me.

⁷ Ti m' hajök Pariséw ramaneēenh doo, hajök Saduséw ramaneēenh do na-ãj hē ta wē, tanu

* **3:3** Isajas 40.3

gemuun doo bä rabana Jowāw bahapäh bä, taky hadoo mä sa hä:

—Aw'yy p'yym näng do taah hadoo bëeh! —näng mäh. —Nyy da bë ed'oo bë kejën nesaa do bë hä P'op Hagä Do banoo do mahānh? J'ooj madäk doo me bë ed'oo bë nu kemuun nesaa do mahānh?

⁸ Taw'ääts hē pooj jé bë metäh te hub tado bä nesaa do bë eréd hōm bä. Bë metäh hanäm do bë moo bok do hä.

⁹ Bë daab yb manä Abaraām panaa bë hanäk do hä. Bë edoo manäh: “Ää P'op Hagä Do gadoo Abaraām panaa ää bahadoo do hyb n'aa.” P'op Hagä Do karën bä tahajaa hahÿ pä tawareem bä, Abaraām panaa rado padäg bä —näng mäh.

¹⁰ —Edaa däk h'yy kawanereem do P'op Hagä Do ky n'aa etyy doo. Aj'yy myym joom kóm pa tadahëe däk do tabagëem hyb n'aa hadoo tii. Sahōnh hē joom tēeg neaak do tagëew jat da, ti tabaju hōm da —näng mä Jowāw kyyh.

¹¹ Ti m' Jowāw ky hadoo ênh:

—ÿ ti hÿÿh, bë ÿ nu gemuun naëng me, baad hadoo do wë bë h'yy kawareem do metëe n'aa. Ti awät da jawén ÿÿ tak'ëp hyb n'aa jawyk do bahānh ÿÿ. Hä ÿÿ, ÿ hyb n'aa sakog its ta hä. Ti hyb n'aa dooh ÿ haja bä ta tsyym suun ÿ patsä bä —näng mäh. —Tii kä P'op Hagä Do Sahee tabajëe suun bë h'yyb tym gó, bë tah'yyb mahūm hyb n'aa. Tëeg hōh hadoo doo me bë d' tametyy baad tabanāw däk hyb n'aa bë h'yyb tym —näng mäh.

¹² Tsyt hē tabetyn hōm da P'op Hagä Do karën do moo heb'ook doo, tsyt hē ta wób. P'op Hagä Do karën do moo b'ook doo, banäm doo hēnh tabetyn hōm, tabanesaa hēnh ta wób, aj'yy ta nahëe me

tetyn hõm do hadoo tiriig ta bóg mahãnh. Ta joom ag tiriig tabataa ta tób n'aa yt hã. Ta bóg taju toonh tēeg hõõ me, nadēek doo me –nāng mā Jowāw kyyh Kristo ky n'aa hã.

Jesus Jowāw nu gemuun do panyyg n'aa hahỹyh

¹³ Ti m' ti noo gó Garirej hāj n'aa bā naa Jesus bawēenh tamii Joradān hād nāng doo hēnh, Jowāw nu gemuun hyb n'aa.

¹⁴ Ti m' Jowāw geām paawā, ti m' taky hadoo:

–Hēd n'aa wē ŷ mabana õm ŷ nu gemuun hyb n'aa? ŷ paawā ti manu gemuun –nāng mā Jowāw kyyh.

¹⁵ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

–Taw'ãāts hē ta tii da dó. ŷ manu gemuun né hē. Taw'ãāts hē ěr bad'oo sahõnh hē ěr hã P'op Hagä Do karēn doo –nāng mäh.

Ti m' tii d' taky hadoo do hyb n'aa m', Jowāw nu gemuun kãn Jesus.

¹⁶ Jesus nu kemuun wät do jawén paa bā, nayyw hē tabanyyh tame naa. Tabanā sii hē m' wē kabasēets hõm. Ti m' tahapäh mā P'op Hagä Do Sahee ahyng mā ta wē. Guri-i bahyng doo da P'op Hagä Do Sahee bahyng. Ta hã m' tabadäng.

¹⁷ Ti m' hỹ pong jé naa tamaa ena kãn P'op Hagä Do kyyh. Hahỹ da m' ta kyyh:

–Hahỹ tah ŷỹ, tak'öp ŷ kamahãn up doo. Baad ŷ h'yy gadajang tan'oo bā –nāng mäh.

4

Jesus Dijab metyy do panyyg n'aa hahỹỹh*

¹ Ti m' P'op Hagä Do Sahee mahũũm kãn Jesus tabanawäng hēnh, rabanabok hēnh, Dijab metyy hyb n'aa Jesus.

² Ti m' 40 ta ā noo gó dooh m' Jesus awa bä, dooh m' tawëë bä. Ti jawén mä Jesus basa däk.

³ Tii bä Dijab, ji h'yyb tahet'uuk doo, ana ta wë, ti m' taky hadoo:

—P'op Hagä Do T'aah mado bä, —näng mäh — mamejõ hahỹ pä rakawereem padëëk pãw —näng mäh.

⁴ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Doo. Hahỹỹ da P'op Hagä Do kyy kerih doo: “Ji waa hã had'yyt nado ji bedëp. Sahõnh hẽ P'op Hagä Do kyyh hyb n'aa ji bedëb heh'ãät”† —näng mä Jesus.

⁵ Ti m' Jesus Dijab mahũũm kãn Jerusarēnh hēnh, panang tsyt hẽ P'op Hagä Do wë kasëew däk doo hēnh. Ti m' tabatsyyd hõm P'op Hagä Do tób n'aa jó p'op nu däk doo hēnh tabasëëk hyb n'aa. Ti m' taky hadoo:

⁶ —P'op Hagä Do T'aah mado bä, —näng mäh — keréd hyy tũũ. Hahỹỹ da P'op Hagä Do kyy kerih doo —näng mä Dijab kyyh: “P'op Hagä Do mejũũ da ta ããs, baad õm rabahag'ããs hyb n'aa. Õm da ragadoo p'op pä hã a tsyym taganadas hyb n'aa”,‡ nãng P'op Hagä Do kyyh —näng mä Dijab.

⁷ Ti m' Jesus ky gadoo:

* **4:** Gereg kyy me ramaneëēnh Nesaa Do Yb, **Dijab**. “Ji taky n'aa tapa had'yyt doo”, tahanäng pé ti Dijab. † **4:4** Dew-Teronom 8.3
‡ **4:6** Saaw-Mo 91.11-12

—Hahỹỹ da na-ãäj hẽ P'op Hagä Do kyy kerih doo: “Mamety manä P'op Hagä Doo, a hagä n'aa”[§] —näng mä Jesus.

⁸ Ti m' Jesus Dijab masäk waëë p'op nu däk do jó. Tii b' naa m' tametëeh ta hã sahõnh hẽ badäk hahỹỹ hã hanäng do häj n'aa rabag'ãäs doo, sahõnh hẽ hanäm doo, hetsooh do badäk hahỹỹ hã hanäng do na-ãäj hẽ.

⁹ Ti m' taky hadoo ta hã:

—Sahõnh hẽ ta ti ỹ anoo da a hã, wë ỹỹ, tũũ a taron nuu me ỹ mawehëë bä —näng mä Dijab kyyh.

¹⁰ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ahõm mahãnh ỹỹ, Nesaa Do Yb! —näng mäh. —Hahỹỹ da P'op Hagä Do kyy kerih doo: “Jããm hẽ P'op Hagä Doo, bë hagä n'aa, bë wehëë. Jããm hẽ ta ti bë hyb n'aa jew'yyk, bë ky daheeh”, ** näng kerih doo —näng mä Jesus.

¹¹ Ti m' Dijab bahõm kãn Jesus mahãnh. Ti m' ãäs rabana, rahag'ãäs mä Jesus, ranoo mä ta hã ta waa kä.

Jesus du doo tama metëëk do panyyg n'aa hahỹỹh

¹² Ti m' Jowãw nu gahem'uun do radawäts gëët do Jesus ky n'aa napäh bä m', tababaaj hõm kãn mä Garirej häj n'aa hënh.

¹³ Ti m' panang Nasaréh bä tabaym dó jawén paa bä m', takahỹỹd gä panang Kapar-Naũm häd näng doo hënh. Karaj'aa Garirej häd näng do nabyy me

§ 4:7 Dew-Teronom 6.16 ** 4:10 Dew-Teronom 6.13

Kapar-Naũm badäk, Seburũn, Napatawi sa häj n'aa bä.††

14 Tii da tawén d'oo, P'op Hagä Do ky n'aa rod Isajas häd näng do her'oot do paa takaja däk hyb n'aa. Hahỹỹ d' paa m' Isajas kyyh:

15 “Seburũn, Napatawi häj n'aa babuuj, karaj'aa nabyy me, tamii Joradãn tamyyj däk hä badäk do buuj.

Garirej sa häj n'aa häd, hajõk do Judah buuj nadoo do rabaj'eenh bä.

16 Ta tii bä, gadagyp do hadoo doo gó habok doo, P'op Hagä Do nahap'ëeh doo, rahapëë däg kãn ta bag ty eh do hadoo doo.‡‡

Dajëb bawät bä habok do sa hä ganä wät ta bag”,§§ näng kerih doo.

17 Ti m' ti noo gó Jesus du do däk tamaher'oot sahõnh hẽ sa hä. Hahỹỹ d' mä ta kyyh:

—Edaa däk hỹ pong jé hawät do ji tabag'ããs doo. Ti hyb n'aa bë eréd nesaa doo, P'op Hagä Do wẽ bë h'yy kawareem hyb n'aa —näng mä Jesus kyyh.

Jesus ats'yyt do ta sii habong do pan'aa panyyg n'aa hahỹỹh

†† 4:13 Garirej häj n'aa bód ta ti Seburũn Napatawi sa häj n'aa.

‡‡ 4:16 Jesus né hẽ ti ta bag ty eh do hadoo doo. Sa mahang Jesus bawäd wät do hyb n'aa, sa mahang Jesus ma met'ëeg wät do hyb n'aa, rahapëë däk nyy da rabad'oo P'op Hagä Do wẽ ranu kajäk hyb n'aa. §§ 4:16 Isajas 9.1 hä takerii däk tii. P'op Hagä Do nahap'ëeh doo, ji edëb heh'äät do nahap'ëeh do tii, dajëb bawät bä habok doo. Kristo sa wẽ kajaa doo, papỹỹj bag ganyyh do hadoo.

18 Ti m' karaj'aa Garirej häd näng do nabyy me Jesus bawät bä m', tabahapäh mä pawóp hē ajyy. Simaw, Peed ramaneëenh doo, ta hÿÿj ãn-Deréh daheeh. Tah'ÿÿb mä res'aak karahi me. Tah'ÿÿb sag né hē m' tii.

19 Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—B'ëep bē ana, si ÿÿ bē abooh. Tah'ÿÿb sag nado boo da bē hÿÿ kä. Ajyy, ÿÿj sag hadoo da bē hÿÿ kä P'op Hagä Do hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa —näng mä ta kyyh.

20 Ti m' nyyw hē m' raberéd hōm karahi. Ah'ũũm kãn mä ta sii.

21 Ti bahãnh mä Jesus bahapäh ajyy Tsijaag, Jowãw daheeh, Sebedew häd näng do taah. Marakate gó m' rabat'oonh, sa yb mä sa hata. Karahi m' renãm. Ti m' Jesus bats'yyt ta sii rabahōm hyb n'aa.

22 Ti m' nyyw hē m' ragatsëg n'yyh pong hēnh. Ti m' raberéd hōm sa yb, marakate. Ti m' Jesus sii rabahōm kãn mäh.

23 Ti m' jé pad'yyt hē Garirej häj n'aa bä, tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hã, Jesus ma metëek mäh, tamaher'oot mä sa hã P'op Hagä Do ji tabag'ããs do ky n'aa hanãm doo. Jé pad'yyt hē m' tabaheso hōm sahōnh hē sa nahëeh. Tabaheso hōm na-ãäj hē h'yyb nahejooj padëek do nahëe haj'aa.

24 Ti hyb n'aa, Sirija häd näng do häj n'aa bä na-ãäj hē raky n'aa napäh mä Jesus mo haj'aa hã. Ti hyb n'aa ramena kãn ta wë nahëe enäh doo. Hajōng mä ramena do sa nahëeh. Tak'ëp datés do hahoop do ta wób, karap'aar h'yyb nesaa do pahadëek do ta wób, mera do kaj'uun do ta wób,

nabong do ta wób. Ta ti sahõnh hẽ sa nahëe Jesus hahëen hõm mäh.

²⁵ Hajõk mä Jesus jawén hah'ũũm. Ta s'ee hẽnh naa m' hena ta jawén hah'ũũm doo. Garirej häj n'aa bä naa m' ta wób, Dekaporis häd näng do häj n'aa hẽnh naa ta wób, Jerusarênh bä naa m' ta wób, Judah häj n'aa bä naa m' ta wób, hëej Joradãn häd näng do tamyyj däk hẽnh naa m' ta wób kä.

5

Ky n'aa kedëng do ky n'aa hahyÿh

¹ Ti m' hajõk do ta jawén han'aa do Jesus bahapäh bä m', tabasëek waëe hä m', ti m' tabahyy sooh. Ti m' ta ma metëek do rabana ta wë,

² ti m' tadu doo tama metëek do sa hä. Hahyÿ d' mä ta kyyh:

³ —P'op Hagä Do ky n'aa edëng sa hä hẽ daab na'yyp doo, sa h'yyb gó jããm hẽ P'op Hagä Do hä daab 'yyp doo. Rawén ky n'aa kedëng, hÿ pong jé hawät do bag'ããs do karapee rabahadoo do hyb n'aa.

⁴ —Ky n'aa kedëng da jé ha'oot do hah'oop doo, P'op Hagä Do h'yyb en'yym do hyb n'aa da sa hä.

⁵ —P'op Hagä Do ky n'aa edëng kaja hẽ sa h'yyb mahũũm doo, sa hejój hä h'yy kana'eeh doo. Rawén ky n'aa kedëng, hëej papuuj* P'op Hagä Do ky n'aa enooh do danãh rabahadoo do hyb n'aa da.

* 5:5 Taw'ãäts hẽ ji ner'oot Apokarip 21.1.

- 6 —P'op Hagä Do ky n'aa edëng takarën doo da ji bawät do hä tak'ëp h'yyb pad'ëek doo. Rah'yyb pahadëek do kan'oo däk da sa hä.
- 7 —P'op Hagä Do ky n'aa edëng ta wób t'yyd mehïin doo. P'op Hagä Do t'yyd mehïin da sa hä kä.
- 8 —P'op Hagä Do ky n'aa edëng baad hedoo do had'yyt hë h'yyb enäh doo. Ky n'aa kedëng da tii, rahapäh do hyb n'aa da P'op Hagä Doo sa matym me.
- 9 —P'op Hagä Do ky n'aa edëng h'yyb nyyw gó habok do du n'aa doo. Ta ti hedoo doo ramaneëenh da P'op Hagä Do taah.
- 10 —P'op Hagä Do ky n'aa edëng da P'op Hagä Do karën do ramoo bok do hyb n'aa rarahejää do hah'oop doo. Rawén ky n'aa kedëng, hÿ pong jé bag'ääs do karapee rabahadoo do hyb n'aa da.

11 —Ky n'aa kedëng bëeh, hëp ÿ n'aa bë raky n'aa rejä bä, bë rarahejä bä, daap hë nesaa do bë ky n'aa ran'oo bä.

12 Baad had'op do P'op Hagä Do anoo da bë hä ta säm hÿ pong jé. Ti hyb n'aa da bë h'yy gadejah, bë tsebee da, tii d' bë hä radoo bä né paawä! Tii d' né paa sa wahë makÿ rabad'oo P'op Hagä Do ky n'aa rod sa hä, rarahejää né paa sa hä —näng mä Jesus.

Jukiir ky n'aa gó, ta bag ky n'aa gó Jesus ma metëek do panyyg n'aa hahÿÿh

13 Ti m' Jesus ky hadoo:

—Jukiir hadoo bëeh, badäk hahÿÿ hã habong do sa mahang.† Jukiir nadah'ëed wäd bä, dooh ji haja bä ji an'oo bä p'aa hënh tadah'ëed däg bä. Tanadah'ëed wäd bä, dooh hyb n'aa ji karën wät péh. Ji aw'oong hõm tii. Jé tabës pé tsab'eep da‡ —näng mäh.

¹⁴ —Badäk hahÿÿ hã habong do sa bag hadoo bëeh. Dooh ji haja bä ji jejën bä panang waëë jó badäk doo.

¹⁵ Dooh ta bag ji gataa so bä ji waa hood yt hã ji dasooh hyb n'aa. Dooh. Ta bag ji dasooh ta tyng jó, sahõnh hë tób yt hã haj'eenh do rabag enä hyb n'aa.

¹⁶ Ti hadoo ënh bë hã. Bë metäh, rabahapäh hyb n'aa, baad hedoo do bë babok doo, baad hadoo do bë moo bok doo, bë Yb hÿ pong jé hawät do hã raj'aa etsë hyb n'aa kä bë hã rahapäh do hyb n'aa —näng mä Jesus.

Moses ky n'aa jaw'yyk do ky n'aa hã Jesus ma metëëk do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁷ Ti m' Jesus ky hadoo:

—ÿ ahyng babä ÿ gawats'iik hyb n'aa nado P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo, P'op Hagä Do ky n'aa rod rerih do paa na-ããj hë. Tii d' bë edoo manäh. ÿ wén hyng P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo, P'op

† **5:13** Jukiir me ji ty gewuuk ta dab takanarejëã hyb n'aa. Jukiir hadoo P'op Hagä Do hã h'yy ka'eeh do badäk hahÿÿ hã habong do sa mahang. P'op Hagä Do hã h'yy ka'eeh do sa hyb n'aa nesaa do tak'ëp tawén kanah'üüm badäk hahÿÿ bä. ‡ **5:13** Jukiir nadah'ëed wät do hadoo ta hã h'yy ka'eeh do baad naboo bong doo. Baad ji nawäd wäd bä, baad nadoo do ji metëëh tii bä ta wób sa hã. Jukiir nadah'ëed wät do hadoo, ji aw'oong hõm do hado däk ji tii bä.

Hagä Do ky n'aa rod rerih do paa na-ããj hẽ, takaja däk hyb n'aa, hã ÿ kametëeh hyb n'aa na-ããj hẽ.

¹⁸ Baad bẽ ÿ maher'oot. Wẽ, badäk hahÿ hëej bawät nä bã, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do dooh tagawatsig bã. Dooh ta bód had'os pé gawatsik péh, sahõnh hẽ ta hã kerih do kametëeh bã kã. Né hup ÿ né hẽ ta ti ÿ her'oot doo –näng mäh.

¹⁹ –Jé P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do bód t'aats ky nadaheeh doo, ta wób tama met'ëeg bã ta nemuun raky nadaheeh hyb n'aa, jããm hẽ ky n'aa nets'äs da ta ti hedoo do hÿ pong jé hawät do tabag'ããs do mahang. Jé P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky daheeh doo, ta wób hã tama met'ëeg bã na-ããj hẽ, ky n'aa etsä däk tii, hÿ pong jé hawät do tabag'ããs do mahang –näng mäh.

Baad had'op Jesus karën ji bawät do ky n'aa hahÿÿh

²⁰ –Baad bẽ ÿ maher'oot. Baad ub Pariséw red'oo raky daheeh P'op Hagä Do karën do ji hã. Ti hadoo ênh P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo. Ti hado né paawä, baad bẽ nado bã sa bahãnh, dooh tabad'op hẽ bẽ haja bã hÿ pong jé hawät do bag'ããs do karapee bẽ hado bã –näng mäh.

1. Baad ji bawät sa mahãnh ji da hadoo do hã ji hyb n'aa newëe do hã ky n'aa hahÿÿh

²¹ –Bẽ maa napäh né hẽ p'ooj ub ër wahë makũũ hã kamejũũ doo: “Manaboh manä a da hadoo doo. Nesaa do hã ky n'aa kety däk da jé ta da hadoo do daj'ëep doo”, § näng kerih doo.

²² Ỹỹ kä, ỹ her'oot hahỹ bë hä: Jé ta da hadoo do wë kawajãän do sii hë ky n'aa kety däk da. Jé ta da hadoo do ky n'aa rejãã péh, taw'ãäts hë ër wahë n'aa hedoo do raky n'aa etyy tii. Jé “h'yy gatamaa its òm!”, hanäng pé ta da hadoo do hä, p'eets hë tabanesaa hënh, tëëg hõõ gó da tabahoop –näng mäh.

²³ –Ti hyb n'aa kä, P'op Hagä Do hä mama ejuu bä mahyb n'aa es'ee bä a hä a da hadoo do ganen'aak doo, baad nadoo do ta hä mamoo wät do hyb n'aa,

²⁴ tii bä taw'ãäts hë meréd dó mama ejuu do pan'aa ji ma ejuu do tyng pa. Tii bä ahõm a da hadoo do wë. Mets'ëë òm tahyb n'aa mabaan hyb n'aa, p'aa hënh bë h'yyb enyyw padëëk hyb n'aa. Tii bä maju kä P'op Hagä Do wë mamanaa doo –näng mäh.

²⁵ –Taw'ãäts hë nayyw hë mah'yyb enäw a wë kawajãän doo, hyb n'aa jawyk do wë òm tamahũũm bä òm taky n'aa tapaa hyb n'aa paawä. Bë mahõm me, ta hõõ bä, mah'yyb enäw, hyb n'aa jawyk do ji hä ky n'aa etyy do hä, òm taky n'aa tapa mahãnh. Tii d' manadoo bä, hyb n'aa jawyk do òm tabahaëënh da warahén hä, òm tadawäts gëët hyb n'aa kä.

²⁶ Dooh d' manä bä kä tii bä, sahõnh hë manepaag bä. Né hup ỹ né hë ta ti ỹ her'oot doo –näng mäh.

2. Baad had'op, ta wób rabahed'oo do bahãnh, ji bawät ỹỹj sa wë ky n'aa hahỹỹh

²⁷ Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

–Bë maa napäh hahỹ kamejũũ doo: “Aã manä ta seeh yỹm sii”, ** näng kerih do paah.

28 Yỹ kä, y her'oot hahỹ d' bë hä: Yỹnh wë ty gadäk doo, ta sii haỹh do hyb n'aa newë däk doo, baad nado däg ta h'yyb tym hä kä. Nesaa do tamoo wäd däg kän, dooh né ta sii taã bä paawä.

29 A matym hyb n'aa nesaa do mamoo wäd bä, taw'ãäts hë paawä a matym mado nyyh. Madawäts hõm. Taw'ãäts hë sét a hä hanäng do kaw'oong hõm, tabanesaa hënh õm P'op Hagä Do aw'oong hõm mahãnh.

30 A moo hub hadäk do hyb n'aa nesaa do mamoo wäd bä, taw'ãäts hë paawä magakyd hõm a mooh. Madawäts hõm. Taw'ãäts hë sét a hä hanäng do kaw'oong hõm, tabanesaa hënh õm P'op Hagä Do aw'oong hõm mahãnh†† –näng mäh.

3. Baad had'op, ta wób rabahed'oo do sa bahãnh, ji bawät ji yỹm wë ky n'aa hahỹh

31 –Hahỹ da kamejũũ do paah: “Jé ta yỹm heréd hõm doo, taw'ãäts hë taban'oo däk né hë ta heen n'aa kerih do ta hä”,‡‡ näng kerih do hä.

32 Yỹ kä, y her'oot hahỹ d' bë hä: Jé daap hë ta yỹm heréd hõm doo, ta yỹm wadii do hyb n'aa tanado bä, yỹnh ta patug nadoo do sii he'yh do hado däk tan'oo bä ta yỹm paah. Aj'yy see gat'ëë däg bä ta ti yỹnh, nesaa doo, P'op Hagä Do ganadoo

** 5:27 Esodo 20.14 †† 5:30 Dooh Jesus mejō bä ji matym ji ado nä bä, ji moo see ji gakyd hõm bä. Jesus hapäh, ji h'yyb gó naa né hë ti nesaa do ji moo wät doo, ji heg'ãäs doo. Tii da tawén her'oot, baad ji hyb n'aa matakëë hyb n'aa nesaa do ji moo nawät hyb n'aa. Dooh masuuj tado bä ta ti hedoo doo, Jesus hanäng péh. ‡‡ 5:31 Dew-Teronom 24.1

do tamoo wät. Ta see ŷÿm sii he'ÿÿh do hado däk tii —näng mäh.

4. Baad ji awäd bä, dooh hyb n'aa tak'ëp ji ky n'aa h'ũũm pé do ky n'aa hahÿÿh

³³ —Bë maa napäh né hë p'ooj ub ër wahë makũũ hã kamejũũ doo: “Maky kahÿÿd manä Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hã maky däng doo. Mamoo wäd né hë ta hã maky däng doo”, näng kerih doo.

³⁴ ŷÿ kä, ŷ her'oot hahÿÿ d' bë hã: Bë ky dëë manä da. P'op Hagä Do bag'ããs do tyng hadoo hÿ pong jé. Ti hyb n'aa bë ky dëë manä hÿ pong jé hã, bë ehüb né hë bë ky däng do bë metëeh hyb n'aa.

³⁵ P'op Hagä Do tsyym tyng hadoo badäk hahÿ hëej. §§ Ti hyb n'aa, bë ky dëë manä badäk hahÿ hëej hã, bë ehüb né hë bë ky däng do bë metëeh hyb n'aa. Bë ky dëë manä Jerusarënh panang hã, bë ehüb né hë bë ky däng do bë metëeh hyb n'aa. P'op Hagä Doo, sahõnh hë bag'ããs do panang ti Jerusarënh. Ta ma tii.

³⁶ Bë ky dëë manä bë nuu hã. Dooh ji haj'as pé ji hã hë ji ahÿÿd bä. Ji sëen na-ããj hë dooh ji haja bä ji ahÿÿd bä.

³⁷ Ti hyb n'aa kä, “ÿÿ” bë noo bä, taw'ããts hë “ÿÿ” né hë bë h'yyb gó. “Dooh” bë noo bä, “dooh” né bë h'yyb gó. Jããm ti bë kyyh. Dooh hyb n'aa tak'ëp bë ky n'aa h'ũũm pé bë metëeh hyb n'aa ta ti bë ehüb né hë. Nesaa Do Yb hanaa sahõnh hë ti bahãnh tak'ëp ky n'aa h'ũũm doo —näng mäh.

§§ 5:35 Hÿ pong jé, P'op Hagä Do bag'ããs do tyng hadoo. Badäk hahÿÿh, P'op Hagä Do tsyym tyng hadoo Isaraéw buuj sa hã. Sahõnh hë P'op Hagä Do bag'ããs. Ti né sahõnh hë danäh, tahanäng pé tii.

5. Baad ji awäd bä, dooh ji abaaj bä nesaa do ji tah moo wät do ky n'aa hahÿÿh

³⁸ Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

—Bë maa napäh né hë hahÿ kamejũ doo: “Ta da hadoo do matym rejãã doo, ta ti mo haj'aa näng do matym na-ããj ji rejãã. Ta da hadoo do tæg see gatëh hõm doo, ta ti mo haj'aa näng do tæg see na-ããj hë ji rejãã”, *** näng kerih doo.

³⁹ ÿÿ kä, ÿ her'oot hahÿÿ d' bë hä: Bë mahũũm manä hyb n'aa jewyk do sa wë nesaa do bë hä moo wät doo, tamoo wät do sãm tagadoo hyb n'aa paawä. Õm rapa ewyh bä manu mebyng hyb n'aa paawä, mamabaaj manäh. Man'oo a ta pa s'ee hënh rabewyyh hyb n'aa.

⁴⁰ Hyb n'aa jewyk do sa wë a da hadoo do õm taky n'aa tapa bä a saroor hyb n'aa, man'oo ta hä a hatsë a hä hadäk do na-ããj hë.

⁴¹ Õm ramejõ bä sa ma mas'ëed bä raky n'aa jaw'yyk do anoo do pénh, tii bä mamahãj manä ta ti ramejũ doo. Taw'ãäts hë raky däng do bahãnh mas'ëed.†††

⁴² Man'oo a da hadoo do ets'ëë bä a hä. A h'ëed see a da hadoo do ets'ëë bä tab'aanh doo, man'oo né hë —näng mäh.

6. Baad ji awäd bä, ji majÿ sii hë ji kamahãn do ky n'aa hahÿÿh

⁴³ Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

*** **5:38** Esodo 21.24, Rewitikos 24.20, Dew-Teronom 19.21
 ††† **5:41** Roma buuj warahén n'aa Isaraéw häj n'aa bä mejũ do rahajaa, rakarën bä, ramejũ Isaraéw buuj rasëet sa ma dawëë péj. Tii d' radoo bä, ramejũ do bahãnh ji asëet, näng Jesus kyyh. Dooh ji mahãj bä.

—Bë maa napäh né hë hahÿ ramejũũ do paah:
 “Makahãñ a da hadoo doo. Mahyb n'aa wa-
 reem a majĩ.”^{†††}

⁴⁴ ÿÿ kã, ÿ her'oot hahÿÿ d' bë hã: Bë kamahãñ
 bë majĩ. Bë ky n'aa ets'ëë bë hã rejãã doo,

⁴⁵ bë Yb hÿ pong jé hawät do taah né bëëh, bë
 metëëh hyb n'aa ta tii hã. Bë Yb hÿ pong jé hawät
 do anoo papÿÿj bag tapahuunh doo, baad habok
 do sa hã, baad nabok do sa hã na-ããj hë. Baad
 habok do rababong bä tabanoo naëng badoos hyb
 n'aa, baad nabok do rababong bä na-ããj hë.

⁴⁶ Bë gadoo bë ed'oo g'eeh hanãm do P'op Hagä
 Do hanaa, jããm né hë bë kamahãñ bä bë hã
 kamahãñ doo? Dajëër Roma buuj hã ji hepak
 do taa n'aa, bë ty n'aa ges'yyk doo, ti na-ããj
 rakamahãñ sa hã kamahãñ doo.

⁴⁷ Jããm hë bë wakããn hedoo do bë edëë bä, ta
 wób bad'oo do bahãnh nado bë bad'oo. Jé P'op
 Hagä Do sa h'yyb gó nahapäh do na-ããj né hë
 redëng sa wakããn, sa najiis.

⁴⁸ Ti hyb n'aa, taw'ããts hë baad had'yyt hë bë
 babok, bë Yb hÿ pong jé hawät do baad had'yyt hë
 tabawät doo da —näng mä Jesus kyyh sa hã.

6

*Tamawoob hë hedoo do Jesus ma metëëk P'op
 Hagä Do ji weh'ëëh do ky n'aa hã*

¹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Baad hedoo doo, P'op Hagä Do karën do bë
 moo bok bä, taw'ããts hë bë moo boo bë raj'aa etsë
 hyb n'aa nado. Baad hedoo do bë moo boo bä bë

††† 5:43 Rewitikos 19.18

hã raj'aa etsë hyb n'aa, ti bä dooh bë gado wäd bä hanäm do ta säm bë Yb hỹ pong jé hawät do hanaa.

1. Nyy da ji bad'oo kas'uut do matym n'aa ji an'oo bä do ky n'aa hahỹh

²—Ti hyb n'aa kas'uut do matym n'aa mabanoo bä, magamehã manä torõm-bet, õm ramanatakëë hyb n'aa, j'ooj madäk doo me ky ken'yym do rabadhed'oo doo da panang tyw n'aa bä, tób P'op Hagã Do panyyg rayd naherot do yt hã, sa hã ta wób raj'aa etsë hyb n'aa. Baad bë ÿ maher'oot: Ta ti hedoo doo, sa hã raj'aa etsë doo me né hẽ ragado däk ta säm. Dooh ragado wäd bä hanäm do P'op Hagã Do hanaa. Né hup ÿ né hẽ ta ti ÿ her'oot doo.

³ Kas'uut do matym n'aa mabanoo bä, maher'ood manä ta wób sa hã,

⁴ ta wób ranahapäh hyb n'aa mamasa doo. Tii bä kä, a Yb hỹ pong jé hawät doo, hapäh do ranahapäh bä manoo doo, anoo da a hã ta säm baad hadoo doo —näng mäh.

2. Nyy da ji bad'oo ji ky n'aa ets'ëë bä ky n'aa hahỹh

⁵—Bë ky n'aa ets'ëë bä, j'ooj madäk doo me ky ken'yym do rabahed'oo doo da bë adoo manä da. Panang tyw n'aa kajatsëk bä, hajök do rababok bä, tób P'op Hagã Do panyyg rayd naherot do yt hã na-ãäj ti ragen'aak raky n'aa ets'ëë rabë bä, ta wób rabahapäh hyb n'aa. Baad bë ÿ maher'oot: Ta ti hedoo doo, sa hã raj'aa etsë doo me ragado däk ta säm. Dooh ragado wät pé hanäm do P'op Hagã Do hanaa. Né hup ÿ né hẽ ta ti ÿ her'oot doo.

⁶ Ti hyb n'aa, maky n'aa ets'ëë bä, ajëë suun a tób gawakõ gó, manoo gatsëë däg ta gawakõ, ti

bä maky n'aa ets'ëë a Yb, hỹ pong jé hawät do ji nahapäh do hä. Tii bä kä, a Yb hỹ pong jé hawät doo, kejën doo gó maky n'aa etsëë do hapäh doo, anoo da a hä ta sãm baad hadoo doo.

⁷ Bë ky n'aa ets'ëë bä, bë ky n'aa jebaaj manä bë etsëë doo, P'op Hagä Do sa h'yyb gó nahapäh do rabahed'oo doo da. Rah'yy kaha'eeh do maa napäh raky n'aa etsëë doo, hajõng do sa kyyh hyb n'aa red'oo.

⁸ Bë ky n'aa ets'ëë pooj jé bë Yb hapäh bë wë badoh doo. Ti hyb n'aa bë ky n'aa ets'ëë manä nanäng raky n'aa etsëë doo da.

⁹ –Taw'ääts hë hahỹỹ da d' bë kyyh bë ky n'aa ets'ëë bä:

“Ee, hỹ pong jé hawät doo,
ãã karën sahõnh hë õm rahyb n'aa jew'yyk.

¹⁰ ãã etsëë a hä,
sahõnh hë mabag'ääs do nayyw hë takajaa hyb
n'aa ãã wë.

ãã karën sahõnh hë badäk hahỹỹ hä habong do
ramoo bok makarën doo,
hỹ pong jé ramoo bok doo da makarën doo.

¹¹ Man'oo had'yyt hë ãã waa.

¹² Mamabaan hõm nesaa do ãã moo bok do paah,
ãã mabaan hõm doo da ãã wë moo bong do nesaa
doo.

¹³ Man'oo manä nesaa do ãã tah'yyb tatuk.

ãã mamoo n'aa jesu Nesaa Do Yb mahãnh.*

[Õm né ti sahõnh hë bagãã had'yyt doo.

Õm né ti hejooj had'yyt doo.

* **6:13** Tahajaa na-ääj hë ji erii bä: “ãã mamoo n'aa jesu nesaa do mahãnh.”

Õm né ti ji j'aa etsëe had'yyt doo. Ti né hẽ. Taw'ããts hẽ]”, nãk da bẽeh.

¹⁴ Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

—Bẽ hyb n'aa mabaan bã nesaa do bẽ wẽ ramoo boo bã, tii bã bẽ Yb hỹ pong jé hawät do hyb n'aa mabaan da na-ããj hẽ bẽ hã.

¹⁵ Bẽ hyb n'aa manabaan bã nesaa do bẽ wẽ ramoo bok doo, tii bã dooh na-ããj hẽ bẽ Yb hyb n'aa mabaan bã bẽ hã nesaa do bẽ moo bok doo.

3. Nyy da ji bad'oo kas'aah doo me P'op Hagä Do ji weh'ëeh bã ky n'aa hahỹh

¹⁶ Ti m' Jesus ky hadoo:

—P'op Hagä Do bẽ weh'ëeh hyb n'aa bẽ kas'aah bã, bẽ metä manä bẽ h'yy gajëng doo, j'ooj madäk doo me habok doo, ky ken'yym do gó habok do rabahed'oo doo da. Ta ti rah'ỹt sa mamets rakas'aah ta wób rabahapäh hyb n'aa. Baad bẽ ỹ maher'oot: Ta ti hed'oo doo, sa hã raj'aa etsë doo me, ragado däk ta sãm sahõnh hẽ. Dooh ragado wät pé hanãm do P'op Hagä Do hanaa. Né hup ỹ né hẽ ta ti ỹ her'oot doo.

¹⁷ Ti hyb n'aa, kas'aah doo me P'op Hagä Do maweh'ëeh bã, taw'ããts hẽ mahetsyyd a mamets, mahawug ta syyj buu benyym do a nuu gó ji bahed'oo doo da

¹⁸ kas'aah doo me P'op Hagä Do maweh'ëeh do ta wób ranahapäh hyb n'aa. Jããm hẽ a Yb, hỹ pong jé hawät doo, ji nahapäh do hapäh hyb n'aa. Tii bã kã, a Yb hỹ pong jé hawät doo, kejën doo gó makas'aah do hapäh doo, anoo da a hã ta sãm baad hadoo doo —nãng mäh.

Ji ma ky n'aa hahÿÿh

¹⁹ Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

—Bë ata manä bë ma takah'üüm hyb n'aa badäk hahÿÿ bä, kamera hedoo do ji ma rejää doo bä, ji ma hetöt bä, hets'ëëk do bë tób ranoo eë hõm doo bä bë ma rabets'ëëk hyb n'aa.

²⁰ Taw'ääts hë bë moo boo had'yyt hë ti P'op Hagä Do bë hä takarën doo. Tii bä da bë gadoo da hÿ pong jé ta sãm P'op Hagä Do hanaa. Hÿ pong jé dooh kamera hedoo do rejä bä ta sãm P'op Hagä Do hanaa ji gadoo doo. Ta tii bä dooh tahetöd bä ta sãm, ta tii bä dooh retsëög bä P'op Hagä Do hanaa ji gadoo doo.

²¹ Ta tii d' ÿ wén her'oot, tak'ëp bë kamahän do banäng bä, tii bä bë h'yyb bawät —näng mäh.

²² —Ji bag hadoo ji matym. Baad tado bä ji matym,[†] ta bag hado däk sahõnh hë ji hä.

²³ Baad tanado bä ji matym,[‡] badagyp hadoo sahõnh hë ji hä. Ti hyb n'aa, ta bag hadoo bë hä hanäng do paawä, badagyp do tado bä, tak'ëp tabadagyp tii bä bë hä.

²⁴ —Dooch hajaa pé pawóp hë ta kariw n'aa sii moo wät pé séd noo gó. Tii d' tahado bä, ta kariw n'aa see dooh takamahän bä, ta see ti takamahän. Ta see wë da baad tamoo wät da, ta see taty n'aa ges'yyk da. Ti hadoo bë hä. Dooch bë haja bä bë h'yy keséj bä. Dooch bë haja bä P'op Hagä Do hä bë h'yyb däg bä, dajëer hä na-ääj bë h'yyb däng bä —näng mä Jesus.

[†] **6:22** Ji etsëeh, P'op Hagä Do hä ji h'yyb däk, tahanäng pé né m' ti *baad hadoo do ji matym*. [‡] **6:23** Ji netsëh, ji ma hyb n'aa ji bawät tahanäng pé né m' ti *baad nadoo do ji matym*.

25 —Ti hyb n'aa bë ÿ maher'oot hahÿÿh: Bë hyb n'aa tón had'yyt manä bë babok do hä, bë waa hä, bë eëek do hä, bë saroor hä. Tii d' ÿ wén edoo, ji awa do bahānh ti ji edöp doo. Ji saroor bahānh ji.

26 Bë hegāã taw'ëed. DooH reloom bä joom tym. DooH rata bä joom ag sa waa tób n'aa yt hä. Ti hado né paawä, P'op Hagä Doo, bë Yb, anoo sa waa. Taw'ëed P'op Hagä Do kamahān do bahānh bë takamahān.

27 Tak'öp bë hyb n'aa newë had'yyt né paawä, dooh bë haja bä bë aboo dawöd bä ta tii da —näng mäh.

28 —Hëd n'aa bë hyb n'aa tón bë saroor bë pad-edëek do pan'aa hä? Bë hegāã tabawä n'aa ts'ooH joom banäng bä hawäng doo —näng mäh. —DooH né paawä ramoo boo bä, dooh né paawä sa saroor rages'yyb bä,

29 Saromāw saroor anyyw né paawä, gabar'ëeng né paawä, ti bahānh tabanäm ti tabawä n'aa ts'ooH.

30 Tii da baad ub P'op Hagä Do adoo bä tabawä n'aa hä, nyyw hë tsawyy jëng do hä, ji gatang do hä, dooh g'eeh ti bahānh baad ub tabahag'ããs bëeh? Tanoo né da bë hä bë saroor. H'ëed hyb n'aa P'op Hagä Do hä baad bë h'yy kana'eeh?

31 Ti hyb n'aa kä, bë hyb n'aa tón manäh. “H'ëed g'ee d' äã awa? H'ëed g'ee d' äã eëek? H'ëed g'ee d' äã dadäk?”, bë an'oo manäh.

32 P'op Hagä Do sa h'yyb gó nahapäh do ti tii, ti hä h'yyb padëek doo. Bë ti dooh tii d' bë adoo bä. Bë Yb hÿ pong jé hawät do hapäh bë wë bedoh doo.

33 Taw'ãäts hë pooj jé baad bë h'yyb padäg bë Yb bag'ããs do hä, baad hedoo do ji hä takarën do hä

na-ããj hẽ. Tii bã kä, tanoo da bë hã sahõnh hẽ bë wẽ bedoh doo.

³⁴ Ti hyb n'aa kä, naga hẽ bë hyb n'aa tón manä bë pooj jé hawät do hã. Jat'iip hadoo na-ããj hẽ ti anäng ji h'yy katón doo. Ti hyb n'aa taw'ãäts hẽ jati pé bë hyb n'aa newë nyy d' bë bad'oo.

7

Ji da hadoo do ji ky n'aa netyy do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Baad nadoo do hã bë ky n'aa ety manä had'yyt hẽ ta wób, P'op Hagä Do ky n'aa netyy hyb n'aa bëëh.

² Tii d' ÿ wén edoo, ta wób bë ky n'aa etyy doo da, bë da P'op Hagä Do ky n'aa etyy. Ta wób bë ky n'aa etyy do pénh, ti pénh da P'op Hagä Do ky n'aa etyy da bëëh.

³ —Hëd n'aa mamatakëë b'aa hyyj its a da hadoo do matym me hahop doo, b'aa haeh do a matym gó anäng?

⁴ Hëd n'aa, “Na b'aa hyyj a matym gó hatu do ÿ ado hõm”, mabanäng, dooh b'aa haeh do mamatakä bã a matym gó hanäng doo?

⁵ J'ooj madäk do ti a h'yyb. Mado nä pooj jé b'aa haeh do a matym gó hakëë doo. Tii bã da mabahapäh baad ub mabado hõm hyb n'aa a da hadoo do matym gó hatu do b'aa hyyj —näng mäh.

⁶ —Bë an'oo manä awaar hã tsyt hẽ P'op Hagä Do wẽ kasëew däk doo. Bë da regës. Bë an'oo manä

too yb hã majoor gabarëeh do perora häd näng do s'ëëb. Ratsab'eep da bë majoor* —näng mä Jesus.

Ji ky n'aa etsëë do ky n'aa hahÿÿh

⁷Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë ets'ëë, tii bä P'op Hagä Do anoo bë hã. Bë esóts, tii bä bë aw'yyt da.† Bë naëej tób noo bä naa, tii bä da ta danäh noo gas'ëës.‡

⁸Jé hetsëë doo, gadoo da P'op Hagä Do hanaa. Jé hesoos péh, taw'yyt P'op Hagä Do hanaa. Jé tób noo bä naa naëënh péh, tób noo kas'ëës da ta hã P'op Hagä Do hanaa —näng mäh.

⁹—Pāw bë t'aah ets'ëë bä ta waa, pä bë anoo g'eeh ta hã?

¹⁰Tah'ÿÿb bë hã tets'ëë bä ta tä, aw'yy g'eeh bë anoo ta hã? Dooh.

¹¹Nesaa do moo heb'ook do né paawä bëëh, baad hadoo do bë heno bë taah hã. Ti bahānh bë Yb hÿ pong jé hawät do anoo da baad hadoo do ta hã hetsëë do hã.

¹²—Ti hyb n'aa kä, sahōnh hē bë bad'oo do hã, bë moo boo ta wób sa hã baad hadoo doo, bë karēn do bë hã ramoo bok doo. Tii d' tahanäng pé P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do hã, P'op Hagä Do ky n'aa rod rerii bong do hã kerih doo —näng mä Jesus.

* **7:6** Hahÿÿ d' Jesus hanäng pé apäh: Bë ky kahūūm manä P'op Hagä Do ky n'aa hanäm do bë maher'ood bä kanar'ëēn do maa nanewëë do sa hã. Sa hã ji ky kahūūm bä, ji rarahejää da tii bä. Awaar ji tegës do hadoo tii. Sa hã ji ky kahūūm bä panyyg hanäm do ky n'aa, raty n'aa ges'yyk da tii. Too yb majoor gabarëeh do tsab'eep do hadoo tii. † **7:7** Baad ji hyb n'aa matakëë ji ky n'aa etsëë do hã tahanäng pé m' tii *bë esóts bä bë aw'yyt*. ‡ **7:7** Ji ky padäg had'yyt hë P'op Hagä Do hã ji etsëë doo, tahanäng pé m' ti *tób noo bä naa ji naëënh doo*.

Ta tyw n'aa ky n'aa gó Jesus ma metëek hÿ pong jé ji bahõm do ky n'aa hahÿÿh

¹³ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Noo maeh ta tyw n'aa, maeh ta tyw n'aa bane-saa hënh, ji karejãã doo hënh hahõm doo. Hajõk maeh doo me hah'ũũm. Ti hyb n'aa, taw'ããts hë bë majëë suun noo nad'ëed is do hadoo doo me P'op Hagä Do wë, ji edëb had'yyt doo hënh ji tamahũũm doo.

¹⁴ Noo manad'ëed its, manad'ëed its ta tyw n'aa ji edëb had'yyt doo hënh hahõm doo. Dooh tahajõõ bã ta ti ta tyw n'aa haw'yyt doo —näng mäh.

Rababok do hã ji h'yy ganäng sa hã ky n'aa hahÿÿh

¹⁵ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Baad bë hyb n'aa matakä, P'op Hagä Do ky n'aa rod oow bë rawanadii hyb n'aa. B'éé anyyw is do hadoo kawanajããn do hadoo da rababok bë mahang. J'ooj madäk doo me tii. T'õp, sa h'yyb gó, tabanas'aa b'éé hek'ook do hadoo tii.

¹⁶ Ramoo bok do hã, rahe'oot do hã na-ããj hë bë da h'yy genäh sa hã, joom ag hã ji bahapäh do hadoo joom ÿÿn hã. Dooh ji awyyd bã uwa ag sasëng tëëg hedoo do hã. Dooh na-ããj hë ji awyyd bã wiigo ag hetëk do hã.

¹⁷ Joom baad hadoo doo, baad ub ta ag. Joom seeh, baad nadoo doo, ta hënh hënh ta ag hahõm, dooh baad hadoo do ta ag.

¹⁸ Joom baad hadoo doo, dooh teag bã baad nadoo doo. B'aa p'yym näng doo, dooh tahaja bã baad hadoo do teag bã.

19 B'aa baad nadoo do heaak doo, ji agëem, ji tëeg hado däk tii bã.

20 Joom ag hã bë hapäh doo da ta yÿn, ti hadoo da, ramoo bok do hã, rababok do hã bë da h'yy genäh P'op Hagä Do ky n'aa rod oow sa hã —näng mäh.

21 —Dooh sahõnh hë “Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo”, y ramaneëenh doo, hÿ pong jé hawät do bag'ããs do karapee rabahadoo da. Jããm hë Yp y hÿ pong jé hawät do karën do moo b'ook doo, ta bag'ããs bã tagadoo.

22 Sahõnh hë P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó, hahÿ da hajök do sa kyyh hã yÿ: “Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, a kyy gó nado g'eeh a ky n'aa ãã baher'oot? A kyy gó nado g'eeh karap'aar h'yyb nesaa do sa hã padëek do ãã habëë hõm? A kyy gó nado g'eeh hajõng ãã pehuunh doo?”, nãk da.

23 Tii bã kã, hahÿ da da kÿh y sa hã: “Dooh noo gó bë y hapëë bã. Bë anä matym yÿ gó naa, nesaa do moo heb'ook doo!”, näng da kÿh y sa hã.

24 —Ti hyb n'aa kã, hahÿ kÿh y maa newëë doo, ky daheeh doo, aj'yy h'yy ganäng do hadoo, tababang bã, pä banäng bã, ta tób tatamaa sooh do hadoo.

25 Adots né paawä naëng, tamii agyyb né paawä ta tób hã, bah'ood ahëm né paawä ta hã, dooh tatë hyy bã, tababang bã ta tób tu n'aa baad tabejëh do hyb n'aa.

26 Kÿh y maa newëë doo, ky nadaheeh doo, aj'yy h'yy gatamah do hadoo, hood jó ta tób tatamaa sooh do hadoo.

27 Adoos naëng, ag'yyp tamii ta tób hã, bah'ood ahëm ta hã. Tii bã tabatë hyng. Sahõnh hë takare-jãã ta tób —näng mäh.

²⁸ Ti m' Jesus bahajaa bä sahõnh hẽ ta ti ta her'oot doo, maa new'eë do rahyb n'aa meuunh mä tama metëëk do hä.

²⁹ Rawén meuuj bong mä tama metëëk mä hyb n'aa jawyk do ky n'aa me. Sa ma matëg, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do rama metëëk doo da nahado m' tii.

8

Rog manahuuh do Jesus haso däk do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' waëë bä naa Jesus bahyng bä kä hajõk mä had'aa.

² Ti m' aj'yy rog manahuuh do ana mä ta wë. Ti m' tabahyy häng mä ta taron nu paa me, ti m' taky hadoo mä Jesus hä:

—Wahëh ÿ n'aa, —näng mäh —makarën bä tii, mahajaa né hẽ nahäh ÿ mado hõm —näng mä ta kyyh.

³ Ti m' Jesus moo däg ta hä. Ti m' taky hadoo:

—Ej. ÿ karën —näng mäh. —Has'oo däg! —näng mä ta kyyh.

Ti m' nayyw hẽ kä m' ta nahëë badoo wät. Has'oo däg kån mäh.

⁴ Ti m' Jesus baher'oot ta hä:

—Maher'ood manä ta wób sa hä —näng mäh. — Ahõm jajé naga hẽ P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo wät do wë. Mametä ta hä õm has'oo däk doo. Mamoo wäd Mosees mejüü do paah, ta ti hedoo doo pé ji nahëë badoo wät do heen n'aa, õm has'oo däk do baad sahõnh hẽ rabahapäh hyb n'aa —näng mä Jesus ta hä.

Warahén sa wahë n'aa see Jesus hä h'yy ka'eeh do panyyg n'aa hahÿÿh

⁵ Ti m' panang Kapar-Naüm häd näng doo bä Jesus kajaa bä kä, Roma buuj warahén n'aa sa wahë n'aa see ana kän ta wë, ta karom Jesus masa hyb n'aa.

⁶ Ti m' Jesus hä taky hadoo:

—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, —näng mäh — tak'ëp karom ÿ nahëë näng. Ti asooh tób hënh. Dooch tahaja bä tawäd wäd bä. Tak'ëp tabahoop — näng mä warahén.

⁷ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Taw'ääts hë. T'ïï hënh ÿ bahôm ÿ bahaso däk hyb n'aa —näng mäh.

⁸ Ti m' warahén wahë n'aa ky hadoo:

—Wahëh ÿ n'aa, hä ÿÿ, ÿ hyb n'aa sakog its a hä, tóp ÿÿ gó mabajëë suun hyb n'aa. Taw'ääts hë babä naa mamejüü ta nahëë hä, tii bä karom ÿ bahas'oo däk da.

⁹ Tii d' ÿ wén edoo, ÿ na-ääj né hë ÿ ky daheeh wahëh ÿ n'aa ramejüü do ÿÿh. ÿ na-ääj hë warahén ÿ n'aa ÿ mejüü, ÿ raky daheeh. Ta see ÿ mejō bä, “Ahôm”, ÿ noo bä, ahôm né hë. Ta see ÿ mejō bä “Ana”, ÿ noo bä, ana né hë. Karom ÿÿ ÿ mejō bä, “Hahÿ mamoo wäd”, ÿ noo bä, ÿ taky daheeh né hë* —näng mä warahén kyyh.

¹⁰ Ti m' Jesus hyb n'aa meuunh mä warahén her'oot do tamaa napäh bä. Ti m' taky hadoo hajök do ta sii han'aa do hä:

* **8:9** Hahÿÿ da warahén hanäng pé taher'oot do hä: “ÿ mejüü do ÿ raky daheeh doo da, òm karom ÿ nahëë ky daheeh da, dawëë naa né paawä mamejō bä.”

—Né hup ÿ né hẽ hahÿ ÿ her'oot doo: P'op Hagä Do hä rah'yy ka'eeh sa noo né paawä, dooh ÿ hapäh nä pé Isaraéw buuj sa mahang tak'ëp hä ÿ h'yy ka'eeh do hahÿ aj'yy, Isaraéw buuj nadoo do h'yy ka'eeh do hadoo.

¹¹ Baad bë ÿ maher'oot hahÿÿh: Badäk hahÿÿ hä jé pad'yyt hẽ naa rabena da hÿ pong jé hawät do bag'ãäs doo bä ratsebé do jäm n'aa tyng n'aa jó rabat'oonh hyb n'aa Abaraãm, Isak, Jakóh sa sii.

¹² Ti nuuj jé, pooj jé kats'yyt do ta karapee rabahadoo hyb n'aa paawä, kaw'oong bong da ta w'oo hä, gadagyp doo bä. A'oot da tii bä. Sa tég kamegëej däk da tak'ëp nesaa do rahoop do hyb n'aa —näng mäh.

¹³ Ti m' warahén hä Jesus ky hado kãn:

—Abaaj hõm. Mah'yy ka'eeh do hyb n'aa metsëë do ÿ moo wät —näng mäh.

Ti m' ti noo gó né hẽ ta karom bahas'oo däk.

Jesus nahëë sog hõm do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁴ Ti m' Peed tób bä Jesus bajëë suun bä, tahapäh mä Peed mayyn hasooh doo. Oom ta hä.

¹⁵ Ti m' Peed mayyn moo hä tamoo däng, ti m' nawayw hẽ oom keréd hõm. Ti m' tabas'ëëg gëët, ti m' tamoo wäd däk Jesus waa.

¹⁶ Tug bä kä m', ramena ta wë hajök karap'aar h'yyb nesaa do pahadëëk doo. Ti m' karap'aar h'yyb nesaa do tahebëë bong, ta ky haj'aa. Nahëë enäh do ahub padëëk mä Jesus an'oo bä.

¹⁷ Tii da tawén d'oo hahÿ P'op Hagä Do ky n'aa rod Isajas häd näng do her'oot do paa takaja däk hyb n'aa:

“Ãã tedëeb wät ãã h'yyb nahejoonh do mahãnh.
Tado hõm ãã nahëeh”, näng paa Isajas.†

Jesus sii hawät do karën do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁸ Ti m' hajõk do ta w'oo hã kat'aa do Jesus bahapäh bä kä, taky hadoo mä tama metëek do sa hã:

—Hamäh, ër atsëg hõm karaj'aa tamyyj jé —näng mäh.

¹⁹ Ti m' Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do see ky hadoo ta hã:

—Ma matëg, —näng mäh —õm ÿ hadaa had'yyt hë mahahõm hënh —näng mäh.

²⁰ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Kanari tób näng, taw'ëed maag enäh. ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, dooh tóp ÿÿ pé ÿ yd kameh'ããk péh —näng mäh.

²¹ Ti m' Jesus sii hawät do see ky hadoo ta hã:

—Õm da ÿ hada. Pooj jé dó ÿ abaa j hõm Ee wë ÿ bahag'ããs hyb n'aa. Tadajëp jawén paa bä kä, ÿ dakä jëng jawén paa bä kä õm ÿ bahadaa kãn —näng mäh.

²² Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Na hã ÿ h'yy kana'eeh doo, dejëp do hadoo doo, dakëe sa da hadoo doo —näng mäh. —Õm tii, ÿ mahadaa —näng mä Jesus.

Bah'ood Jesus meduuk do panyyg n'aa hahÿÿh

²³ Tii kä, Jesus gatsëg so kãn marakate gó, karaj'aa tamyyj jé rabatsëg hõm hyb n'aa. Ta sii m' ta ma matëg ragatsëg tooj kãn.

²⁴ Ti m' nyyw hë m' bah'ood bana kãn tak'ëp. Tewëep mä maadaka. Marakate m' tetaa m'. P'eets

† 8:17 Isajas 53.4

mä marakate bagyyb jëë paawä. Jesus mä aã sooh ti nuuj jé.

²⁵ Ti m' ta ma matëg ramebëë nyh, ti m' raky hadoo:

—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo! Aã medëëb! Èr da ag'yyp! —näk mäh.

²⁶ Ti m' taky hadoo sa hã:

—Hëd n'aa tak'ëp bë beÿÿm? Kanahën d'os hë ub h'yy ka'eeh do bëeh! —näng mäh.

Ti m' tabas'ëëg gëët, ti m' bah'ood, maadaka tameduuk. Ti m' bah'ood badoo wät. Badatih däk mäh.

²⁷ Ti m' tak'ëp rameuuj bong bä m' raky hadoo:

—Ny hadoo do aj'yy ti hÿÿ eh? Bah'ood, maadaka sii hë raky daheeh! —näk mä sa kyyh.

Karap'aar h'yyb nesaa do Jesus ah'eed h'üüm do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁸ Ti m' karaj'aa tamyyj jé, Geras buuj sa häj n'aa bä rakajaa bä kä, pawóp hë ajyy mera doo, karap'aar h'yyb nesaa do pahadëëk do ramamuun Jesus. Kamag pä gó naa m' rabana. Tak'ëp rakawajãän do hyb n'aa, dooh m' t'ïï hënh tabës péh.

²⁹ Ti m' tak'ëp mä sa kyyh:

—H'ëed makarën aã wë, P'op Hagä Do T'aah? P'op Hagä Do ky däng do ji tarejãä do pooj jé makarën aã marejãä? —näk mä mera do sa kyyh.

³⁰ Hajõng mä too yb dawë péj habëëh. Sa waa rabahew'aa tii bä.

³¹ Ti m' karap'aar h'yyb nesaa do rabetsëë Jesus banoo hyb n'aa rabajëë pëë too yb hã. Hahÿÿ d' mä sa kyyh:

—Aã mahabëë nä bä, man'oo aã bajëë pëë too yb hã —näk mä sa kyyh.

³² Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë anäh! —näng mä Jesus sa hä.

Ti m' karap'aar h'yyb nesaa do benä kän ajyy sa hä hanäng do paah, too yb hä m' rabajëë pä kän. Ti m' too yb rapah'uud bong, rameraa bong, ti m' rawaj'aa wëenh tame wajapëm doo hënh, tame m' rakejäg bëenh. Ti m' t'õp mä rapehä.

³³ Ti m' too yb hagã n'aa rawaj'aa jëk panang hënh. T'ĩĩ hënh ramaher'oot mä sahõnh hë rahapäh doo, ajyy karap'aar h'yyb nesaa do pahadëek do paa sa ky n'aa na-ããj hë.

³⁴ Ti m' sahõnh hë panang buuj rabana Jesus rabaheg'ãäs hyb n'aa. Ti m' Jesus rabahapäh bä m', rabetsëë ta hä tabahõm hyb n'aa sa häj n'aa bä naa.

9

Ajyy k'yy gadóm do Jesus haso däk do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Jesus gatsëg sooh marakate gó, ti m' ta panang hënh, karaj'aa tamyyj jé tabatsëg hõm.

² Ti m' ajyy wób ramanaa mä nahëë näng doo, nawät doo, ratóg nä ta tyng jó. Ti m' Jesus h'yyb hapäh bä m' hat'ook do rah'yy ka'eeh do ta hä, taky hadoo nawät do hä:

—Mahyb n'aa tón manäh, tah ÿÿ. Nesaa do a h'yyb tym gó hanäng do kado hõm —näng mäh.

³ Ti m' Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do raky hadoo sa h'yyb gó:

—P'op Hagã Do taky n'aa rejãã hahÿÿ hä —näk mä sa h'yyb gó.

⁴ Jesus h'yyb hapäh mä sa h'yyb, ti hyb n'aa m' taky hadoo sa hä:

—Hëd n'aa nesaa do bë hyb n'aa newëë bë h'yyb gó? —näng mäh.

⁵ —Nyy da nahejooj bë hä? “Kado hõm nesaa do a h'yyb tym gó hanäng do paah”, ji noo bä? “As'ëëg g'ëëd, awäd däg”, ji noo bä?

⁶ Hÿÿ kä da, —näng mäh —bë bahapäh hyb n'aa ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ hajaa sa h'yyb gó hanäng do nesaa do ÿ ado hõm bä, ÿ haso däk da nahëë näng doo —näng mä Jesus kyyh.

Tii bä m' k'yy gadów däk do hä taky hadoo:

—As'ëëg g'ëëd, mado däg a tyng, ahõm kä a tób hënh —näng mä Jesus ta hä.

⁷ Ti m' tabas'ëëg gëët, ahõm kän mä ta tób hënh.

⁸ Sahõnh hë hap'ëëh do rameuj bong mäh. P'op Hagä Do hä raj'aa etsë, ta ti hadoo do hejój ajyy sa hä tabanoo do hyb n'aa.

Matew häd näng do Jesus naëënh do panyyg n'aa hahÿÿh

⁹ Ti m' tii b' n'aa Jesus bahõm bä kä, tabahapäh Matew häd näng doo, sa wahë n'aa Roma buuj ky gabuuj dajëër tagahed'aak bä hasooh doo. Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—B'ëëp ana wë ÿÿ, hëp ÿ hata mabahadoo hyb n'aa —näng mäh.

Ti m' Matew bas'ëëg gëët, ahõm kän mä ta sii.

¹⁰ Ta jawén, Matew tób bä Jesus bawëh bä m', hajök dajëër gahed'aak doo, Matew hep'ëëh doo,*

* **9:10** Judah buuj sa wób né ti dajëër gahed'aak doo. Roma buuj hä kahepak do rabataa. Ta see pé noo gó ta ti dajëër n'aa gahed'aak do rawedii sa wakään. Ta bahãnh ragahëen dajëër, sa wë ta uuh baym hyb n'aa. Ti hyb n'aa Judah buuj wób dooh raganaag bä dajëër gedaag n'aa.

ta wób sa hã pé nesaa do moo heb'oooh do na-ããj hẽ rabana rabawëh hyb n'aa Jesus sii, Jesus ma matëg sa sii.

¹¹ Ti m' Pariséw rabahapäh bä ta tii, rabeaanh Jesus ma matëg sa hã:

—Hëd n'aa bë ma matëg bawëh dajëër gahed'aak do sa sii, ta wób na-ããj hẽ nesaa do moo heb'oooh do sa sii? —näk mä sa kyyh.

¹² Ti m' reaanh do Jesus maa napäh bä, panyyg gó taky gadoo:

—Nahëë temah doo, dooh rahõm bä mediko wë. Nahëë enäh do ti hah'ũũm ta wë.

¹³ Taw'ããts hẽ baad bë hyb n'aa newë nyy da P'op Hagä Do hanäng pé hahỹỹ da ta kyy kerih doo gó taheer'oot do hã: “Doooh rama ejuu do had'yyt hẽ tado bä ti ỹ karën doo. Ỹ gahëen sa hã, rat'yyd mehĩĩn sa da hadoo doo”,† näng kerih doo.

Ti m' Jesus ky hado kãn:

—Doooh ỹ ahyy bä hỹ pong jé naa P'op Hagä Do karën doo da habok red'oo do ỹ naëenh hyb n'aa. Ỹ ahying, nesaa do moo heb'oooh do ỹ naëenh hyb n'aa.‡

Jesus hã reaanh do ratayy do ky n'aa hahỹỹh

¹⁴ Ti m' Jowãw nu gahem'uun do ma matëg rabana Jesus wë, ti m' reaanh ta hã:

—Ta see pé noo gó ããh, Pariséw na-ããj hẽ, noo kanawa doo me ãã weh'ëeh P'op Hagä Doo. Hëd n'aa a ma matëg tii d' ranad'oo? —näk mäh.

¹⁵ Ti m' panyyg ky n'aa gó Jesus ky gadoo. Hahỹỹ d' mä ta kyyh:

† **9:13** Osejas 6.6 ‡ **9:13** Jesus wén naëenh, nesaa do raberéd hõm hyb n'aa, P'op Hagä Do hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa kã.

—Ket'ëë do jām n'aa hēnh ji ats'yyt doo, dooh ratabëej bä rahyb n'aa tón do heen n'aa ta patug pan'aa sa mahang tag'ëed bä. Ti awät da ti noo gó sa najiis, ta patug pan'aa, rado hōm sa mahānh. Ti noo gó da ratay kǎn§ —nāng mäh.

¹⁶ Ti m' panyyg wób ky n'aa gó Jesus ky gadoo nä reaanh doo. Hahÿÿ d' mā ta kyyh:

—Dooh ji gas'yyb bä pǎān papuuj bäh me saroor säg noo eh doo. Tii d' ji adoo bä, papuuj bäh tsawyy däg bä, ta säg tanes'ëem, kawah'oob hōm tii bä. Ti bahānh tanoo ee dāk tii.

¹⁷ Ti hadoo né hē uwa bëë hä. Dooh ji gedu bä uwa bëeh papuuj hegān sooh do pan'aa ta hood b'éé byy säg gó. Tii d' ji adoo bä, uwa bëeh egān so bä, ta hood säg ganabäh hōm. Tii bä kǎ, uwa bëë waho bëeh da, ta hood kǎ karejǎ kǎn —nāng mäh. —Uwa bëeh papuuj ji geduuh ta hood papuuj gó. Uwa bëeh egān so bä, ta hood papuuj keh'ũūs nä. Tii bä uwa bëeh, ta hood na-āāj hē dooh takarejǎ bä** —nāng mā Jesus.

ÿÿnh has'oo dāk do ky n'aa, karapee h'yy ganä dāk do ky n'aa daheeh hahÿÿh

¹⁸ Ti m' ta ti Jesus baher'oot nä bä, aj'yy hyb n'aa jawyk doo, Judah buuj sa wahē n'aa see ana Jesus wē. Ti m' ta taron nuu me m' tabahyy häng ta wē. Ti m' taky hadoo ta hǎ:

§ **9:15** Hahÿÿ d' Jesus hanāng pé ta tii: Ta ma matëg sii tabawät nä bä, dooh ratay bä. Sa mahang Jesus badoh bä, tii bä da ratay kǎn.

** **9:17** Dooh ji mekuuj bä papuuj tama metëek do ji h'yyb paa me, tahanāng pé ti panyyg gó teh'ũüm doo.

—Tok ÿ h'yy gakog hõm —näng mäh. —Ti hadoo né hẽ b'ëep si ÿÿ, ta hã moo dëe, tii bã da tok ÿ awäd däk da p'aa hẽnh —näng mäh.

¹⁹ Ti m' Jesus ta ma matëg daheeh rabahõm kãn ta sii.

²⁰ Tamahõm me m' ÿÿnh nahëe näng do ta jó gadäk hẽnh tabana ta wë. Majyyw mä ta nahëeh. 12 m' ta baab ta nahëe badäk. Ti m' ta jó gadäk hẽnh mä tabana ta wë, Jesus saroor noo hã m' tamoo däng.

²¹ Tii d' tawén d'oo mä ta h'yyb gó m' taky hadoo: “Ta saroor hã ÿ moo dëe bã, ÿ d' ahub däk tii bã”, näng mä ta h'yyb gó.

²² Ti m' Jesus ty kaw'õöd däk ta wë, ti m' taky hadoo:

—Eÿÿm manäh, tok ÿÿ —näng mäh. —Õm has'oo däk, P'op Hagä Do hã mah'yy ka'eeh do hyb n'aa —näng mäh.

Tii bã kã m', nayyw hẽ tabahas'oo däk.

²³ Ti m' Jesus kajaa bã m' hyb n'aa jawyk do tób bã, tabajëe suun bã m', tabahapäh bã m' man-arapëw hadoo do ragamehÿÿh doo, séd dó m' raräb bã rabë bã,

²⁴ taky hadoo mä sa hã:

—Bë anäh! Karapee dooh tadajëb bã. Aÿÿh tii —näng mäh.

Tii bã m' rakawew'aam ta kyyh.

²⁵ Ti m' hajök do raban'yyh tan'oo bã do jawén paa bã, Jesus bajëe suun tób gawakõ gó, ti m' karapee tamoo maso däk, ti m' nayyw mä karapee bas'ëeg gëet.

²⁶ Ti m' jé pad'yyt hẽ m' ta ti häj n'aa bã rapanyyg enä hõm kãn mä ta tii bã tamoo wät do ky n'aa.

Ty temaa bong do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁷ Ti m' tii b' naa Jesus tsyym kadoo bä, pawóp hē ajyy ty temaa bok do ta jawén rabana. Ti m' rageëej bong. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—Mat'yyd mehĩn ããh, Jesus, Dawi panaa!†† —
näk mäh.

²⁸ Ti m' ta tób gó tabajëe suun bä m', ty temah do rabana ta wë, ti m' Jesus beanh sa hã:

—Bë ky daheeh g'eeh ÿ haja bä bë ty enä padëek doo? —näng mäh.

Ti m' raky hadoo:

—ÿÿ. ãã ky daheeh né hē, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo —näk mäh.

²⁹ Ti m' Jesus moo däng sa matym hã, ti m' taky hadoo:

—Bë heso padäg, bë h'yy ka'eeh do hyb n'aa —näng mäh.

³⁰ Ti m' nayyw hē m' p'aa hēnh mä rabahapëe padëek. Ti m' Jesus ge'ÿÿm sa hã ranaher'oot hyb n'aa sa hã tamoo wät doo. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—Bë her'ood manä ta wób sa hã —näng mäh.

³¹ Ti m' ta ky geãm né paawä m', jé pad'yyt hē rapanäk Jesus moo wät do ky n'aa.

³² Ty temaa bok do paa ratsyym kasog sii hē m', ramanaa Jesus wë aj'yy karap'aar h'yyb nesaa do hadäk doo, ner'oot doo.

³³ Karap'aar h'yyb nesaa do Jesus habëe hõm jawén paa bä, aj'yy er'ood dägkän p'aa hēnh. Hajök do t'ĩ hēnh kat'aa do rahyb n'aa meuunh mäh. Ti m' raky hadoo:

†† **9:27 Dawi panaa** rawén maneëenh, ti né hē ti sa hã P'op Hagä Do p'ooj ub taky n'aa eno wät do hyb n'aa.

—DooH noo gó hapäh pé hahỹ hadoo pé Isaraéw buuj mahang —näk mä sa kyyh.

³⁴ Pariséw kä m' raky hadoo:

—DooH. Karap'aar h'yyb nesaa do wahë n'aa kyy gó ti tabahebë karap'aar h'yyb nesaa doo —näk mä sa kyyh.

³⁵ Ti m' sahõnh hë sa panang bä Jesus bewäd nä. Sa tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hã tama metëek P'op Hagä Do bag'ããs do ky n'aa hanäm doo. Sahõnh hë hedoo pé sa nahëë Jesus hahëën hõm mäh.

³⁶ Ti m' hajõk do tabahapäh bä, tat'yyd mehĩn mä sa hã. B'éé hagã n'aa tamah do hadoo mä ta hã. Hajõng baad nadoo do rahoop. DooH rad'oo péh, dooh masa pé sa hã.

³⁷ Ti m' panyyg gó m' tamaher'oot mä ta ma matëg sa hã. Hahỹ d' mä ta kyyh:

—Hajõng ti anyy däg paawä joom ag wah'ëë däk do ji ataa do pan'aa, pawóp its ta taa n'aa^{‡‡} —näng mäh.

³⁸ —Ti hyb n'aa taw'ãäts hë joom danäh hã, P'op Hagä Do hã, bë ky n'aa ets'ëë tamejõ nä ta wób joom hã ramoo bok hyb n'aa —näng mä Jesus kyyh.

10

Ta ma matëg 12 hedoo do Jesus mejüü do panyyg n'aa hahỹh

¹ Ti m' Jesus naëenh 12 hedoo do ta ma matëg ta wë. Ti m' tabanoo mä sa hã karap'aar h'yyb nesaa

^{‡‡} **9:37** Hahỹ d' Jesus hanäng péh: Hajõk ta hã h'yy ka'eeh do pan'aa paawä, pawóp its ta ky n'aa sa hã her'oot do pan'aa.

do rabahajaa rabahebë hyb n'aa, sahõnh hë hedoo pé sa nahëë rahehëen hõm hyb n'aa na-ããj hë.

² Hahÿÿ m' 12 tamejũũ do sa häd: Simaw mäh, Peed ramaneëenh doo. Ta jawén mä Än-Deréh, Simaw hÿÿj. Ta jawén mä Sebedew taah, Tsijaag, Jowãw häd enäh doo.

³ Ta jawén Pirip, Batoroméw, Toméh, Matew (Roma buuj hã Judah buuj rahepak do gedaag n'aa paah), Tsijaag Aw-Pew t'aah, Tadéw,

⁴ Simaw Serot, * Judas Ikarijot kä m', Jesus haëëj däk do majĩ hã.

⁵ Ti m' Jesus mejũũ ta wób sa panang hënh rabahõm hyb n'aa. Hahÿÿ d' mä tamejũũ sa hã:

—Bë ahõm manä Judah buuj nadoo do wë. Bë ajëë pä manä Samarija buuj sa panang bä.

⁶ Taw'ãäts hë Isaraéw buuj sa h'yyb gó dawëë P'op Hagä Do mahãnh habong do wë bë ahõm, b'éé kanapëë bong do hadoo do sa wë.

⁷ Bë mahõm me hahÿ panyyg bë maher'ood sa hã: “Edaa däk hÿ pong jé hawät do ji tabag'ãäs doo”, näk da bë kyyh.

⁸ Taw'ãäts hë sa nahëë bë hahëen hõm, dejëp do ragenä bong bë an'oo bä, rog manahuuh do sa nahëë bë ado hõm, karap'aar h'yyb nesaa do sa hã padëëk do bë hebëë hõm. Bag hënh ÿ ban'oo däk bë hã ta ti bë bahajaa hyb n'aa. Ti hyb n'aa bag hënh bë masaa sa hã.

⁹ Dooh d' bë mahũũm pé ta sãm hadoo péh.

* **10:4** Judah buuj sa häj n'aa bä Roma buuj ramejũũ noo gó, Judah buuj wób rakarën rakamaj'ĩ Roma buuj sa wë. Dooh rakarën bä Roma buuj mejõ bä sa hã. Roma buuj wë kamaj'ĩ do ramaneëenh **Serot**. Ta ti sa see paa apäh ta ti Simaw, rawén maneëenh “Simaw Serot”.

10 Dooh d' bë mahũũm ta hood hadoo péh, tatu hadoo péh, bë tsyym suun see hadoo péh, bë sa-roor see hadoo péh. Dooh bë mahũũm pé ÿ wén näng, moo bok do sa hã ramoo bok do sãm ji banoo do hyb n'aa. Bë masa do bë hã ranoo da bë wë badoh doo.

11 —Panang bä bë kajaa bä, bë esóts jé ky en'yym doo, bë gad'oo doo. Tii bä ta ti hedoo do tób bä bë ayyw panang bë beréd hõm bä kä.

12 Ta tób bä bë ajëë pä bä, bë ky n'aa edëë ta yt hã haj'eenh doo.

13 Ta tii bä haj'eenh do ky en'yym do rado bä, hanãm gó bë ragado bä, bë ky n'aa edëng do aym da sa wë. Hanãm gó bë raganado bä, bë ado hõm sa hã bë ky n'aa edëng do paah.

14 Bë raganado bä, bë ramaa nanewë bä bë her'oot doo, bë tsyym suun bë tepyng padäg k'ãäts, ta ti tób bä naa, ta ti panang bä naa bë tsyym kasok bä.†

15 Baad bë ÿ maher'oot. Sahõnh hë badäk hahÿÿ hã habong do P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó kä, Sodoma panang buuj, Gomoha panang buuj ta sãm bahãnh P'op Hagä Do anoo da nesaa doo, bë ganadoo do panang buuj hã.‡ Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo —näng mäh.

† **10:14** Tii da Jesus mejũũ rabad'oo, dooh baad tado bä P'op Hagä Do panyyg panang buuj raky nadaheeh doo, panang buuj rabahapäh hyb n'aa. ‡ **10:15** Dooh Sodoma, Gomoha panang buuj ramaa newë bä baad hadoo do Róh sa hã tamaher'oot do paah. Jesus ma matëg hyb n'aa jewyk Róh bahãnh, ti hyb n'aa sa kyh maa nanew'ëë do ta bahãnh ragadoo da nesaa do ta sãm. Sodoma panang buuj ragadoo do bahãnh ragadoo ti ta sãm nesaa doo.

16 —Sa mahang bë ŷ mejũũ b'ée tabanas'aa mahang habëeh do hadoo. Ti hyb n'aa taw'ãäts hë baad bë matakä sa hä, aw'yy matakëe do hadoo. Taw'ãäts hë na-ãäj hë kaja hë denaa hë bë h'yyb bë mahũũm sa mahang bë aboo bä. Hanäm gó bë aboo sa wë, gurii-i bawät do hadoo. §

17 Baad bë kanä sa mahãnh. Bë da rahaëenh panang enäh do sa wahë n'aa sa moo gó, bë raky n'aa etyy hyb n'aa. Tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo gó bë da rahewyyh.

18 Hëp ŷ n'aa bë da ramahũũm sa wahë n'aa wë, hëej bagã n'aa sa wë na-ãäj hë, sa matym gó bë raky n'aa tapaa hyb n'aa. Këh ŷ n'aa bë her'ood kãn da tii bä sa hä, Judah buuj, Judah buuj nadoo do na-ãäj hë, raky n'aa napäh hyb n'aa këh ŷ n'aa.

19 Bë ramoo maso däg bä, bë hyb n'aa tón manä bë her'oot do pan'aa hä, nyy da bë her'oot do hä. Ti noo gó kan'oo däk da bë hä bë her'oot do pan'aa.

20 Bë nado ti noo gó her'oot doo. Bë Yb hÿ pong jé hawät do Sahee er'oot da bë her'oot do hä —näng mä Jesus.

21 Ti m' taky hadoo ënh:

—Hÿÿj näng doo, ta hÿÿj tan'oo däk da ta wób sa moo gó radaj'ëep hyb n'aa. Ti hadoo né da t'aah näng do bad'oo ta t'aah hä. Sa taah da h'yy kawereem sa yb wë, sa ŷÿn wë. Rahaëenh da sa yb sa ŷÿn ta wób sa moo gó radej'ëep hyb n'aa.

22 Tak'ëp da sahõnh hë rakawajãän da bë wë hëp ŷ n'aa. Ti hadoo né da, jé h'yy kanerét do hä ŷÿ, tadajëb bä kä, edëb had'yyt hë da hÿ pong jé P'op Hagä Do pa.

§ 10:16 Judah buuj sa hä aw'yy kamatakëe. Gurii-i kaja hë ta h'yyb tamahũũm sa hä.

²³ Panang s'ee hēnh bē rarejā bā, bē kejēn hōm panang s'ee hēnh. Baad bē ŷ maher'oot hahŷh: Bē bahajaa do pooj jé panang haw'ãäts hē Isaraéw häj n'aa bā bē moo bok bē ŷ mejũũ doo, ŷh, Aj'yy Hadoo Do Hŷ Pong Jé Hana Do matēeh da. Né hup ŷ né hē ta ti ŷ her'oot doo.

²⁴ —Doo ma kametēek do ta ma matēg bahānh tado bā. Doo na-āāj hē sa karom sa kariw n'aa bahānh rado bā.

²⁵ Sa ma matēg hajaa do pénh ma kamet'ēek do rahaja däg bā kā, taw'ãäts hē ratsebé. Sa kariw n'aa pénh sa karom rahyb n'aa jewyg däg bā kā, taw'ãäts hē ratsebé. Hahŷh d' ŷ hanäng pé ti ta tii: ŷh, bē wahē n'aa hadoo doo, “Beresebu,** karap'aar h'yyb nesaa do wahē n'aa” ŷ ramaneēej bā, ti bahānh tii bā bē da raky n'aa rejāā karapé haa bē bahadoo do hyb n'aa.

²⁶ Tii d' radoo né paawä bē hā, bē jeŷm manä sa hā. Sahōnh hē ta wób nahapäh nä doo, sahōnh hē sa hā kejēn doo, ta jawén rabahapäh da.

²⁷ Ta wób ramaa nanapäh bā bē hā ŷ her'oot doo, sahōnh hē maa napäh bā bē her'ood. Kaja hē bē ŷ hesēeh doo, tak'ēp bē her'ood da sahōnh hē ramaa napäh hyb n'aa.

²⁸ Bē jeŷm manä ji majĩ ji daj'ēep do hā. Jāām né ji hub rahajaa radaj'ēep. Ji h'yyb tym dooh rahaja bā. Taw'ãäts hē bē jeŷm P'op Hagä Doo. Ti ti hajaa tarejāā ji hub ji h'yyb tym na-āāj hē tabanesaa hēnh.

²⁹ Pawóp hē taw'ēed taah, kanahēn d'os hē rabesēm is, ky n'aa ganebats. Ti hado né paawä,

** **10:25** Nesaa Do Yb né ti Beresebu.

dooh sa see dajëp pé bë Yb hÿ pong jé hawät do nan'oo bä.

³⁰⁻³¹ Ti hyb n'aa bë eÿÿm manäh. Hajöng taw'eëd takamahän do bahänh bë P'op Hagä Do kamahän. Sahönh hë ji sëën sii hë P'op Hagä Do betsén. Baad ji tabahag'ääs ÿ hanäng péh —näng mäh.

³² —Këh ÿ n'aa najejën pé ta wób sa hã, ÿ na-ääj hë dooh ÿ ky n'aa jejën bä ta tii, Ee hÿ pong jé hawät do matym gó.

³³ Këh ÿ n'aa jejën péh, ÿ na-ääj hë da ÿ ky n'aa jejën tii d' ênh, Ee hÿ pong jé hawät do matym gó.

³⁴ —ÿ ahyy wät babä, bë ed'oo apäh, h'yyb nyw gó badäk hahÿÿ hã habong do rababok hyb n'aa sa da hadoo do wë ÿ an'oo bä do hyb n'aa. Tii d' bë edoo manäh. Ti hyb n'aa nado ÿ wén hyng. Wawëë hë ÿ bahyy wät do hyb n'aa ta wób rakamaj'ïï da ta wób sa wë.

³⁵ ÿ ahyy wät do hyb n'aa, ayy wób rah'yy kawereem da sa yb wë. ÿ ahyy wät do hyb n'aa, sa toog wób rah'yy kawereem da sa ÿÿn wë, sa takaanh wób rah'yy kawereem da sa mayyn wë.

³⁶ Tii bä da sa wakään sa tób yt hã haj'eenh do sa maj'ïï däg da.††

³⁷ ÿ bë kamahän do bahänh bë yb, bë ÿÿn bë kamahän bä, dooh bë haja bä hëp ÿ hata bë do bä. ÿ bë kamahän do bahänh bë taah, bë toog bë kamahän bä, dooh bë haja bä hëp ÿ hata bë do bä.

†† **10:36** P'op Hagä Do ky n'aa rod Mika häd näng do kyy gó Jesus beh'üüm ta ti tahe'oot doo. Mika 7.6 hã takerii däk sa hã hë né hë sa wakään kamaj'ïï do ky n'aa. Rawén kamaj'ïï, Jesus hã h'yy kana'eeh do rah'yy kawereem ta hã h'yy ka'eeh do wë.

³⁸ Jé hëp ÿ n'aa tamo n'aa tahoop do tajeÿÿm bä, h'yyb nahedoo do nemon ÿÿ, dooh tahaja bä hëp ÿ hata tado bä.

³⁹ Jé badäk hahÿÿ hã ji hawät do hã tak'öp kamahãn doo, dooh da tanu dëë bä P'op Hagä Do wë. Hëp ÿ n'aa, hã ÿ taky daheeh do hyb n'aa dajëp péh, baad tabawäd had'yyt da P'op Hagä Do wë.

⁴⁰ Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Jé bë gadoo doo, ÿ na-ããj né tagadoo. ÿ gadoo doo, hã ÿ mejüü do tagadoo.

⁴¹ Jé P'op Hagä Do ky n'aa rod gadoo doo, P'op Hagä Do ky n'aa ta her'oot do hyb n'aa, tagadoo da P'op Hagä Do hanaa ta ky n'aa rod hã tanoo do pénh ta sãm. Jé ta da hadoo do gadoo doo, baad hawät do ta da hadoo do bahadoo do hyb n'aa, tagadoo da P'op Hagä Do hanaa baad hawät do hã tanoo do pénh ta sãm.

⁴² Jé naëng dagäp do hanyy is pé hanoo pé hahÿ hyb n'aa sakog is do see hã tabeëëk hyb n'aa, hata ÿÿ tabahadoo do hyb n'aa, ta ti tagadoo né hë da baad hadoo do ta sãm P'op Hagä Do hanaa. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo.

11

Jowãw nu gahem'uun do mejüü do Jesus reaanh do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Jesus bahajaa bä kä 12 hedoo do ta ma matëg hã tamaher'oot doo, tatsyym kadoo mä tii b' naa, panang haw'ããts hë Garirej häj n'aa bä, panyyg hanäm do tama metëëk hyb n'aa.

² Ti m' Kristo moo wät do radawäts gëet bä Jowāw nu gahem'uun do ky n'aa napäh bä, tamejũ mä ta ma matëg Jesus wë rabahöm.

³ Hahỹỹ da bë eaaj Jesus hä —näng mäh: “Öm né hë tii, P'op Hagä Do Ky Däng Do ta wë hana doo, ta see ti äã gada?”, denoo da —näng mä Jowāw nu gahem'uun doo.

⁴ Ti m' Jowāw mejũũ do hä Jesus ky hadoo:

—Bë ahöm nä, bë maher'ood Jowāw hä hahỹ bë maa newëe doo, hahỹ bë bahapäh do na-ääj hë:

⁵ Ty temah do paah, rahapëe padëek. Nabong do paah, aboo padëek p'aa hënh. Rog manahuuh doo, ahub padëek p'aa hënh. Nabuuj gatamah do paah, ramaa napëe padëek. Dejëp do wób genä bong ỹ an'oo bä. P'op Hagä Do panyyg hanäm do na-ääj hë kaher'ood däk kas'uut do sa hä.

⁶ Ky n'aa kedëng da jé ỹ moo wät do hyb n'aa, ỹ her'oot do hyb n'aa tah'yy kaneréd bä hä ỹ tah'yy ka'eeh doo. Tii d' bë her'ood Jowāw hä —näng mä Jesus kyyh Jowāw nu gahem'uun do mejũũ do sa hä.

⁷ Ti m' Jowāw mejũũ do rababaaj höm bä kä, hajök do hä Jesus her'ood kän Jowāw nu gahem'uun do ky n'aa. Hahỹỹ da m' ta kyyh:

—H'ëed ti bë heg'ääs paa tabanawäng hënh? Jawii bah'ood ahëm do g'eeh bë heg'ääs?

⁸ Ti tanado bä, h'ëed ti bë heg'ääs t'ĩ hënh? Aj'yy saroor ky n'aa gebah do dadäk do bë heg'ääs t'ĩ hënh? Doo. Saroor ky n'aa gebah do dadäk do dooh raboo bä tabanawäng bä. Sa wahë n'aa tób hanäm doo gó rababok tii.

9 Ti tanado bä, h'ëed ti bë heg'ããs t'ĩ hēnh? P'op Hagä Do ky n'aa rod bë heg'ããs? Ýÿ. Ti né hē ti bë heg'ããs. P'op Hagä Do ky n'aa rod bahãnh tii.*

10 Ta ti né hē ta ti aj'yy ky n'aa näng do P'op Hagä Do kyy kerih do hã. Hahÿÿ da ta ky n'aa: “Ý mejũũ da panäk ÿ n'aa a pooj jé, a tyw n'aa tabenyyw däk hyb n'aa a pooj jé”†, näng kerih doo.

11 —Né hup ÿ né hē hahÿ ÿ her'oot doo: Badäk hahÿÿ bä habong do sa mahang, dooh Jowãw bahãnh nu gadäk péh. Ti tahado né paawä, hÿ pong jé hawät do bag'ããs do karapee hedoo do sa mahang, jããm hē hyb n'aa sakog its né paawä, Jowãw bahãnh tanu gadäk hÿÿ kä.

12 Jowãw nu gahem'uun do du doo noo gó naa tanu gemuun doo, da hē kä na-ããj hē, hÿ pong jé hawät do bag'ããs do tak'ëp takah'ũũm. Tak'ëp ta wób h'yyb hedoo, P'op Hagä Do bag'ããs do karapee rabahadoo hyb n'aa.

13 Jowãw nu gahem'uun do kajaa do pooj jé Mosees ky n'aa jaw'yyk doo, P'op Hagä Do ky n'aa rod na-ããj hē raher'oot mä P'op Hagä Do bag'ããs do ky n'aa, takajaa do pooj jé.

14 Bë gado bä, bë gadoo né hē hahÿ bë ÿ ma-her'oot doo: Jowãw né hē ti Eriij, kajaa da P'op

* **11:9** P'op Hagä Do ky n'aa rod bahãnh Jowãw Jesus wén edoo, Jesus kajaa do pooj jé panäg n'aa tabahadoo do hyb n'aa. † **11:10** Marakijas 3.1

Hagä Do ky däng do paa‡ ta kyy kerih doo gó.

¹⁵ Jé karēn pé ŷ her'oot do tamaa newē bä, taw'ääts hē tahyb n'aa matakēē.

¹⁶ —Nyy gó da ŷ baher'oot da, da hē badäk hahỹỹ hã habong do panyyg ky nadah'eeh do sa ky n'aa? Hahỹ hadoo tii: Karepé wahoo gó hab'ëeh do ramas'uunh do hadoo. Hahỹỹ da karepé wób sa kyyh ta wób sa hã:

¹⁷ “Raketēē do pud n'aa ãã gamehỹỹh bē tsebé hyb n'aa paawä, dooh masunh do bē as'ããw bä. Tii bä dajēp do heen n'aa ãã wareem, masuuj gó bē h'yy ketón hyb n'aa paawä. Ti na-ããj dooh bē karēn bä. Dooh h'yy katón gó bē masuuj bä”, nãk karepé ta wób sa hã.

¹⁸ Ti hadoo né hē da hē habong doo —nãng mäh. —Tabad'op hē ji raky dahé bä. Jowãw nu gahem'uun doo, dooh uwa s'ëeb mahỹỹnh do teēg bä. Ta see pé noo gó noo kanawa doo me P'op Hagä Do tah'yyb en'yyim. Ti hyb n'aa, “Karap'aar h'yyb mahũũm mä tii”, nãk sa kyyh Jowãw ky n'aa hã. Dooh Jowãw ragado bä.

¹⁹ Yỹ kä, Aj'yy Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Doo, ŷ eëek, ŷ awa. Ti hyb n'aa ŷ ramaneëēnh, tahawaa, heëek do men, dajëēr gahed'aak doo, nesaa do moo heb'ooh do sa najiis. ãã raganado né paawä, P'op Hagä Do né hē tii, yỹh, Jowãw na-ããj hē h'yy gan'yyh doo. ãã ma met'ëēg wät do ky dah'eeh do

‡ **11:14** P'op Hagä Do ky n'aa rod Marakijas häd nãng do erii wät do hã P'op Hagä Do ky däng, Mesijas kajaa do pooj jé Eriij kajaa da. P'op Hagä Do ky n'aa rod p'ooj ub hawät do ti Eriij makũũh. Dooh Eriij Jowãw hã takas'ee bä. Dooh tii d' tahanãng péh. Eriij makũ bawät do paa hadoo Jowãw bawäd wät. Ti hyb n'aa *Jowãw né hē ti Eriij Jesus wén her'oot*.

baad rababok do hã takametä däk tii –näng mä Jesus.

²⁰ Ta wób sa panang bä tapehuuj wät do bahãnh Korasĩn, Betsaj-Da häd enäh doo bä Jesus pehuuj wät. Ti hado né paawä dooh rah'yy kawereem bä ta ti panang häd enäh do buuj. Ti hyb n'aa Jesus ky n'aa tapaa mä sa hã. Hahỹỹ d' mä ta kyyh:

²¹ —Nesaa do P'op Hagä Do anoo da bë hã Korasĩn, Betsaj-Da panang buuj. Hajõng ỹ pehuunh do paa bë mahang. Dooh ỹ bë ky dahé bä. Panang Tiir, Sidõn häd enäh doo bä ỹ pehuuj wäd bä paawä rababong noo gó bë mahang ỹ pehuuj wät doo, p'ooj ub paawä ti buuj nesaa do hã rat'yyd kamehĩn paawä, P'op Hagä Do hã rah'yy kawereem paawä. P'ooj ub paawä saroor hebaan doo, hejoo doo, rapadadäg däg paawä, rehaa paawä sa nuu hã tääg ooj rat'yyd kamehĩn do heen n'aa.

²² Bë ỹ maher'oot hahỹỹh: Sahõnh hẽ badäk hahỹỹ hã habong do P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó kä, Tiir Sidõn buuj p'ooj ub habong doo, nesaa do ta säm bahãnh P'op Hagä Do banoo da bë hã nesaa doo, bë t'yyd kamanehĩn do hyb n'aa, bë h'yy kawanereem do hyb n'aa.

²³ —Bëeh, Kapar-Naũm panang buuj, hỹ pong jé has'ëek do bë ed'oo g'eeh bëeh? Dooh. Tabanesaa hẽnh bë bahyk da P'op Hagä Do an'oo bä. Panang Sodoma häd näng doo bä ỹ pehuuj wäd bä paawä rababong noo gó bë mahang ỹ pehuuj wät doo, da hẽ ti badäk nä paawä panang Sodoma. §

§ **11:23** *Da hẽ ti badäk nä paawä panang Sodoma* Jesus wén näng, rat'yyd kamehĩn do hyb n'aa paawä. Tii bä, dooh p'ooj ub P'op Hagä Do gawatsiig bä paawä sa panang.

24 Bë ŷ maher'oot hahŷŷh: Sahõnh hẽ badäk hahŷŷ hã habong do P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó kä, Sodoma buuj p'ooj ub habong doo, nesaa do ta sãm bahãnh P'op Hagä Do banoo da bë hã nesaa doo, bë t'yyd kamanehĩn do hyb n'aa, bë h'yy kawanereem do hyb n'aa –näng mä Jesus.

25 Ti noo gó kä m' Jesus ky hadoo:

–Ee, P'op Hagä Doo, a hã ŷ j'aa etsë. Sahõnh hẽ hŷ pong jé, badäk hahŷŷ hã hanäng do na-ãäj hẽ mabag'ãäs. Majejën hahŷ mamoo wät do haj'ap do sa mahãnh, tak'ëp ma kamet'ëek do sa mahãnh. Mametä wät sa h'yyb gó karapee hadoo pé hã, baad h'yy ka'eeh pé hã.

26 Ta tii da magen'aak Ee –näng mäh.

27 Ti m' taky hadoo:

–Sahõnh hẽ Ee banoo ta hejój hã ŷŷ. Dooh baad hapäh pé ŷŷh, P'op Hagä Do T'aah. Jããm né Ee hapäh ŷŷh. Dooh Ee, P'op Hagä Doo, baad hapäh péh. Jããm né ŷŷh, ta T'aah hapäh. Jããm né hẽ sa hã ŷ metëeh do hapäh Ee –näng mäh.

28 Ti m' taky hado kãn:

–B'ëep wë ŷ sahõnh hẽ bëeh, hakaaj padëek do hedoo doo, h'yy ketón do hedoo doo, tii bã da ŷ anoo bë kameh'ãäk hyb n'aa.

29 Kaja hẽ hëp ŷ mahũũm. Hanãm gó ŷ bawät sahõnh hẽ sa wë. Dooh ŷ h'yy kasabé bã. Ti hyb n'aa taw'ãäts hẽ bë ky dahé ŷŷh. Taw'ãäts hẽ bë ma kamet'ëeg hã ŷ bë hapäh doo. Tii bã da bë baw'yyt da bë h'yyb kameh'ãäk doo, bë h'yyb nãw.

30 Nahejooj bë hã ŷ ma metëek doo. Tahajaa bë ky dahé bã. Nahejooj bë ŷ mejũũ doo –näng mä Jesus kyyh.

12

Saab ky n'aa hahÿÿh

¹ Ti noo gó m', Saab hã m', Judah buuj rakame-hehãk do noo gó m', Jesus ta ma matëg sa sii joom tiriig banäng doo me m' ratabës. As'aah mä ta ma matëg, ti hyb n'aa m' tiriig ag mä rateh'yyp rabawa hyb n'aa.

² Ti m' rateh'yyp do Pariséw wób rabahapäh bä, raky hadoo Jesus hã:

—Mahegãã! Dooch a ma matëg raky dahé bä ër ky n'aa jaw'yyk do Saab ky n'aa hã. Saab hã ramoo bok —näk mä sa kyyh.

³ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Dooch bë ner'ood bä g'eeh nyy da ër wahë makũ Dawi bad'oo, tii, ta hataa rabas'aah bä?

⁴ Dawi ajëë suun mä P'op Hagä Do sa hã kahesé do tób n'aa yt hã, ti m' ta hataa daheeh rabawa päw P'op Hagä Do sa hã kahesé do tób n'aa yt hã hatoonh doo, jããm hë né paawä ta ti tób yt hã moo heb'ooh do haw'aa ta ti päw Mosees ky n'aa jaw'yyk do hyb n'aa. Dawi dooh rahaja bä paawä rawa bä ta ti päw.

⁵ Dooch bë ner'ood bä g'eeh ër ky n'aa jaw'yyk do hã, P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa ky n'aa? Saab hã ramoo bok né paawä ta tób n'aa yt hã, dooch P'op Hagä Do ky n'aa tapa bä sa hã. P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh doo, rahajaa Saab hã ramoo boo bä.

⁶ Hÿÿkä, baad bë ÿ maher'oot hahÿÿh: P'op Hagä Do tób n'aa ky n'aa jawyg né paawä, ti bahãnh hyb n'aa jawyk do kajaa bë mahang.*

⁷ Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyyh: “Dooch rama ejuu do had'yyt tado bä ti ÿ karën doo. ÿ gahëen sa hã rat'yyd mehïin sa da hadoo doo”,† nãng kerih doo. Bë hapëe bä paawä nyy d' tahanãng pé ta tii, dooh daap hë bë ky n'aa ety bä paawä nesaa do hã moo nahadoo doo. Dooch daap hë bë ky n'aa ety bä paawä ma matëk ÿÿ.

⁸ Ta ti ÿ wén her'oot, ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ né hë ti Saab ky n'aa hã mejüü doo —nãng mä Jesus Pariséw sa hã.

Moo gadóm do panyyg n'aa hahÿÿh

⁹ Ti m' tii b' naa Jesus tsyym kado kãn. Tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo hënh tabajëe suun.

¹⁰ Ti yt hã m' tabasooh aj'yy moo gadóm doo. Ti m' ta wób rakarën paawä m' Jesus raky n'aa tapaa, Jesus ky nadaheeh do hyb n'aa Mosees ky n'aa jaw'yyk doo. Ti hyb n'aa m' rabeaanh ta hã:

—Ër ky n'aa jaw'yyk do anoo Saab hã ji haso däg bä nahëe nãng doo? —näk mäh.

¹¹ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Bë mas'ãã b'éé tadëe hyy bä t'öp gadarong doo gó Saab hã, dooh g'eeh nayyw hë bë ej'ooj nã bä, Saab hã né paawä?

* **12:6** Ta daaj hë, ta ky n'aa né hë Jesus her'oot. Ky n'aa jawyg né paawä P'op Hagä Do tób n'aa, ti bahãnh Jesus hyb n'aa jawyk. Ti hyb n'aa tahajaa tan'oo bä ta ma matëg tiriig ag ratehyyb bä Saab hã. † **12:7** Osejas 6.6

12 Ji masãäh ji kamahãn do bahãnh tak'ëp ji kamahãn ji da hadoo doo! Ti hyb n'aa ër ky n'aa jaw'yyk do anoo né hë baad hadoo do ji moo wäd bä Saab hã —näng mäh.

13 Ti m' aj'yy hã kä taky hadoo:

—Madajoow a mooh! —näng mäh.

Ti m' ta moo tadajoow däk. Ahub däg kãn mäh, baad däg mä ta moo kä. Hahup doo, ta moo see hado däk.

14 Ti m' nyyw hë m' Pariséw raban'yyh. Ti m' rahyb n'aa newëë mäh, kaner'oot mäh, nyy d' rabad'oo Jesus radaj'ëep hyb n'aa.

15 Jesus h'yyb hap'ëeh mä rakarën radaj'ëep doo. Ti hyb n'aa ta s'ee hënh tabahõm kãn. Hajõk mä ta jawén hah'üüm. Ti m' sahõnh hë sa mahang habong do nahëë enäh do sa nahëë tasog hõm mäh.

16 Jesus ky ge'ÿÿm mä sa hã ranaher'oot hyb n'aa ta ky n'aa ta wób sa hã.

17 Tii d' tawén mejüü, P'op Hagä Do ky n'aa rod Isajas häd näng do her'ood wät do paa kametä däk hyb n'aa ta hã. Hahÿÿ da tii, P'op Hagä Do kyyh Isajas erii wät do paah:

18 “Hahÿ karom ÿÿ, ÿ asëew däk doo, ÿ kamahãn doo.

Baad ÿ h'yy gadajang ta wë.

ÿ anoo da Sahé ÿÿ, ta h'yyb gó tabawät hyb n'aa.

Tamaher'oot da sahõnh hë badäk hahÿÿ hã habong do hã

nyy da ÿ bad'oo baad had'op rabahadoo hyb n'aa matym ÿÿ gó.

19 Dooh da taky gedag bä. Tak'ëp nado da ta kyyh. Dooh da tak'ëp ter'ood bä hajõk do sa mahang.

20 Baad hadoo doo me da tagadoo sa h'yyb gó nahejoonh doo.

Dooh da tahajëew bä h'yyb nahed'oo doo.

Tii da tabad'oo da sa hã baad had'op do j'aa ketsë bä kä nesaa do hã tan'oo bä.

21 Ta hã badäk hahÿÿ hã habong do radaab yyp, rabadëp hyb n'aa nesaa do mahãnh.”‡

Nesaa Do Yb ky gabuuj Jesus moo wät rahanäng do panyyg n'aa hahÿÿh

22 Ti m' ramanaa mä Jesus wë aj'yy karap'aar h'yyb nesaa do hadäk doo, ty tamah doo, ner'oot doo. Ti m' Jesus habëë hõm karap'aar h'yyb nesaa do aj'yy hã hadäk do paah. Ti m' aj'yy er'ood däg kãn p'aa hënh. P'aa hënh mä tabahapëë däk.

23 Hajõk doo, ta ti hap'ëeh doo, rahyb n'aa meu-unh mäh. Ti m' raky hadoo:

—Hahÿ g'eeh Dawi panaa P'op Hagä Do Ky Däng Doo? —näk mäh.

24 Ti m' reanh do Pariséw ramaa napäh bä, raky hadoo:

—Beresebu, karap'aar h'yyb nesaa do wahë n'aa kyy gó ti hÿÿ tabahebë karap'aar h'yyb nesaa doo! —näk mä sa kyyh.

25 Jesus hapäh mä sa h'yyb, ti m' panyyg ky n'aa me taky hadoo sa hã:

—Sa da hadoo do wë sa häj n'aa babuuj rahyb n'aa wareem bä, gawatsik tii bä sahõnh hë —näng mäh. —Panang buuj sa hã hë rah'yy kawereem bä, sa wakãän na-ããj hë sa hã hë rahyb n'aa wareem bä, sahõnh hë kahäj jëng tii bä —näng mäh.

‡ 12:21 Isajas 42.1-4

26 —Ti hadoo ênh Nesaa Do Yb hã kä. Ta daaj hẽ takahabëë bä, ta hã hẽ paawä ti tah'y y kawareem däk.Š Te hub tado bä paawä ta tii, nayyw hẽ tabahëej jëë paawä Nesaa Do Yb bag'ãäs doo.

27 Bë her'oot doo da tado bä, Beresebu kyy gó ÿ hebëë bä paawä karap'aar h'y yb nesaa doo, jaa ky gabuuj bë karapee hebë do karap'aar h'y yb? Bë karapee né da bë raky n'aa etyy daap bë menyyh do hyb n'aa bë her'oot do hã.

28 P'op Hagä Do Sahee hejój gó né hẽ ti ÿ hebë do karap'aar h'y yb nesaa doo. P'op Hagä Do ji tabag'ãäs do kaja doo kä bë wë, ta ti metëeh bë hã —näng mäh.

29 —Panyyg see gó bë ÿ metëeh: Dooch aj'y y hejoonh do tób gó hajëë suun pé ta ma tado hõm hyb n'aa, pooj jé tób danäh moo tamanaw'y yd bä. Ta moo kamaw'y yd bä tahajaa ta ma tado hõm bä.**

30 Ti m' Jesus ky hadoo:

—Hëp ÿ hata nadoo doo, majë ÿ tii. ÿ manasa do P'op Hagä Do wë ÿ ataa doo, dawëë rabe hüüm tii bä tan'oo bä.

31 Ti hyb n'aa bë ÿ maher'oot hahÿÿh: Sahõnh hẽ nesaa do ji moo wät do P'op Hagä Do mabaan

Š 12:26 Jesus wén her'oot ta tii, Beresebu, karap'aar h'y yb nesaa do wahë n'aa kyy gó tabahebë karap'aar h'y yb nesaa do raher'oot do hyb n'aa. Nesaa Do Yb häd see ti Beresebu. ** 12:29 Hahÿÿ d' tahanäng pé ti panyyg gó teh'üüm doo: Aj'y y hejoonh doo, Nesaa Do Yb. Aj'y y hejoonh do ma hado hõm do hadoo Jesus. Aj'y y hejoonh do ma hadoo, karap'aar h'y yb nesaa doo. P'op Hagä Do Sahee hejój gó Jesus bahebë karap'aar h'y yb nesaa doo, Nesaa Do Yb karapee, tak'ëp tabahejoonh do hyb n'aa Nesaa Do Yb mahãnh.

né paawä, ta hä ji ky n'aa rejää do P'op Hagä Do mabaan né paawä na-ääj hē ji hä, dooh P'op Hagä Do mabaan bä P'op Hagä Do Sahee ky n'aa rejää pé kä.

³² Jé Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong jé Hana Do ky n'aa rejää péh, P'op Hagä Do mabaan ti ta hä. P'op Hagä Do Sahee ky n'aa rejää pé kä, dooh P'op Hagä Do mabaan bä. Badäk hahÿÿ bä rababok nä bä, ta jawén na-ääj hē, dooh P'op Hagä Do mabaan bä tii –näng mäh.

³³ –Joom baad hadoo do tado bä, baad ta ag. Baad nadoo do tado bä joom, baad nado na-ääj hē ta ag. Ta ti ÿ wén her'oot, joom ag hä ji bahapäh joom ÿÿn.

³⁴ Aw'yy p'yym näng do taah hadoo bëeh! Baad nadoo do bëeh. Ti hyb n'aa dooh bë haja bä baad hadoo do bë her'ood bä. Ji h'yyb tym gó ji hyb n'aa newë had'yyt doo, ti né ji her'oot.

³⁵ Baad hawät doo, baad hadoo do ta h'yyb gó hanäng do ta her'oot. Baad nawät doo, baad nadoo do ta h'yyb gó hanäng do ta her'oot.

³⁶ Baad bë ÿ maher'oot hahÿÿh: Sahõnh hē ta sãm baj P'op Hagä Do banoo noo gó da, P'op Hagä Do matym gó ji kawoom da sahõnh hē ji her'oot do paa daap hadoo doo.

³⁷ Baad tado bä ji her'oot do paah, dooh P'op Hagä Do ji taky n'aa ety bä nesaa do hä. Baad tanado bä ji her'oot do paah, ji P'op Hagä Do ky n'aa ety da nesaa do hä.

Pariséw ramejũũ Jesus pahuunh sa matym haj'aa panyyg n'aa hahÿÿh

³⁸ Ti m' Pariséw wób, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma meheték do wób na-ããj mä raky hadoo ta hã:

—Ma matëg, —näk mäh —ãã karën ãã bahapäh mapahuunh doo, ãã matym haj'aa^{††} —näk mä sa kyyh.

³⁹ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Da hẽ badäk hahỹỹ hã habong doo, nes'aa sa h'yyb. P'op Hagä Do hã rahyb n'aa eréd hõm ta see hã rah'yy kawereem hyb n'aa. Tii d' né paawä sa h'yyb, ỹ ramejũũ ỹ pahuunh hyb n'aa sa matym haj'aa. Doo da ỹ metä bä sa hã. Jããm né da P'op Hagä Do ky n'aa rod Jonas häd näng do ta metëë n'aa hadoo sa hã kametëëh.

⁴⁰ Tamawoob hẽ adëb bä, tamawoob hẽ ta ãh, tah'ỹỹb yb wog gó Jonas basuun doo da, ti hadoo, tamawoob hẽ adëb bä, tamawoob hẽ ta ãh, ỹỹh, Aj'yy Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Do bakëë da k'ããts gó.

⁴¹ Niniwéh buuj raky n'aa tapaa da P'op Hagä Do matym gó da hẽ badäk hahỹỹ hã habong doo, sahõnh hẽ P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó kä. Jonas maher'oot noo gó, rat'yyd kamehĩn nesaa do ramoo bok do hã. Nesaa do reréd hõm. Jonas bahãnh ỹ ti hỹỹh. Ti hado né paawä, dooh bë t'yyd kamehĩn bä nesaa do bë moo bok do hã, dooh bë eréd bä, ti hyb n'aa né hẽ Niniwéh buuj bë da raky n'aa tapaa.

⁴² Seba häd näng do häj n'aa sa wahë n'aa ỹỹnh, da hẽ badäk hahỹỹ hã habong do taky n'aa tapaa da P'op Hagä Do matym gó, sahõnh hẽ P'op Hagä

^{††} **12:38** Sa hã Jesus dooh P'op Hagä Do hanaa tado bä. Ti hyb n'aa rakarën Jesus pahuunh sa matym haj'aa, Jesus rametyy hyb n'aa.

Do ky n'aa etyy noo gó kä. Dawëë naa paa m' tabana tii, tamaa newëë hyb n'aa Saromãw hajaa doo, P'op Hagä Do anoo do ta hã. Saromãw bahãnh ÿ ti hahÿ bë hapäh doo. Ti hado né paawä, dooh bë karën bä bë maa newë bä hahÿÿh —näng mä Jesus kyyh.

⁴³ Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

—Karap'aar h'yyb nesaa do ta hã hadäk do paa ahôm wäd bä ta mahãnh, tabanawäng hënh tabahew'ëët, ta tób tabesoos takameh'ãäk hyb n'aa. Ti dooh tawyyd bä.

⁴⁴ Ti ta h'yyb gó taky hadoo: “ÿ abaaj hôm p'aa hënh ÿ hadäk do paa hã, tób ÿÿ hënh”, näng. Tii bä ta tób paa bä takajaa bä, dooh ta yt hagä péh, yd kabak'ood däk tabahapäh, baad takabenäm ta hã.

⁴⁵ Tii bä tats'yyt 7 karap'aar h'yyb nesaa do wób ta hataa, ta bahãnh nesaa doo. Tii bä rabajëë pëë ta tób paa gó. Tii bä rabanyy kãn ta hã kä. Ta hã hanäng do paa bahãnh tii kä. Tak'ëp tii kä ta hã kä nesaa doo kä. Tii da né da bë hã kä, bëëh, nesaa do moo heb'oooh doo^{‡‡} —näng mä Jesus kyyh sa hã.

Jesus wakãän heh'äät do panyyg n'aa hahÿÿh

⁴⁶ Ti m' hajök do hã Jesus maher'oot nä bä ta ÿÿn kajaa, ta wakãän sii hë m'. Ta w'oo hã m' rababë däk. Rakarën paawä ta sii raber'oot.

⁴⁷ Ti m' rë tanyy ky hadoo ta hã:

—A ÿÿn, a wakãän ta w'oo hã rabab'ëëh. Rakarën mä ôm rasii er'oot —näng mäh.

⁴⁸ Ti m' her'oot do hã Jesus ky hadoo:

—Jaa ti ëën, jaa ti wakãän haa? —näng mäh.

^{‡‡} **12:45** Hahÿÿ d' Jesus hanäng péh: Tak'ëp ta bahãnh nesaa doo kä sa hã, Jesus raganadoo do hyb n'aa.

49 Ti m' teheet mä ta ma matëg sa wë, ti m' taky hadoo:

—B'ëeh hahÿÿh, äñ ÿ hedoo doo, wakän haa hedoo doo —näng mäh.

50 —Sahõnh hë Ee hÿ pong jé hawät do karën do moo heb'ooh doo, ti né hë wakän haa hadoo, ti né hë äñh ÿ hadoo, ti né hë ëen hadoo —näng mä Jesus.

13

Joom tym ky n'aa gó Jesus metëek do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' ti noo gó né hë Jesus banyyh tób bä naa, ti m' karaj'aa hënh tabawëenh. Ta nabyy me tabahyy sooh.

² Hajök kata b'ëeh ta hã. Ti hyb n'aa m' marakate gó tagatsëg sooh. Hajök doo m' ayyw b'ëeh ta takëen hã.

³ Ti m' hajõ m' tama metëek mä sa hã panyyg ky n'aa me m'. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—Hÿ hadoo joom hejóm do bejoom joom tym.

⁴ Tatsawyh hõm joom tym. Joom tym tatsawyh hõm do wób ta tyw n'aa me takajäk, ti taw'ëed rabajöh jëng.

⁵ Joom tym wób kajäk pä ta yt hë tabahadoo do jó. Kanahën its k'ääts tii bä. Ti nayyw hë taganyyh, kanahën d'os do k'ääts ta h'yyb.

⁶ Tabajuu bä nayyw hë tatsawyy jëng, dooh ta kóm ta h'yyb.

⁷ Ta tym wób kajäk sasëng kóm banäng bä. Sasëng gajewäng bä kä, dooh tawëe wäd bä.

⁸ Ta tym wób kajäg kän baad tabadoo bä. Taganyyh, baad tabawäng, baad tabeaak. 100 nuu me tabejoom do bahänh tabeag kän baad tabadoo

bä kajäk do ta tym wób. 60 nuu me tabejoom do bahãnh tabeag kãn ta tym wób. 30 nuu me tabejoom do bahãnh tabeag kãn baad tabadoo bä kajäk do ta tym wób kä –nãng mã Jesus, panyyg ky n'aa me m' tabaher'oot.

⁹ Ti m' taky hadoo:

–Jé karën pé ÿ her'oot do tamaa newë bä, taw'ããts hë tahyb n'aa matakëë –nãng mãh.

¹⁰ Ti m' ta ma matëg rabana Jesus wë ti m' rabeaanh ta hã:

–Hëd n'aa mamaher'oot sa hã panyyg ky n'aa me? –näk mãh.

¹¹ Ti m' taky hadoo sa hã:

–Bë hã P'op Hagä Do an'oo däk bë bahapäh hyb n'aa pooj jé ji nahapäh do hÿ pong jé hawät do bag'ããs do ky n'aa hã, ta wób sa hã dooh.

¹² Jé h'yy ganyy däk doo, ti bahãnh P'op Hagä Do banoo nã ta hã ta h'yy ganãng doo. Baad tabahapëë kãn tii bä. Jé kanahën d'os hë h'yy ganãng doo, P'op Hagä Do ado hõm da ta hã kanahën had'os doo.*

¹³ Rahegãã né paawä m', dooh m' rah'yy genä bä. Ramaa newë né paawä m', dooh m' ramaa napëë bä, dooh m' tagah'ood bä sa hã. Ti hyb n'aa né hë ÿ wén her'oot sa hã panyyg ky n'aa me.

¹⁴ Sa hã kametä däk hahÿ P'op Hagä Do ky n'aa rod Isajas häd nãng do erii wät do paa P'op Hagä Do kyyh Judah buuj sa hã:

“Bë maa newë had'yyt hë né paawä, dooh da tagah'ood bä bë hã.

* **13:12** Ta ti tawén kado hõm sa hã, rahyb n'aa manatakëë do hyb n'aa. Dooh rahyb n'aa p'eed bä P'op Hagä Do panyyg hã.

Bë hegãã had'yyt hẽ né paawä, dooh bë h'yy ganyy
bä.”

15 “Ta ti ÿ wén her'oot Judah buuj sa ky n'aa hã”,
näng mä P'op Hagä Do Isajas hã,
“Dooh rah'yy kadawuung wäd bä baad hadoo do
hã, hajõõ nuu me raky nadaheeh do hyb
n'aa.

Sa nabuuj ragetsëë hõm do hadoo.

Raty gatsëë däk sa matym ranahapäh hyb n'aa.

Tii d' tanado bä paawä rahapäh né paawä,

ramaa napäh né paawä,

h'yy kadewuung né paawä,

wë ÿ rah'yy kawereem né paawä hã ÿ rah'yy
ka'eeh hyb n'aa.

Tii d' radoo bä paawä ÿ h'yyb wareem paawä baad
rababok hyb n'aa kã.”†

16 Ti m' ta ma matëg hã Jesus ky hadoo:

—Ky n'aa kedëng bëëh, bë matym kã rahapäh do
hyb n'aa, bë nabuuj kã ramaa napäh do hyb n'aa.

17 Né hup ÿ né hẽ hahÿ bë hã ÿ her'oot doo:
Rababong noo gó, hajõk P'op Hagä Do ky n'aa rod
makũũh, hajõk baad habok do makũũh, rakarën
paawä raheg'ããs bë hapäh doo, dooh paa rahapëë
bä. Rakarën paawä ramaa newëë bë maa newëë
doo, dooh paa ramaa napëë booh —näng mä Jesus
ta ma matëg sa hã.

18 Ti m' taky hadoo:

—Bë maa newë nyy d' tahanäng pé joom tym
parar'aah do panyyg:

19 P'op Hagä Do bag'ããs do hã rah'yy ganenä bä
ta ky n'aa ramaa newëë bä, tii bä Nesaa Do Yb asog

† 13:15 Isajas 6.9-10

hõm sa h'yyb tym gó kejoom do hadoo doo. Joom tym ta tyw n'aa me takajak hadoo do tii.

²⁰ Joom tym pä banäng bä kajäk doo, P'op Hagä Do panyyg maa new'ëë doo, h'yy gadajaa gó gad'oo doo.

²¹ H'yy gadajaa gó ragado né paawä, nayyw hē rah'yy gejë hõm, joom kóm nanäng nä do hadoo sa hã. Hejooñh do kametä bä sa hã, sa hã rarahejä bä na-ãñj hē P'op Hagä Do panyyg metëek doo ða rababok do hyb n'aa, nayyw hē rah'yy gejë hõm.

²² Joom tym sasëng mahang kajäk doo, P'op Hagä Do panyyg maa new'ëë do wób. P'op Hagä Do kyyh ramaa napëë né paawä, rahyb n'aa newë had'yyt hē badäk hahÿÿ hã ji bawät do hã.‡ Dajëer hã, sa ma ji tawadii do hã rahyb n'aa h'üüm. Ti hyb n'aa P'op Hagä Do panyyg sa h'yyb gó hadäk do tawén nahõm. Joom neaak do hedo padëek tii.

²³ Joom tym baad tabadoo bä kajäk doo, P'op Hagä Do panyyg maa new'ëë doo, P'op Hagä Do panyyg hã h'yy gah'oot doo. P'op Hagä Do karën do baad ramoo bok tii kä. Joom 100 nuu me, 60 nuu me, 30 nuu me takejoom do bahãnh tabeaak do hadoo do tii –näng mã Jesus.

Jawii tiriig mahang joom danäh majiñ hejoom do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁴ Ti m' panyyg see ky n'aa me Jesus maher'oot mã sa hã. Hahÿÿ da ta kyyh:

–Hahÿÿ panyyg ky n'aa hadoo hÿ pong jé hawät do bag'ãäs do ky n'aa: Ti awät aj'yy joom tym baad hadoo do ta geëw gó hejoom doo.

‡ **13:22** Ta ti hedoo do raty kanewad had'yyt hē. Rahyb n'aa tón had'yyt hē sa waa, sa taah, nyy d' rabad'oo doo.

25 Tii kä, sahõnh hẽ raba'yÿh bã, ta majiĩ bana. Jawii tym tatsawyyh mã tiriig mahang. Ti tabahõm kãn.

26 Ti tiriig tym ganyyh. Ti tiriig ag ganyyh bã, raty gepëe kãn jawii mahang tabahëe däk. §

27 Ti joom danäh karom rabahõm ta wë, ti raky hadoo ta hã:

—Kariw n'aa, —näk —baad hadoo do joom tym mabejoom wät. N'yy hënh naa jawii ta mahang ganyyh doo? —näk sa kyyh.

28 Tii bã sa kariw n'aa ky hadoo sa hã:

—Majë ÿ see tii, ti tsawyh häng doo —näng.

Ti ta karom rabeaanh:

—Makarën ãã asog hõm jawii? —näk mäh.

29 —Dooh —näng sa kariw n'aa. —Jawii bë basok bã, tiriig tëeg wób bë asog hõm ta mahang —näng.

30 —Na mabëe dó tiriig mahang, tiriig ji bataa bã kä. Tiriig ag ji bataa noo gó ÿ mejüü da tiriig ag hat'aa do sa hã, jawii pooj jé rasiip, ta natuu hã ramaw'yyd däk hyb n'aa ji ajuu hyb n'aa. Tii bã ÿ mejüü tiriig ag rabataa, joom tób n'aa yt hã rabenäm —näng joom danäh ta karom sa hã —näng mã Jesus panyyg gó tabeh'üüm.

Panyyg ky n'aa gó Jesus metëeh hahÿÿ hã P'op Hagä Do bag'ããs do ky n'aa

31 Ti m' panyyg see ky n'aa gó Jesus maher'oot mã sa hã. Hahÿÿ da ta kyyh:

—Joom motaad häd näng do tym nad'ëed is do aj'yy ejoom do ky n'aa hadoo, hÿ pong jé hawät do bag'ããs do ky n'aa.

§ 13:26 Jawii hadoo rawén hapäh, taneaak do hyb n'aa. Tiriig ti heak doo.

32 Jããm nad'ëed its né paawä motaad tym bë joom tym mahang, ji waa ty gamabuuj see bahãnh tabawäng. P'op tanu däk. Tii bã kä, taw'ëed batooj kãn ta hã kä** –näng mäh.

33 Ti m' panyyg see ky n'aa me Jesus maher'oot mä sa hã. Hahÿÿ da ta kyyh:

–Pãw makuj n'aa ÿÿnh ado däk doo, hajõng tiriig s'ëeb mahang tamekuuj däk do ky n'aa hadoo hÿ pong jé hawät do bag'ããs do ky n'aa. Baad ÿÿnh bajõots däk, baad takamekuuj wät bã kä sahõnh hë tiriig s'ëeb mahang†† –näng mäh.

34 Sahõnh hë ta ti Jesus her'ood wät sa hã panyyg ky n'aa me m'. Sahõnh ta her'oot do sa hã, panyyg ky n'aa me né hë m' tamaher'oot.

35 Tii da tawén d'oo hahÿ P'op Hagä Do kyyh ta ky n'aa rod erii wät do paa kametä däk hyb n'aa:

“ÿ maher'oot da panyyg ky n'aa me.

ÿ maher'oot da sa hã
badäk hahÿ tadu dahäng do noo gó naa kejën wät
do paah.”‡‡

Jesus maher'oot nyy d' tahanäng pé jawii joom mahang hawäng do ky n'aa hahÿÿh

36 Ti m' hajõk do hã Jesus kedëe hõm. Ti m' tób gó tabajëe suun mäh. Ti m' ta ma matëg rabana ta wë ti m' raky hadoo:

** 13:32 Joom motaad häd näng do ky n'aa gó Jesus metëeh nyy da P'op Hagä Do bag'ããs do kah'üüm, ny hadoo ta hã h'yy ka'eeh do kah'üüm. †† 13:33 Pãw makuj jé pad'yyt hë tiriig s'ëeb mahang kamekuuj däk doo da, jé pad'yyt hë badäk hahÿÿ bã P'op Hagä Do bag'ããs do bawäd däg da. ‡‡ 13:35 Saaw-Mo 78.2

—Nyy d' mahanäng pé jawii joom mahang hawäng do panyyg n'aa hã? —näk mä sa kyyh.

³⁷ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Joom tym baad hadoo do hejoom doo, ýŷh, Aj'y y Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo.

³⁸ Joom banäng bä, badäk hahÿÿ hã habong doo. Joom tym baad hadoo doo, P'op Hagä Do bag'ääs do karapee. Jawii, Nesaa Do Yb karapee.

³⁹ Joom danäh majï, jawii tym tsawyyh doo, Dijab tii. Tiriig ag rabataa noo gó, badäk hahÿÿ hã ji bawät do gawatsig hõm noo gó tii. Tiriig ag taa n'aa, ääs tii.

⁴⁰ Jawii rasok doo da, tëeg hõõ gó kadawäts toonh do hadoo da, badäk hahÿÿ hã ji bawät do gawatsig hõm noo gó.

⁴¹ Ti noo gó Aj'y y Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do mejũ da ta ääs rasog hõm hyb n'aa tabag'ääs doo bä naa sahõnh hë nesaa do wë ji tah'y yb tatuk doo, nesaa do ji moo wät hanoo doo, sahõnh hë nesaa do moo heb'ook doo na-ääj hë.

⁴² Tëeg hõõ gó, tak'ëp haju doo gó da radawäts toonh tii. A'oot da tii bä. Sa tæg kamegëej padëek da tak'ëp nesaa do rahoop do hyb n'aa.

⁴³ Tii bä da baad habok do tak'ëp rakawehëë däk da sa Yb bag'ääs doo bä. Papÿÿj bag däk doo da, hanäm do sa hã. Jé karën pé ý her'oot do tamaa newë bä, taw'ääts hë tahyb n'aa matakëë —näng mä Jesus.

Tak'ëp ji karën do hadoo hÿ pong jé hawät do bag'ääs do panyyg n'aa hahÿÿh

⁴⁴ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Tak'ëp ky n'aa gebah doo, joom banäng bä kejën kää do ky n'aa hadoo hỹ pong jé hawät do bag'ääs do ky n'aa. Tak'ëp ky n'aa gebah do aj'yy see baw'yyt joom banäng doo bä. Ti p'aa hēnh tajeh'aa kää. Tii bä, sahōnh hē tabesēem hōm ta wē hanäng doo, tak'ëp tah'yy gadajang do hyb n'aa. Tii kä, ta ma paa sām me tametsēē joom banäng doo, ky n'aa gebah do bakēē bä —näng mäh.

⁴⁵ —Aj'yy hetsē doo, hesām doo, tak'ëp nu gabarēeh do perora häd näng do hesoos do ky n'aa hadoo na-ääj hē hỹ pong jé hawät do bag'ääs do ky n'aa.

⁴⁶ Perora tak'ëp hetsooh doo, ky n'aa gebah do tabaw'yyt bä kä ta ti hedoo do hes'ēem do sa wē, tabahōm, tabesēem hōm sahōnh hē ta ma ta wē hanäng doo. Tii kä ta sām me tametsēē perora tak'ëp hetsooh doo. §§

Karahi panyyg n'aa gó Jesus eh'ũũm do hỹ pong jé hawät do bag'ääs do ky n'aa

⁴⁷ Ti m' Jesus ky hadoo ēnh:

—Karahi me tah'ỹỹb rames'aak do ky n'aa hadoo na-ääj hē, hỹ pong jé hawät do bag'ääs do ky n'aa. Karaj'aa me radatu karahi. Hajōng hedoo pé sa mo haj'aa.

§§ **13:46** Hahỹ d' tahanäng pé pawóp hadoo do panyyg gó Jesus eh'ũũm doo: P'op Hagä Do bag'ääs do ky n'aa ji ky n'aa napäh bä, dooh ji hyb n'aa p'eed wäd bä pooj jé ji wē hanäng doo. Dooh ji hyb n'aa hũũm wäd bä badäk hahỹ bä ji karēn doo, tak'ëp hetsooh do hyb n'aa P'op Hagä Do hanaa ji karēn do hyb n'aa.

48 Ramo haj'aa enäh bä kä, rej'ooj nä kån ta takëen hä. Ahyy t'oonh mäh. Tii bä arook gó ratabataa rasëew hõm doo. Baad nadoo doo, ji nawëh doo, radewäts bëenh tii bä.

49 Ti hadoo da badäk hahÿÿ hä ji bawät do gawatsig hõm noo gó ääs rabad'oo da. Ääs rabana, tii bä rasëew hõm da badäk hahÿÿ hä habong doo. Tsytt hë rabasëm da nesaa do moo bok doo, P'op Hagä Do karën doo da habok do sa mahänh.

50 Tii kä tëeg hõõ gó, tak'ëp haju doo gó radewäts bëenh da nesaa do moo bok doo. A'oot da tii bä. Sa tëg kamegëej padëek da tak'ëp nesaa do rahoop do hyb n'aa —näng mäh.

51 Ti m' Jesus eanh mäh:

—Bë maa napäh sahõnh hë ta ti ÿ her'ood wät doo? —näng mäh.

—Ää maa napäh —näk mäh.

52 Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo, hÿ pong jé hawät do bag'ääs do ky n'aa hä na-ääj hë ma kamett'ëeg wät doo, tób danäh ta tób bä naa ky n'aa gebah do manyyh do hadoo ta wób hä tametëeh hyb n'aa. Ta gawakõ gó naa, aj'yy manyyh ky n'aa gebah do tenäm do paah. Ky n'aa gebah do papuuj hedoo do tamanyyh ta mahang, ky n'aa gebah do pooj nä ta mahang^{***} —näng mäh.

*** 13:52 Hahÿÿ d' apäh tahanäng pé tii: Jé P'op Hagä Do kyyh p'ooj ub kerih do baad ma kamett'ëeg wät doo, papuuj Jesus met'ëeg wät do na-ääj hë baad tamaa napëe bä, taky dahé bä, tahajaa tama met'ëeg bä ta wób sa hä baad hadoo doo, hetsooh do pooj jé kerih do hä, papuuj hä na-ääj hë hanäng doo.

Ta panang bä Jesus raty n'aa ges'yyk do panyyg n'aa hahÿÿh

⁵³ Ti m' Jesus bahajaa bä kä panyyg gó tama metëek doo, tatsyym kado kân ta tii bä naa.

⁵⁴ Ti m' panang tabawäng do paa bä takajaa bä, ta du doo mä tama metëek tób panang bä hasooh do P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hë. Maa new'ëe do rahyb n'aa meuunh mä ta her'oot do sa hä. Ti m' raky hadoo:

—N'yy hënh naa hahÿ aj'yy tah'yy ganäng doo? N'yy hënh naa ta hejój tamapehuunh doo? —näk mäh.

⁵⁵ —B'aa bäh gaheh'õök do t'aah nado ti hahÿÿh? Marija nado ta ÿÿn? Tsijaag, Joséh, Simaw, Judas nado ta wakãän?

⁵⁶ Sahõnh hë ta ãnh, bä ab'ëeh er pa. N'yy hënh naa tahapäh doo, ta hejój? —näk mä tabawäng do babuj n'aa sa kyyh.

⁵⁷ Ti m' rakawajãän ta wë. Raty n'aa gesyyg däk mäh. Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Sahõnh hë sa panang bä raweh'ëeh P'op Hagä Do ky n'aa rod. Jãäm hë tabawäng do panang bä, ta tób bä, dooh rawehëë bä —näng mäh.

⁵⁸ Ti m', ta hä rah'yy kana'eeh do hyb n'aa, dooh denaa hë m' Jesus pehuuj bä ta tii bä.

14

Jowãw nu gahem'uun do dajëp do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' ti noo gó né hë Garirej häj n'aa wahë n'aa, Eróts häd näng doo, taky n'aa napäh mä Jesus moo wät doo, Jesus ma metëek doo.

² Ti m' ta masa n'aa hä taky hadoo:

—Jowāw nu gahem'uun do paa né tii. Ganä wät dejëp do paa mahang! Ti hyb n'aa tawén kabaj'aa —näng mä Eróts.

³ Eróts mejũũ paa ramoo maso däk, ramoo maw'yyd däk, radawäts gëët Jowāw nu gahem'uun doo. Tii d' Eróts wén d'oo mä Erodija, ta hỹÿj Pirip häd näng do ÿÿm hyb n'aa.

⁴ Hahỹÿ d' paa Jowāw kyyh Eróts hä:

—Dooh P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do an'oo bä magat'ëë bä a hỹÿj ÿÿm —näng paa Jowāw nu gahem'uun do kyyh Eróts hä.

⁵ Eróts karën né paawä m' tadaj'ëëp Jowāw, tajeÿÿm mä hajök doo. Hajök do tawén jeÿÿm, P'op Hagä Do ky n'aa rod ti Jowāw sa hä.

⁶ Ti m' Eróts ta yd enäng do heen n'aa noo gó, jām ta heen n'aa ramoo bok noo gó, Erodija toog bajām sa matym gó. Ti m' tak'ëp mä Eróts tsebee kån ta wë.

⁷ Ti hyb n'aa taky däng tabanoo maruus hä, maruus karën do né hë. P'op Hagä Do häd gó m' ta ky däng, dooh taky kahỹÿd bä maruus bahapäh hyb n'aa.

⁸ Ti m' maruus ÿÿn ta hä taky mejũũ do hyb n'aa taky hadoo:

—Na, ÿ karën ta hood gó mabanoo hä ÿÿ Jowāw nu gahem'uun do nu gabóg —näng mäh.

⁹ Ti m' tak'ëp mä sa wahë n'aa hyb n'aa tón wät. Ti hadoo né hë, ta ky bajawaa hyb n'aa m', tatsyyd bong do taky däng do ramaa napäh do hyb n'aa tagadoo maruus ets'ëë wät doo.

¹⁰ Ti m' tamejũũ tadawäts gëët doo gó ranu gahög hõm hyb n'aa Jowāw.

11 Ti m' ta hood gó ramanaa ta nu gabóg maruus wë. Ti m' maruus an'oo däg kân mä ta ÿÿn hã kä.

12 Ti m' Jowãw ma matëg rabana rabeheën hyb n'aa ta hub. Ti m' radakä jëng. Ti m' Jesus rapanäk.

Jesus pahuunh do 5 miw sa waa panyyg n'aa hahÿÿh

13 Ti m' Jowãw radaj'ëëp Jesus ky n'aa napäh bä m', ta m'aa hënh mä ta ma matëg daheeh rabahôm kân marakate gó ta wób rabeledoh hënh paawä. Ta wób, hajök do raky n'aa napäh bä m' n'yy hënh Jesus rabah'üüm, sa jawén mä rabah'üüm sa panang bä naa ta takëen hã. Sa pooj jé m' rakajaa.

14 Ti m' Jesus basoop bä, hajök do tabahapäh bä m', tat'yyd mehïïn mä sa hã. Nahëë enäh do sa mahang habong do taheso hôm mäh.

15 Tüüh däg kä m', ta ma matëg rabana ta wë, ti m' raky hadoo ta hã:

—Tüüh däg —näk mäh. —Dawëë hÿÿh. Mamejõ hajök do panang banäng hënh rabahôm sa waa retsëë hyb n'aa —näk mäh.

16 Ti m' Jesus ky hadoo:

—Dooh. Na mayw babä. Bë né hë hanoo sa waa —näng mäh.

17 Ti m' raky hadoo:

—Jããm hë ti hanyy is ãã wë ji ma poo oow pé pãw, pawóp its tah'ÿÿb —näk mäh.

18 —Na b'ëëp. Bë mana wë ÿÿ —näng mä Jesus.

19 Ti m' Jesus mejüü hajök do rabehyy b'ëeh hyb n'aa jawii jó. Ti m' tabasog däk mä pãw, tah'ÿÿb na-ãj mäh. Hÿ pong jé taty däng bä m', P'op Hagä Do hã taky hadoo:

—Ōm taw'ãäts hē Ee. Man'oo dāk ãä tä, man'oo dāk ãä waa —näng mäh.

Ti m' pāw taganebäh bong, tets'ëë hōm mä ta ma matëg sa hã, rabets'ëë hōm hyb n'aa hajōk do hã kä.

²⁰ Tii bã kä m', sahōnh hē m' rabawëë bong. Wog enã hōm mä sahōnh hē. Ti m' mad'aak do ta ma matëg rata hōm kawaju gó. 12 m' kawaju gedë hōm mäh.

²¹ Hawëë bong doo, 5 miw mä ajyy. Ýÿj, karepé na-ãäj hē, dooh m' taketsén bã.

Tamii pong jó Jesus bawät do panyyg n'aa hahÿÿh

²² Ti m' nayyw hē ta ma matëg Jesus mejüü ragatsëg t'oonh marakate gó, ta pooj jé tamyyj dāk hēnh rabatsëg hōm hyb n'aa. Ti nuuj jé m' takedëë hōm hajōk do sa hã.

²³ Takedëë hōm do jawén paa bã m', tabasëek ta mab hē waëë jó, P'op Hagã Do sii taber'oot hyb n'aa. Tabadajuu dāk bã m', ta mab hē m' Jesus bayyw gëet.

²⁴ Dawëë péj mä ta ma matëg rababoo däg kãn mä ti nuuj jé karaj'aa me. Tak'ëp maadaka betaam marakate hã. Dooh m' tahōm rahëë doo. Bah'ood ty gahëm mäh.

²⁵ Ti m' tapaj'ëë pooj jé Jesus bahōm kãn sa wë tamii pong jó.

²⁶ Ti m' rabahapäh tamii pong jó hana doo, tak'ëp mä rabeÿÿm bong.

—Wät ta ti dajëp do saw'ëëng paah! —näk mäh.

Awaaw bong mäh, tak'ëp rabeÿÿm bong do hyb n'aa m'.

²⁷ Ti m' nayyw hē m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Bë eÿÿm manäh! Ý ti hÿÿh —näng mäh.

28 Ti m' Peed ky hadoo:

—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, òm tado bã, ÿ mamejõ tamii pong jó a wë ÿ bahõm hyb n'aa — näng mäh.

29 —Ej. B'ëöp ana —näng mä Jesus ta hä.

Ti m' Peed gatsëg nyh, ti m' tamii pong jó tabahõm kãn mä Jesus wë.

30 Ti m' tak'ëp bah'ood bahëm do tabahapäh bã m', tabeÿÿm wät mäh. Ti m' ta du doo bã m' tadasug jëng bã, tak'ëp mä tageëenh Jesus hä:

—ÿ medëeb Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo! —näng.

31 Ti m' nayyw hë m' Jesus moo maso däk Peed. Ti m' taky hadoo:

—Kanhën d'os hë h'yy ka'eeh do òm! —näng mäh. —Hëd n'aa mah'yy ganahoot? —näng mä ta kyyh Peed hä.

32 Ti m' marakate gó ragatsëg t'oonh bã m', bah'ood badoo wät.

33 Ti m' marakate gó hat'oonh do Jesus mä raj'aa etsë. Hahÿÿ d' mä sa kyyh:

—P'op Hagä Do T'aah né hë òm —näk mäh.

34 Rabatsëg hõm bã m', Genesaréh häj n'aa bã m' marakate badëe jad kãn.

35 Ti m' ta ti babuj n'aa rabahapäh bã Jesus né ti kajaa doo, ramejũú jé pad'yyt hë hëej ta ti w'oo hä hanäng doo bã rapanäk hyb n'aa. Ti m' ramenaa nahëe enäh do sa mahang habong do Jesus wë.

36 Ti m' rabetsëe ta hä tabanoo nahëe enäh do ramoo kejäk hyb n'aa ta saroor noo byyh hä. Ti m' sahõnh hë nahëe enäh do ta hä moo kajäk doo, heso padäg kãn mäh.

15

Ji h'yyb gó naa né hě nesaa do ky n'aa hahỹỹh

¹ Ti m' Pariséw wób, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetěk do wób na-ããj mäh, Jerusarēnh bā naa han'aa do rabana Jesus wě, ti m' rabeaanh ta hā:

² –H'ěed hyb n'aa a ma matęg raky nadaheeh őr wahě makũ metěek doo? Rawa do pooj jé, dooh ramoo ketsyyd bā őr wahě makũ rabahed'oo doo da! –näk mä sa kyyh.

³ Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

–Ý eanh bē hā –näng mäh. –Tii ěnh bē ky nadaheeh ěnh P'op Hagä Do mejũũ doo? Bē wahě makũ mejũũ do bē ky daheeh? –näng mäh.

⁴ –Hahỹỹ da P'op Hagä Do kyyh: “Bē wehě bē yb, bē wehě bē ýỹn.”* “Ji daj'ěep ta yb, ta ýỹn ky n'aa wasee doo.”†

⁵ Tii d' né paawä ta kyyh, ta see hado däk bē metěek doo –näng mä Jesus. –Hahỹỹ da bē kyyh: “Jé ta yb, ta ýỹn hā taky hado bā, ‘Hā ý naa magadoo do pan'aa paawä, P'op Hagä Do matym n'aa däg tii. Dooh bē hā ý an'oo wäd bā', taky hado bā,

⁶ tii bā, ta tii d' ky hadoo doo, dooh ji mejõ wäd bā ta tii me ta yb taweh'ěeh hyb n'aa”, näk bē kyyh. Bē wahě makũ ma metěek do bē ky sũüt do hyb n'aa bē eréd hõm P'op Hagä Do mejũũ doo.

⁷ J'ooj madäk doo me ky ken'yym do bēeh! Baad né paa hahỹ P'op Hagä Do ky n'aa rod Isajas häd näng do kyyh bē ky n'aa:

⁸ “J'ooj madäk doo me ý raweh'ěeh. Sa kyypp tii. Dawěe sa h'yyb bawät mahãnh ýỹ.

* 15:4 Esodo 20.12, Dew-Teronom 5.16 † 15:4 Esodo 21.17, Rewitikos 20.9

⁹ Dooh këh ÿ tado bä ti rama metëek doo. Raky n'aa jawyyg ub tii. Ti hyb n'aa daap hë ti ta ti ÿ rahyb n'aa jew'yyk doo"‡ —näng mä Jesus Isajas her'oot do paa P'op Hagä Do kyyh.

¹⁰ Ti m' hajök do ta tii bä hab'ëeh do Jesus naëenh ta wë. Ti m' taky hadoo sa hä:

—Bë maa newë da, bë h'yy genä da ÿ her'oot do hä.

¹¹ Ji noo me hajëng do hyb n'aa nado ji nas'aa däk P'op Hagä Do hä. Ji noo me hanyyh do tii, hanoo ji nas'aa däk do P'op Hagä Do hä —näng mäh.

¹² Ti m' badah peej ta ma matëg raky hadoo ta hä:

—Mahapäh a kyyh, dooh taw'ääts hë tado Pariséw sa hä? —näk mä sa kyyh.

¹³ Ti m' panyyg gó m' Jesus ky gadoo:

—Kasog hõm da sahõnh hë joom Ee hÿ pong jé hawät do nejoom hõm doo —näng mäh.

¹⁴ —Na manäh. Na kamawejän. Ta wób sa h'yyb mahũüm n'aa ty temah do tii. Ty tamah do ta da ty hadoo do tamahũüm bä, gadarong doo hënh rakajak séd hä —näng mäh.

¹⁵ Ti m' Peed ky hadoo:

—Äã mamaher'ood. Nyy d' mahanäng pé ta ti ji noo me hajëng do panyyg? —näng mäh.

¹⁶ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Bë h'yy ganah'ood nä? —näng mäh.

¹⁷ —Ji hä hajëng doo, ji wog gó ti tabajëng, ta jawén anyyh p'aa hënh.

¹⁸ Tii d' nado ji noo me henyh do hä. T'öp naa, ji h'yyb tym gó tabana tii. Ti né hë ti P'op Hagä Do hä ji nas'aa däg hanoo doo.

‡ 15:9 Isajas 29.13

19 Ji h'yyb tym gó naa tabana nesaa do ji hyb n'aa newëë doo. Ji h'yyb gó naa né hě tabana ji da hadoo do ji daj'ëëp doo. Ji h'yyb gó naa tabana ji karēn do ji bagā do ji ŷŷm nadoo do sii, ji patug nadoo do sii. Ji h'yyb gó naa né hě tabana ti ji ets'ëëk doo, daap hě ji da hadoo do ji ky n'aa tapaa doo, ji da hadoo do ji ky n'aa rejãã doo kã.

20 Ta ti hadoo do hyb n'aa P'op Hagä Do hã ji nas'aa däg. Ji moo kanets'yyt doo me ji awa do hyb n'aa nado ji nas'aa däg P'op Hagä Do hã§ –näng mä Jesus kyyh ta ma matëg sa hã.

ŷŷnh ta s'ee hěnh naa ta toog ky n'aa her'oot do panyyg n'aa hahŷŷh

21 Ti m' ta tii b' naa Jesus bahōm hëëj panang Tiir häd näng doo, Sidōn häd näng do nedaa bã badäk doo hěnh.

22 Ti m' ŷŷnh, Kanaãh buuj, Isaraéw buuj nado, ta tii bã hawät do ana kãn Jesus wë. Ti m' tak'ëp mä ta kyyh Jesus hã tabetsëë bã. Hahŷŷ d' mä ta kyyh:
–Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, –näng mäh
–Dawi makũ panaa, –näng mäh –ŷ mat'yyd mehĩn! Tak'ëp nesaa do tok ŷ bahoop karap'aar h'yyb nesaa do ta hã hadäk do hyb n'aa –näng mäh.

23 Ti m' dooh Jesus ky gado bã. Ti m' ta ma matëg rabana ta wë, ti m' tak'ëp mä rabetsëë ŷŷnh tamejō hōm hyb n'aa. Hahŷŷ d' mä sa kyyh:

§ 15:20 Pariséw, sahōnh hě Judah buuj wób sii hě, dooh rawëë bã, dooh rawa bã ramoo kanetsyyd bã pooj jé, sa wahë makũ mahetëk doo da. Baad ub né paawä ji moo ketsyyd bã ji awa, ji awëh do pooj jé, ta bahãnh Pariséw ran'oo bã. Dooh ragenaag bã, hajōō nuu me, sa wahë makũ mahetëk doo da ta wób sa moo ranahetsyyd bã.

—Mamejõ hõm. Ër jawén tabana. Tageëej had'yyt hẽ —näk mäh.

²⁴ Ti m' y̆nh hã Jesus ky hadoo:

—Jããm hẽ Isaraéw buuj dawëë P'op Hagä Do mahãnh habong do sa wë y̆ P'op Hagä Do mejũũ —näng mäh.

²⁵ Ti m' Jesus wë ta taron nu paa me y̆nh bahyy häng. Ti m' taky hadoo:

—Y̆ mamasaa, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo! —näng mäh.

²⁶ Ti m' panyyg ky n'aa gó Jesus ky gadoo:

—Taw'ãäts hẽ nado karepé sa waa ji ado hõm bã ji banoo hyb n'aa sa masãäh awaar taah hã —näng mä Jesus kyyh y̆nh hã.

²⁷ Ti m' y̆nh ky gadoo. Jesus kyy gó né hẽ m' taky hõm:

—Ehub né hẽ õm Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo —näng mäh. —Ti hado né paawä, awaar sii hẽ rabawa sa danäh waa hyyj tũũ kajäk doo —näng mäh.

²⁸ Ti m' Jesus ky hado kãn ta hã:

—Tak'ëp né hẽ mah'yy ka'eeh! Ti hyb n'aa y̆ an'oo däk hã y̆ metsëë doo —näng mä Jesus ta hã.

Ti m' ti noo gó né hẽ tabahub däk y̆nh toog.

Hajõng sa nahëë Jesus asog hõm do panyyg n'aa hahy̆h

²⁹ Ti m' Jesus tsyym kado kãn. Karaj'aa Garirej häd näng do nabyy me tatabës. Ti m' tabasoop. Waëë hã m' tabasëëk, ti m' tabahyy sooh.

³⁰ Hajõk rabana ta wë. Ramenaa ta wë nabong doo, ty temah doo, moo gedóm doo, tsyym gedóm

doo, nabuuj gatamah doo, hajõk nahëe enäh do wób. Ti m' sa nahëe Jesus basog hõm.

³¹ Ti m' tsyym gedóm do aboo padëek, nabong do paa aboo padëek, ty temah do paa ty enä padëek, ner'oot do paa er'ood padëek, ta tii bã hab'ëeh do rabahapäh bã, rahyb n'aa meuuj kån mäh. Ti m' raj'aa etsëe kån P'op Hagä Doo, Isaraéw buuj h'yy kaha'eeh doo.

Jesus pahuunh do 4 miw sa waa panyyg n'aa hahÿÿh

³² Ti m' Jesus naëej nä ta ma matëg, tamaher'oot hyb n'aa. Ti m' taky hadoo:

—ÿ t'yyd mehïin hahÿ ãr wë kata pad'ëek doo. Tamawoob däg ta ãh si ÿ rababok. Dooh sa waa péh. Dooh ÿ karën bã sah me rabaaj hõm bã. Naheba padäg da, degõn jëng da sah mahÿÿj ta hõõ bã —näng mä Jesus ta ma matëg sa hã.

³³ Ti m' ta ma matëg raky hadoo:

—Hajõk né hahÿÿh. Nyy bã ãã baw'yyt babä sa waa? Dawëe bã. Dooh ta nawaa babä —näk mäh.

³⁴ Ti m' Jesus beaanh:

—Nyy hë pãw bë wë? —näng mäh.

—Ti anäng setsi pãw, pawóp its tah'ÿÿb ned'ëed is doo —näk mäh.

³⁵ Ti m' Jesus mejũũ hajõk do rabehyy b'ëeh tũũ.

³⁶ Ti m' tabasog däk pãw, tah'ÿÿb na-ããj mäh. Ti m' taky n'aa etsëe sa waa hyb n'aa. Tii bã m' taganebäh boo kån, tets'ëe hõm mä ta ma matëg sa hã, rabets'ëe hõm hyb n'aa hajõk do sa hã kä.

³⁷ Tii bã kä m', sahõnh hë m' rabawëe bong. Wog enä hõm mä sahõnh hë. Ti m' rabawëh do jawén

paa bä m' mad'aak do ta ma matëg rabata däk arook gó. Setsi m' arook gedë hõm doo.

³⁸ 4 miw mä ajyy ti hawëë bong doo. Ýÿj, karepé na-ããj hë m', dooh m' taketsén bã.

³⁹ Ti m' hajõk do hã Jesus kedëë hõm jawén paa bã, tagatsëg sooh mä marakate gó. Ti m' tabahõm kãn hëej panang Magadãn häd näng do nedaa bã badäk doo hënh.

16

¹ Ti m' Pariséw, Saduséw daheeh rabana Jesus wë. Ti m' Jesus rametyy hyb n'aa ramejũũ mä tapahuuj bã sa matym haj'aa wë hã.*

² Ti m' Jesus ky hadoo:

—Papyÿj badëë hyng bã, “Jati d' banãm”, bë ky hetëg, bahiin do hyb n'aa wë puh.

³ Bãp paah, “Ti awät da bah'ood. Adoos da”, näk bë kyyh, tabahiin do hyb n'aa naëng pooh. Bë h'yy genä né paawä naëng hadoos do heen n'aa hã, banãm do heen n'aa hã wë hã kametëëh doo, dooh bë h'yy genä bã da hë ta heen n'aa bë hã kametëëh do hã.†

⁴ Da hë badäk hahÿÿ hã habong doo, nes'aa sa h'yyb. P'op Hagä Do hã rahyb n'aa eréd hõm ta see hã rah'yy kawereem hyb n'aa. Tii d' né paawä sa h'yyb, ÿ ramejũũ ÿ pahuunh hyb n'aa ta metëë n'aa sa matym haj'aa. Dooh da ÿ metä bã sa hã. Jããm

* **16:1** Jesus wë Pariséw, Saduséw daheeh rakamaj'ĩ. Dooh raky dahé bã P'op Hagä Do mejũũ do Jesus tado bã. Sa hã péh, dooh Jesus haja bã wë hã tapahuuj bã, rawén mejũũ sa matym haj'aa Jesus pahuunh wë hã. J'ooj madäk doo me ramejũũ do hyb n'aa, Jesus wén manetëëh sa hã rakarën do paawä. † **16:3** Hajõng Jesus pehuuj né paawä, dooh rah'yy genä nã bã P'op Hagä Do T'aah tado bã.

né da P'op Hagä Do ky n'aa rod Jonas häd näng do ta metëe n'aa hadoo sa hä kametëeh da —näng mä Jesus.

Ti m' Jesus bahõm kân sa mahãnh. Panang s'ee hënh mä tabahõm.

Pariséw, Saduséw rama metëek do mahãnh ji hyb n'aa matakëe do ky n'aa hahÿÿh

⁵ Ti m' karaj'aa ta ma matëg rabatsëg hõm bä, ramabaan sa waa pãw.

⁶ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Baad bë hyb n'aa matakä da. Baad bë kanä da Pariséw, Saduséw sa pãw makuj n'aa mahãnh —näng mäh.

⁷ Ti m' ta ma matëg rakaner'ood bong Jesus her'oot do ky n'aa. Hahÿÿ d' mä sa kyyh:

—Dooch ër mana pãw. Tii d' tawén edoo —näk mä sa kyyh.

⁸ Ti m' Jesus hapäh ti raky n'aa hajëm doo. Ti m' tabeaanh sa hä:

—Kanhën d'os hë h'yy ka'eeh do bëeh. H'ëed hyb n'aa bë hyb n'aa tón pãw bë mabaan doo?

⁹ Dooch tagah'ood nä bä bë hä? Bë mabaan hõm 5 pãw ÿ etyn bong do 5 miw sa hä? Bë mabaan hõm nyy hë kawaju bë gedë hõm mad'aak doo?

¹⁰ Bë mabaan hõm setsi pãw ÿ etyn bong do 4 miw sa waa? Nyy hë arook bë gedë hõm mad'aak doo?

¹¹ Hëd n'aa bë h'yy ganenä nä pãw ky n'aa nado bë ÿ maher'oot doo? “Bë hyb n'aa matakä da Pariséw, Saduséw sa pãw makuj n'aa”, näng këh ÿÿ —näng mäh.

¹² Ti m' rah'yy kadawuung kån nyy d' tahanäng péh. Dooh pāw makuj n'aa mahānh rakan'yyh do pan'aa tado bä. Dooh. Pariséw, Saduséw rama metëek do mahānh Jesus karēn rakan'yyh.

Jesus ky n'aa Peed her'oot do panyyg n'aa hahỹỹh

¹³ Ti m' hëej panang Sesareja Pirip häd näng do nedaa badäk doo hēnh Jesus kajaa bä, tabeaaj kån mä ta ma matëg sa hä:

—Jaa m' yỹh, Aj'yy Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Doo, sa nooh?

¹⁴ Ti m' raky hadoo:

—Ta wób noo m' òm mä Jowāw nu gahem'uun do paah. Ta wób noo m' òm mä Eriij makũũh. Ta wób noo m' òm mä Jeremiij makũũh. Ta wób noo m' òm mä P'op Hagä Do ky n'aa rod p'ooj ub dejëp do see paah —näk mä sa kyyh ta hä.

¹⁵ —Bë hä ěnh? Jaa ỹ bë hä ěnh? —näng mä Jesus sa hä.

¹⁶ Ti m' Simaw Peed ky hadoo:

—Òm ti Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo. P'op Hagä Doo, hedëb had'yyt do T'aah òm —näng mäh.

¹⁷ Ti m' Jesus ky hadoo:

—P'op Hagä Do ky n'aa edëng do òm, Simaw, Jonas t'aah. Òm wén ky n'aa kedëng, dooh aj'yy tado bä a hä metëeh do ta ti maher'oot doo. Ee, hỹ pong jé hawät do né tii, ta ti a hä metä wät doo.

¹⁸ Ti hyb n'aa ỹ ti her'oot hahỹỹh: Òm Peed, pä tahanäng doo. Pã tób ta jó ji tama sooh do hadoo da òm. Òm da hä ỹ h'yy ka'eeh do du n'aa doo. Dooh da Ades häd näng doo, dajëb hejój, haja bä hä ỹ h'yy ka'eeh doo, kahũũm had'yyt da.

19 Ý anoo da a hã hỹ pong jé hawät do bag'ääs doo gó mabag'ääs hyb n'aa.‡ Badäk hahỹỹ bã mananoo doo, hỹ pong jé P'op Hagä Do nanoo do né tii. Badäk hahỹỹ bã manoo doo, hỹ pong jé P'op Hagä Do anoo do né tii —näng mä Jesus kyyh Peed hã.

20 Ti m' Jesus mejũũ ranaher'oot hyb n'aa ta wób sa hã Kristo tado bã.

Jesus her'oot do tadajëp do ky n'aa hahỹỹh

21 Ti m', ti noo gó naa Jesus du doo tamaher'oot ta ma matëg sa hã nesaa do tabahoop do pan'aa ky n'aa. Hahỹỹ d' mä ta kyyh:

—P'op Hagä Do karën Jerusarënh hënh ý bahõm ër wahë n'aa moo gó, P'op Hagä Do tób n'aa yt moo heb'ooh do sa wahë n'aa moo gó, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do sa moo gó na-ääj hë hajõng ý bahoop hyb n'aa, ý radaj'ëëp hyb n'aa, tamawoob hë ta äh tabado däk bã ý ganä wät p'aa hënh hyb n'aa —näng mä ta ma matëg sa hã.

22 Ti m' Peed naëënh dawë hã. Ti m' taky ge'ỹým Jesus, tii d' tanaher'oot hyb n'aa.

—Dooh. Tii d' edo manäh, Hyb N'aa Jawyk Doo! Dooh ý karën tii d' a hã —näng mäh.

23 Ti m' Jesus ty kaw'õöd däk ta wë. Ti m' Peed taky geãm wät:

‡ **16:19** Hahỹỹ da Gereg kyy me pooj jé hahỹ kerih do kyyh: “Ý anoo da a hã hỹ pong jé hawät do bag'ääs doo bã ta noo tëg. Badäk hahỹỹ bã mamaw'yyd däk doo, hỹ pong jé kamaw'yyd däk né d' tii. Badäk hahỹỹ hã masood hõm doo, hỹ pong jé kasood hõm né d' tii.” P'ooj ub, sa kariw n'aa ta s'ee hënh rabok bã ranoo sa kaser n'aa sa tób tëg, sahõnh hë rabaheg'ääs hyb n'aa ti nuuj jé. Dooh P'op Hagä Do bag'ääs do noo nyy bã, dooh ta noo tëg nyy bã. Panyyg gó Jesus maher'oot Peed.

—J'eep! Ahõm mahãnh ÿÿ, Nesaa Do Yb!§ —nãng mäh. —ÿ mah'yyb panas'ëeh. Dooh mah'yyb dëe bã P'op Hagä Do karën do hä. Ajyy rakarën do hä ti mah'yyb däk —nãng mäh.

²⁴ Ti m' sahõnh hẽ ta ma matëg hä Jesus ky hadoo:

—Jé karën pé hëp ÿ hata tabahadoo hyb n'aa, taw'ãäts hẽ teréd hõm ta hä hẽ tah'yy ka'eeh doo, taw'ãäts hẽ teréd hõm ta hä hẽ tahyb n'aa newëe doo. Taw'ãäts hẽ da tagado had'yyt hẽ tahoop do hëp ÿ n'aa. Taw'ãäts hẽ tagadoo hëp ÿ n'aa radajëeb bã na-ãäj hẽ. Taw'ãäts hẽ ÿ taky daheeh, taw'ãäts hẽ ÿ bawät doo da da ti bawät.

²⁵ Tii d' ÿ wén edoo, badäk hahÿ hä ji hawät do tak'ëp kamahãn doo, jé tahoop do hëp ÿ n'aa jeÿÿm doo, dooh da P'op Hagä Do wë tanu dëe bã. Jé hëp ÿ n'aa tahoop do gadoo péh, hëp ÿ n'aa tadajëb bã, ta h'yyb tym P'op Hagä Do wë da tanu däng.

²⁶ Hëd n'aa ji karën sahõnh hẽ badäk hahÿ ji ta danäh, ji h'yyb tym banesaa hënh tahõm bã? Dooh ta sãm ji ad'oo pé ta s'ee hënh ji h'yyb tym nahõm hyb n'aa.

²⁷ Ta ti ÿ wén her'oot, ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ bahyng da Ee bag tak'ëp gabarëeh doo gó, ta ääs sa daheeh. Tii bã da ramoo bok do pénh da ÿ banoo sahõnh hẽ sa hä ta sãm.

²⁸ Baad bë ÿ maher'oot. Ta wób babä ër mahang habong doo, rahapäh nä da ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do ÿ du doo noo gó ÿ bag'ääs do hä ÿ bag'ääs doo. Radejëp do pooj jé rahapäh nä

§ 16:23 Jesus h'yyb hapäh Nesaa Do Yb kyy gó m' Peed her'oot doo. Ti hyb n'aa tii da Peed tawén ky geãm wät.

da tii. Né hup ÿ né hē ta ti ÿ her'oot doo —näng mä Jesus kyyh.

17

Jesus kawareem do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' ji moo oow see pé sa ā jawén paa bä m', Jesus mahūūm ta sii Peed, Tsijaag, Jowāw daheeh. Tsijaag hÿÿj mä ti Jowāw. Ti m' rabas'ëëg kån waëë p'op nu dāk do hā. Sa mab hē m' rabasëëk.

² Ti m' Jesus kawareem dāk sa matym gó. Ta see hado dāk mäh. Papÿÿj bag hadoo mä Jesus mamets gabar'ëëng dāk. Tak'ëp mä ta saroor bahawag dāk, ta bag hadoo mäh.

³ Ti m' p'ooj ub habong do paa Eriij, Mosees häd enäh do rakas'ee b'ëeh sa matym gó. Jesus sii m' raber'oot.

⁴ Ti m' Peed ky hadoo Jesus hā:

—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, —näng mäh — taw'ääts hē babä är hā! —näng mäh. —Makarēn bä tamawoob hē ta tób n'aa ÿ temaa toonh. Sét hē a tób, sét hē Mosees tób, sét hē Eriij tób —näng mäh.

⁵ Ti m' Peed ber'oot nä bä nayyw mä wë puh gabarëeh do tabadäng sahõnh hē sa hā. Wë puh gó m' P'op Hagä Do ber'oot. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—Hahÿ tah ÿÿ, tak'ëp ÿ kamahån doo. Baad ÿ h'yy gadajang ta wë. Bë maa newë, bë ky dahé ta kyyh —näng mäh.

⁶ P'op Hagä Do kyyh Jesus ma matëg ramaa napäh bä m', tūū m' rabehyy b'ëeh tak'ëp rabe'ÿÿm do hyb n'aa. Tūū m' sa maboore me rabehyy b'ëeh.

⁷ Ti m' Jesus bana sa wë, ti m' sa hā tamoo däng bä m' taky hadoo:

—Bë as'ëëg bëh! Bë eỹm manäh! —näng mäh.

⁸Ti m' rabaheg'ããs bä m', jããm hë Jesus rahapäh. Doooh boo m' Jesus pa hab'ëëh do paah.

⁹Ti m' rabahyk bä m' Jesus mejũũ ranaher'oot hyb n'aa rahapäh doo. Hahỹ d' mä ta kyyh:

—Bë her'ood manä ta wób hã bë hapäh doo, Aj'yy Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Do ganä wät bä kä dejëp do mahang —näng mäh.

¹⁰Ti m' rabeaanh ta hã:

—Hëd n'aa, Kristo kajaa do pooj jé Eriij m' matëëh Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do raher'ood bä? —näk mä sa kyyh.

¹¹Ti m' Jesus ky gadoo:

—Se hub né hë. Eriij matëëh né da sahõnh hë tabenäm hyb n'aa —näng mäh.

¹²—Ti hadoo né hë, bë ỹ maher'oot hahỹh: Eriij ewäd hyng né hë. Ewäd hyy né paawä, dooh rah'yy genä bä ta hã, dooh ramepëë bä. Rah'yy kajäk doo da né hë rabad'oo paa ta hã. Ta hã rabad'oo doo da, sa moo gó ỹh, Aj'yy Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Doo, ỹ ahoop da na-ãäj hë —näng mä Jesus kyyh.

¹³Tii bä m' ta ma matëg rah'yy kadawuung kän: Jowãw nu gahem'uun do paa ky n'aa Jesus her'oot wät.*

Pahëew Jesus haso däk do panyyg n'aa hahỹh

¹⁴Ti m' Jesus rakajaa bä kä m' hajök do rabab'ëëh bä, sa see ana ta wë. Ta taron nu paa me m' tabahyy häng ta wë.

* **17:13** Rukas 1.17 hã na-ãäj hë takerii däk hahỹ ky n'aa. Eriij makũ bawäd wät doo da Jowãw bawät paah. Ti hyb n'aa *ti né hë ti Eriij Jesus wén näng, Eriij tanado né paawä. Doooh Jowãw hã Eriij makũ kesog bä, jããm hë tabawäd wät doo da tabawäd wät.*

15 Ti m' taky hadoo:

—Hyb N'aa Jawyk Doo —näng mäh. —Mat'yyd mehĩn tah ŷŷ —näng mäh. —Mera. Tũũ takepëed had'yyt hẽ, tsanamäts däk. Tak'ëp nesaa do tabahoop. Ta hã ta nahëe adëe bã, hajõõ nuu me tëeg hõõ gó takadewëes. Ta me tabahop na-ããj hẽ —näng mäh.

16 —Ŷ mana wät a ma matëg sa wë. Dooh rahaja bã rado hõm bã ta nahëeh —näng mã aj'yy kyyh.

17 Ti m' Jesus ky hadoo:

—Baad P'op Hagä Do hã h'yy kana'eeh do bëeh, da hẽ badäk hahŷŷ bã habok doo! Baad nado bë h'yyb tym —näng mäh. —Hajõõ nuu me ŷ bawät nä g'eeh bë mahang bë ky dahé däk hyb n'aa kä? Ŷ häd h'yyb napan däg bë hã, hã ŷ bë h'yy kanasadä nä do hyb n'aa —näng mäh. —Bë mana b'ëep pahëew —näng mäh.

18 Ti m' karap'aar h'yyb nesaa doo, pahëew hã hadäk doo, Jesus geãm wät tabanyyh hyb n'aa. Ti m' karap'aar h'yyb banä kãn pahëew hã hadäk do paah. Tí noo gó né hẽ karapee bahas'oo däk.

19 Ti m' sa m'aa hënh mã ta ma matëg rabeaanh ta hã:

—H'ëed hyb n'aa ãã wén nahajaa ãã habëe hõm bã karap'aar h'yyb nesaa doo? —näk mäh.

20 Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Dooh baad P'op Hagä Do hã bë h'yy kae nä do hyb n'aa bë wén nahajaa —näng mäh. —Né hup ŷ né hẽ hahŷ ŷ her'oot doo: Motaad häd näng do tym nu nad'ëet do ta tym. Ti tahanyy bã paawä bë h'yy ka'eeh doo, tii b' bë haja paawä hahŷ waëe bë mejũũ takahŷŷd häng hyb n'aa. Bë paawä taky

daheeh. Kanahën d'os hë né paawä baad bë h'yy kae bä, dooh paawä bë nahajaa péh —näng mäh. [²¹ —Jääm hë P'op Hagä Do hä ji ky n'aa etsëe doo me, ji noo kanawa doo me, ta ti hadoo pé karap'aar h'yyb nesaa do banyyh —näng mäh.]

²² Ta jawén mäh, Garirej häj n'aa bä m' rakataa bä m', Jesus ky hadoo sa hä:

—ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ da ran'oo däk da ta wób sa moo gó.

²³ ÿ radaj'ëep da. Tamawoob hë ta ä jawén paa bä, ÿ ganä wät da p'aa hënh —näng mä Jesus ta ma matëg sa hä.

Ti m' rah'yy ketón bong mä ta her'oot do hyb n'aa.

P'op Hagä Do tób n'aa dajëer n'aa ji hepak do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁴ Tii kä m', Kapar-Naüm bä Jesus rakajaa do jawén paa bä m', P'op Hagä Do tób n'aa dajëer n'aa Judah buuj rahepak do taa n'aa rabana Peed wë, ti m' rabeaanh:

—Äkä? Dooh bë ma matëg epaag bä P'op Hagä Do tób n'aa dajëer n'aa er hepak doo? —näk mäh.

²⁵ —Tahepak né hë —näng mä Peed kyyh sa hä.

Ti m' badah, tób gó Peed bajëe suun bä kä, Peed ky ganyyh do pooj jé, Jesus eaanh mä ta hä:

—Nyy da a hä, Simaw? —näng mäh. —Sa wahë n'aa hedoo do häj n'aa bä, jaa hä ramejüü rabep'aak häj n'aa wahë n'aa hä kahepak doo? Sa taah hä ramejüü rep'aak, ta wób ta s'ee hënh naa ramejüü g'eeh hep'aak? —näng mäh.

²⁶ Ti m' Peed ky hadoo:

—Ta s'ee hënh naa ti hep'aak —näng mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Tii d' tado bä, sa taah, sa karapee, dooh rep'aak péh[†] —näng mäh.

²⁷ Ti hado né paawä, hahÿÿ d' mabad'oo da-jëër gedaag n'aa rakawanaj'ãän hyb n'aa: Awëëj karaj'aa majat bä. Tah'ÿÿb matakÿg. Mado däg pooj jé a mo haj'aa tah'ÿÿb, manoo gegãã, tii b' ta noo gó maw'yyt da moweed tég hawak do s'ëëb. Tii me mepaag sa hã, hã ÿ naa, a hanaa rakarën doo —näng mä Jesus kyyh Peed hã.

18

Sa bahãnh hyb n'aa jawyk do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' ti noo gó ta ma matég rabana Jesus wë ti m' rabeaanh:

—Ny hadoo do sa bahãnh hyb n'aa jawyk doo, hÿ pong jé hawät do bag'ããs doo bä? —näk mäh.

² Ti m' karapee t'aah Jesus naëënh, ti m' tamarher'oot mä sa mahang tabag'ëëd däk hyb n'aa.

³ Ti m' taky hadoo:

—Bë h'yyb bë wanereem bä, hahÿ karapee hadoo bë bahadoo hyb n'aa bë h'yyb gó,* dooh tabad'op hë bë haja bä hÿ pong jé hawät do bag'ããs

[†] **17:26** Panyyg gó Jesus beh'üüm P'op Hagä Do tób n'aa dajëër n'aa rahepak do ky n'aa. Jesus, ta ma matég na-ãäj hë, dooh paawä repaag bä P'op Hagä Do tób n'aa dajëër n'aa. P'op Hagä Do T'aah né ti Jesus. Ti né P'op Hagä Do tób n'aa danäh paawä. Ti hyb n'aa dooh paawä ji mejö bä tepaag hõm bä P'op Hagä Do tób n'aa dajëër n'aa.

* **18:3** Taw'ãäts hë karepé h'yy ka'eeh doo da ji h'yy ka'eeh. Karepé taah dooh raky sëew bä. Baad ragadoo ji her'oot doo. Rah'yy ka'eeh ji hã nawayw hë. Jesus karën karepé h'yyb hadoo ji h'yyb hado däk P'op Hagä Do wë.

do karapee bë do bä. Né hup ÿ né hẽ ta ti ÿ her'oot doo.

⁴ Ti hyb n'aa jé ta daaj hẽ kadaduu doo, hahÿ karapee hyb n'aa sakog is doo da tabahadoo hyb n'aa, ti né hẽ ti sahõnh hẽ sa bahãnh hyb n'aa jawyk do hÿ pong jé hawät do bag'ããs doo bä —näng mä Jesus.

⁵ Ti m' ahõm nä ta kyyh:

—Hät ÿÿ gó hahÿ karapee t'aah hadoo do see gadoo péh, ÿ né ti tagadoo —näng mäh.

⁶ Ti m' taky hado kãn:

—Baad nado né paawä pä ta jawyyg n'aa ji hã ranu hũü däg bä, ji radawäts tu tame t'öp ji pahãs hyb n'aa, ti bahãnh tak'öp baad nado ji hã da, ky n'aa netsëeh do seeh, hahÿ karapee hedoo doo, hã ÿ h'yy ka'eeh do ji h'yyb tatug bä nesaa do tamoo wät hyb n'aa —näng mäh.

⁷ —Tak'öp da rabahoop nesaa do ta säm, badäk hahÿÿ hã habong doo, nesaa do ta wób ramoo bok do du n'aa doo! Tanyy had'yyt né hẽ nesaa do hã ji tah'yyb tatuk doo. Ti hado né paawä da, tak'öp nesaa do ahoop da nesaa do hã h'yyb tatuk do du n'aa doo!

⁸ Ti hyb n'aa, a moo hyb n'aa, a tsyym hyb n'aa nesaa do mamoo wäd bä, taw'ãäts hẽ paawä magakyd hõm a mooh. Madawäts hõm. Taw'ãäts hẽ mabasëek hÿ pong jé P'op Hagä Do wë sét a mooh, sét hẽ a tsyym, tääg hõõ gó, nadëek doo gó, õm P'op Hagä Do aw'oong hõm mahãnh, pawóp hẽ tado bä a mooh, a tsyym.

⁹ A matym hyb n'aa nesaa do mamoo wäd bä, taw'ãäts hẽ paawä a matym mado nyyh. Madawäts hõm. Taw'ãäts hẽ mabasëek hÿ pong

jé P'op Hagä Do wë sét hë a matym, tabanesaa hënh tëeg hõõ gó, òm P'op Hagä Do aw'oong hõm mahãnh, pawóp hë tado bã a matym –nãng mã Jesus kyyh.

B'éé kanapëë wät do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁰ Ti m' Jesus ky hadoo:

–Baad bë ÿ maher'oot hahÿÿh: Ee hÿ pong jé hawät do wë had'yyt hë rahajaa rakajaa ããs, hahÿ hyb n'aa sakog is do sa hagã n'aa. Ti hyb n'aa bë ty n'aa gesyyg manã hahÿ hyb n'aa sakog is do seeh. [¹¹ ÿÿh, Aj'y y Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo ÿ ahng babã ÿ bed'ëëp hyb n'aa ta s'ee hënh habong do paa P'op Hagä Do mahãnh –nãng mãh.]

¹² Ti m' panyyg gó tamaher'oot mãh:

–100 b'éé aj'y masãh see takanapëë wäd bã, dooh g'eeh ta danãh eréd dó 99 hadoo do ta masãh waëë hënh, kanapëë wät do tabesoos hyb n'aa?

¹³ Ti tabaw'yyt bã kã, tak'ëp da tatsebé ta mas'ãã kanapëë wät do paa hyb n'aa. B'éé 99 hadoo do hyb n'aa tatsebee né paawã, ta bahãnh tatsebé kanapëë wät do paa hyb n'aa. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo.

¹⁴ Masãh danãh bad'oo doo da, dooh bë Yb hÿ pong jé hawät do karën bã dawëë ta mahãnh hahÿ hyb n'aa sakog is do see tawäd bã.

Ji hÿÿj ky n'aa hadoo do ji maher'oot do ky n'aa hahÿÿh

¹⁵ –A hÿÿj ky n'aa hadoo doo, a nemuun P'op Hagä Do hã h'y ka'eeh doo, baad nadoo do tamoo wäd bã [a wë], ahõm ta wë a mab hë. Tsyt hë, bë m'aa hënh mamaher'ood baad nadoo do tamoo

wäd wät doo. Õm taky dahé bä, bë h'yyb hata däg p'aa hënh ta tii.

¹⁶ Õm taky nadahé bä, takanarën bä tamaa newë bä ta hã maher'oot doo, matsyyd tii bä P'op Hagä Do hã h'yy ka'eeh do seeh. Makarën bä, sét hë matsyyd, makarën bä pawóp hë matsyyd, a sii rabahõm hyb n'aa ta wë, pawóp hë, tamawoob hë ky n'aa maa napäh do tabanäng hyb n'aa sahõnh hë ta ti hedoo pé ji kaner'oot bä.[†]

¹⁷ A sii mamahũũm do sa kyyh na-ãäj hë takanarën bä tamaa newë bä, taky nadahé bä, tii bä mamaher'ood sahõnh hë hã ÿ h'yy ka'eeh do sa hã. Hajõk do sa kyyh tamaa nanewë bä, taky nadahé nä bä, tii bä P'op Hagä Do sa h'yyb gó nahapäh do see hado däk bë hã bë hÿÿj ky n'aa hedoo do paah. Èr uuh dajëer gedaag n'aa Roma buuj hã ji hepak doo, raty n'aa ges'yyk do hado däk tii bä bë hã bë hÿÿj ky n'aa hedoo do paah —näng mä Jesus.

¹⁸ Ti m' taky hadoo ënh ta ma matëg sa hã:

—Baad bë ÿ maher'oot hahÿÿh: Badäk hahÿÿ bä bë nanoo doo, hÿ pong jé P'op Hagä Do nanoo do né hë tii. Badäk hahÿÿ bä bë anoo doo, hÿ pong jé P'op Hagä Do anoo né tii d' ënh. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo —näng mä Jesus.

¹⁹ Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Ta see bë ÿ maher'oot nä: Badäk hahÿÿ bä, pawóp hë bë wób séd hã bë h'yyb hedo bä bë ky n'aa etsëë do hã, Ee hÿ pong jé hawät do anoo né da bë hã.

[†] **18:16** Tii da né hë P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do mejũũ ji bad'oo. Dew-Teronom 19.15 hã kerii däk doo da.

²⁰ Bë hä tawén noo, pawóp hë, tamawoob hë hëp ÿ n'aa rakahet'aa bä, sa mahang ÿ bawät do hyb n'aa —näng mäh.

Ta kaser n'aa ta da hadoo do tat'yyd manehiïn do panyyg n'aa hahÿÿh

²¹ Ti m' Peed bana kãn Jesus wë, ti m' teanh mäh:

—Ma matëg, nyy hë nuu me makarën ÿ hyb n'aa mabaan häj ÿ ky n'aa hedoo doo, baad nadoo do tamoo wäd bä hä ÿÿ? Setsi nuu me apäh ÿ hyb n'aa mabaan? —näng mäh.

²² Ti m' Jesus ky gadoo:

—Setsi nuu me nado mamabaan —näng mäh. —Taw'ääts hë hahÿÿ d' mabad'oo: Mahyb n'aa mabaan hõm had'yyt hë‡ —näng mäh.

²³ —Ta tii da ÿ wén mejüü, hahÿ panyyg ky n'aa hadoo do hyb n'aa hÿ pong jé hawät do bag'ääs do ky n'aa: Ti awät hëej bagã n'aa. Kũüt enäh ta karom ta wë. Tii bä tanaëenh ta wë ta karom sa kũüt rabep'aak hyb n'aa.

²⁴ Tii bä, tadu doo bä sa sii taber'oot doo, ramanaa ta wë ta karom see tak'ëp kũüt eh doo. 10 miw moweed tak'ëp ky n'aa gebah do ta kũüt.

²⁵ Tanahajaa do hyb n'aa tepaag bä, tak'ëp ta bahãnh haeh do hyb n'aa ta kũüt, ta kariw n'aa mejüü rabesëem hõm hyb n'aa ta ti ta karom, ta karom ÿÿm, ta taah, sahõnh hë ta wë hanäng do na-ääj hë, ta kũüt sãm hata.

²⁶ —Tii bä, ta taron nu paa me ta karom bahyy häng ta wë, ti m' tak'ëp tabetsëë ta hä. Hahÿÿ d' ta

‡ **18:22** Hahÿÿ da Gereg kyy me takerii däk: “Taw'ääts hë 77 nuu me mahyb n'aa mabaan.” Ji hyb n'aa mabaan had'yyt hë tahanäng pé m' tii.

kyyh: “Nayyw hē kawaj'ãän manä wē ÿÿ”, näng. “Magadaa bä, sahõnh hē küt ÿÿ ÿ ep'aak da a hã”, näng.

²⁷ Ti ta kariw n'aa t'yyd mehĩn kãn. Ti tabawug hõm sahõnh hē ta kũüt, ti m' tabanoo baad tabahõm hyb n'aa.

²⁸ –Ti ta karom anyyh ta kariw n'aa tób bä naa. Tamahõm me takataa ta da hadoo do see ta wē kũüt näng doo. 100 moweed its ta kũüt. Ti tamaso däk ta da hadoo doo, ta garagoor gamaso däk, ti taky hadoo: “Nayyw hē mepaag a kũüt!”, näng.

²⁹ –Ti ta taron nu paa me ta da hadoo do bahyy häng ta wē, ti tak'ëp tabetsē ta hã: “Nayyw hē kawaj'ãän manä wē ÿÿ”, näng. “Magadaa bä, sahõnh hē küt ÿÿ ÿ ep'aak da a hã”, näng.

³⁰ –Tii bä, tak'ëp tabets'ēē né paawä, dooh takarēn bä tamaa newē bä ta da hadoo do etsē doo. Ti tamejũũ ta da hadoo do radawäts gēet hyb n'aa ta kũüt tabep'aak bä kä.

³¹ Ti tak'ëp häj n'aa wahē n'aa karom wób rah'yy kawaj'ãän bong nyy da ta ti karom bad'oo ta da hadoo do wē rabahapäh bä. Tii bä rabahõm kãn sa kariw n'aa wē, ti ramaher'oot ta ti karom ky n'aa.

³² –Tii bä sa kariw n'aa mejũũ ranaēēnh ta ti ta karom. Ti taky hadoo ta hã: “Karom ky nesaa do õm!”, näng. “Sahõnh hē a kũüt ÿ bawug hõm tak'ëp hã ÿ mabetsē do hyb n'aa.

³³ Taw'ãäts hē mat'yyd mehĩn wäd paawä a da hadoo doo, õm ÿ t'yyd mehĩn wät doo da”, näng.

³⁴ Tii bä kawaj'ãän gó ta kariw n'aa bahaēēj däk ta karom ragadahew'ēēs doo bä hagã n'aa sa hã, karom rarejãã hyb n'aa sahõnh hē ta kũüt

tabepaag hõm bä kä —näng mä Jesus. Panyyg gó tabeh'ũũm.

³⁵ Ti m' taky hado kän:

—Sa kariw n'aa bad'oo doo da, tii da Ee hỹ pong jé hawät do bad'oo da sahõnh hẽ bẽ hã, bẽ h'yyb gó naa bẽ hyb n'aa manabaan bä bẽ hỹj ky n'aa hedoo doo —näng mä Jesus kyyh.

19

Dooh ji ÿÿm ji eréd hõm bä do panyyg n'aa hahỹh

¹ Ti m' Jesus bahajaa bä kä ta ti taher'oot doo, teréd hõm Garirej hãj n'aa. Ti m' Judah hãj n'aa hẽnh tabahõm, tamii Joradãn tamyyj däk hã hadäk do hëej.

² Hajõk mä ta jawén hah'ũũm. Nahëe enäh do sa mahang habok do taheso hõm.

³ Ti m' Pariséw wób rabana ta wẽ rametyy hyb n'aa m'. Hahỹh da m' rake'aanh:

—Ër ky n'aa jaw'yyk do anoo g'eeh daap hẽ né hẽ aj'yy eréd hõm bä ta ÿÿm, dooh hyb n'aa pé né paawä? —näk mäh.

⁴ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Dooh bẽ ner'ood bä g'eeh P'op Hagä Do kyy kerih do hã, nyy da sahõnh hẽ tadu dahäng noo gó P'op Hagä Do aj'yy ÿÿnh daheeh tapehuunh?

⁵ Hahỹh da takerih P'op Hagä Do kyyh: “Ti hyb n'aa kä aj'yy kä ta yb, ta ÿÿn mahãnh kä sa m'aa hẽnh kä, tagatëe hyb n'aa ta ÿÿm kä. Takatëe jawén paa bä sét rabahado padëek ta ÿÿm daheeh”, * näng mäh.

* 19:5 Genesis 2.24

⁶ Ti hyb n'aa pawóp hē ranado bong. Sét hado däg kän. Ti hyb n'aa séd hã P'op Hagä Do ata däk doo, dooh tahaja bä ji etyn bä —näng mä Jesus kyyh Pariséw sa hã.

⁷ Ti m' raky hadoo:

—Tii d' tado bä, h'ëed hyb n'aa Mosees mejüü ji erii däk ji y̆ym ji eréd hõm do heen n'aa, tii b' ji mejõ hõm tabahõm hyb n'aa? —näk mä Pariséw sa kyyh.

⁸ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ta tii da Mosees wén n'oo däk bë hã, bë nabuj keh'üüm do hyb n'aa. Tadu dahäng noo gó dooh ta tii da tahado bä.

⁹ Ti hyb n'aa bë y̆ maher'oot hahy̆ da: Jé ta y̆ym heréd hõm doo, dooh né paawä ta patug tawad'ii bä, tii bä y̆ynh see hã takat'ëe däg bä, nesaa do tamoo wät, ta y̆ym h'yyb tarejãã tii kä —näng mä Jesus kyyh.

¹⁰ Ti m' ta ma matëg raky hadoo ta hã:

—Tii d' tahado bä ji y̆ym ji patug ky n'aa hã, taw'ãäts hē dooh ji kat'ëe bä —näk mäh.

¹¹ Ti m' Jesus ky gadoo:

—Dooh sahõnh hē rahaja bä ragado bä tii. Jããm né hē P'op Hagä Do anoo do gadoo rakanetëe doo.

¹² Ajyy wób dooh tahaja bä rakat'ëe bä pooj jé rabenäng bä ta nyy né hē tii. Ajyy wób dooh rahaja bä rakat'ëe bä ta wób ramoo bok do hyb n'aa sa hã.† Ta wób rakanetëe h̆y pong jé hawät do bag'ããs do hyb n'aa. Jé hajaa do ji kanatëe do tagado bä, taw'ãäts hē tagadoo —näng mä Jesus.

† **19:12** Ta wób rah'ëed ehök do hyb n'aa tahanäng pé tii. Tii da p'ooj ub sa kariw n'aa wób rabad'oo sa karom hã.

Karepé Jesus ky n'aa edëng do panyyg n'aa hahÿÿh

¹³ Ti m' ta wób ramena karepé ned'ëed is do Jesus wë, sa hã Jesus moo däng hyb n'aa, P'op Hagä Do hã taky n'aa etsëë hyb n'aa sa hyb n'aa. Ti m' ta ma matëg rage'ÿÿm mä karepé men'aa doo.

¹⁴ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Na ramena karepé wë ÿÿ. Bë geãm manäh. Hahÿ karepé h'yy ka'eeh do hadoo, ti né hë hÿ pong jé hawät do bag'ãäs do karapee hedo padëek doo —näng mäh.

¹⁵ Tii bä m' sa nu gad'oo bä m' tamoo däng, ta ky n'aa edëë bong mäh. Ti m' tatsyym kadoo, tabahôm.

Tak'ëp ma näng do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁶ Ti m' aj'y y see bana Jesus wë, teanh Jesus hã:

—Ma matëg! —näng mäh. —H'ëed baad hadoo do ÿ moo wät da edëb had'yyt do ÿ gadoo hyb n'aa, P'op Hagä Do pa ÿ bawät hyb n'aa kä? —näng mä aj'y y kyyh.

¹⁷ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Hëd n'aa baad hadoo do ky n'aa, hã ÿ meanh? —näng mäh. —Jããm hë sét hë baad hadoo doo, P'op Hagä Doo. Taw'ãäts hë maky dahé ta ky n'aa jaw'yyk doo, makarën bä magadoo edëb had'yyt doo —näng mäh.

¹⁸ —Ny hadoo doo? —aj'y y eanh mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—“Manaboh manä a da hadoo doo. Aã manä a ÿÿm nadoo do sii, a patug nadoo do sii. Etsëëg manäh. Daap hë maky n'aa tapa manä ta wób.

19 Mawehëe a yb, mawehëe a ÿÿn.‡ Makamahān a da hadoo doo, a hā makamahān doo da”§ —näng mä Jesus.

20 Ti m' aj'yy ky hadoo:

—ÿ panyyg kadeheeh né hē tii hā —näng mäh. — H'ëed ti hawät ÿ moo wät? —näng mäh.

21 Ti m' Jesus ky hadoo:

—Makarēn bā baad had'op doo da mawäd bā P'op Hagä Do matym gó, abaaj hōm, mesëem hōm a wē hanāng doo. Man'oo ta sām paa kas'uut do sa hā. Tii d' madoo bā hÿ pong jé magadoo da tak'ēp baad hadoo do P'op Hagä Do hanaa. Ti jawén ana ká wē ÿÿ, hēp ÿ hata mabahadoo hyb n'aa ká —näng mä Jesus kyyh ta hā.

22 Ti m' aj'yy maa napāh bā Jesus her'oot doo, ahōm kán Jesus mahānh. H'yy katón wät mäh, tak'ēp tawekāp do hyb n'aa.

23 Ti m' Jesus ky hadoo ta ma matëg sa hā:

—Hejooñ né hē wekāp do sa hā hÿ pong jé hawät do bag'ääs do karapee n'aa rabahadoo hyb n'aa. Né hup ÿ né hē ta ti ÿ her'oot doo —näng mäh.

24 —Hejooj né paawä kameer hā tatabëej bā gats'uus doo gó, ta bahānh tabahejooñ wekāp do sa hā P'op Hagä Do bag'ääs do karapee n'aa rabahadoo hyb n'aa —näng mäh.

25 Ta ti ta ma matëg ramaa napāh bā m', tak'ēp mä rameuuj bong, ti m' raky hadoo:

—Jaa ãnh ti P'op Hagä Do wē hasëek ãnh? —näk mäh.

26 Ti m' Jesus ty gadäg dāk sa wē, ti m' taky hadoo:

‡ 19:19 Esodo 20.12-16, Dew-Teronom 5.16-20 § 19:19 Rewitikos 19.18

—Ji daaj hẽ dooh né ji haja bä P'op Hagä Do wë ji as'ëëg bä. Ti hadoo né hẽ, dooh P'op Hagä Do nahajaa péh. Ti hajaa ta wë ji tamasäk —näng mäh.

²⁷ Ti m' Peed ky hadoo:

—Sahõnh hẽ ãã beréd hõm a hataa ãã bahadoo hyb n'aa. H'ëed da ãã gadoo ta sãm? —näng mäh.

²⁸ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Sahõnh hẽ papuuj tabahadoo bä kä, sa wahë n'aa heh'äät do tyng n'aa jó, tak'ëp hetsooh do jó, Aj'y y Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do basooh bä kä, tadu doo bä kä tabag'ããs doo, bëeh, 12 hedoo doo, hëp ÿ hata hadoo doo, bë na-ããj da bë at'oonh da 12 bagã n'aa tyng n'aa jó, 12 Isaraéw taah panaa bë bag'ããs hyb n'aa, bë ky n'aa etyy hyb n'aa. Né hup ÿ né hẽ ta ti ÿ her'oot doo.

²⁹ Hëp ÿ n'aa heréd hõm pé ta tób, heréd hõm do ta wakãän, ta ãnh, ta yb, ta ÿÿn, ta taah, ta joom banäng doo, 100 nuu me bahãnh do hajõng do tagadoo da baad hadoo do ta mabaj. Ta jawén kä, hÿ pong jé kä tagadoo da edëb had'yyt doo. P'op Hagä Do pa tabawäd had'yyt da.

³⁰ Hajõk babä hyb n'aa jewyk do wób, ta jawén kä hyb n'aa sekog padäg its da hÿ pong jé. Hajõk babä hyb n'aa sekog is do wób kä ti noo gó kä hyb n'aa jewyk kãn da —näng mä Jesus kyyh.

20

Panyyg gó Jesus ma metëek hahÿÿ hã hÿ pong jé ta sãm ji gadoo do ky n'aa

¹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ta ti ÿ wén her'oot, joom danäh bad'oo doo da hahÿ panyyg hã, ti hadoo hÿ pong jé hawät do

bag'ããs doo bã* –näng mäh. –Bäp paa joom danäh bahõm kãn ajyy tabats'yyt hyb n'aa ta joom uwa häd näng do mahang ramoo bok hyb n'aa.

² Sét hẽ moweed denaari häd näng do taky däng sa hã ta sãm, sét adëb bã ramoo bok do sãm. Baad ub mä ti sa hã. Tii bã ta joom banäng hẽnh tamejũũ ramoo bok.

³ –Tii bã, p'op däg papỹỹj, p'aa hẽnh tabahõm kãn rabahesãm hẽnh ajyy wób tabats'yyt hyb n'aa. Tii bã tabahapäh moo nabok doo.

⁴ Ti taky hadoo sa hã: “Bẽ na-ããj hẽ bẽ ahõm jóm ỹ uwa mahang bẽ moo bok hyb n'aa. Baad hadoo do ỹ bep'aak bẽ hã”, näng.

⁵ Ti rabahõm kãn. Ti p'aa hẽnh tabahõm wasyk, tug bã na-ããj hẽ, ta wób tabats'yyt hyb n'aa ta wẽ ramoo bok hyb n'aa.

⁶ Edah papỹỹj badëë hyng bã kä, sét nuu me tabewäd nä. Ti anäng nä ta wób moo nabok doo. Ti tabeanh sa hã: “Hëd n'aa adëb yd jé dooh bẽ moo boo bã?”, näng.

⁷ “Dooh ãã hats'yyt pé sa sii ãã moo bok hyb n'aa”, nãk sa kyyh. Ti joom danäh ky hadoo: “Bẽ na-ããj hẽ bẽ ahõm jóm ỹ uwa mahang bẽ moo bok hyb n'aa”, näng ta kyyh.

⁸ –Tii, papỹỹj badëë hyng bã kä, joom danäh ky hadoo moo bok do sa wahẽ n'aa hã: “Manaëëj sahõnh hẽ moo bok doo. Man'oo sa hã ramoo bok do sãm. Pooj jé manoo tagadëëg ub kajaa do ramoo bok do sãm. Tagadëëg ub mabanoo pooj jé kaj'aa do ramoo bok do sãm”, näng.

* **20:1** Hahỹ panyyg hã Jesus metëeh nyy da ta jawén hyb n'aa jewyk do wób hyb n'aa sekog padäg its hỹ pong jé, hyb n'aa sekog is do wób hyb n'aa jewyg padëëk na-ããj hẽ.

9 –Ti tanaëenh tagadëeg ub kaj'aa doo. Sét ken'yyh ragadoo sét hë moweed denaari häd näng do ramoo bok do säm.

10 Tii bä kä, pooj jé kaj'aa doo, ti bahānh red'oo ragadoo. Ti hadoo né hë, séd pénh né hë ragadoo.

11 Ragadoo do jawén paa bä kä, raky n'aa hajëm. Baad nado sa hã ta danäh bad'oo doo da.

12 Hahÿÿ d' sa kyyh: “Hahÿ ayy tagadëeg ub matsyyd hõm doo, jããm hë sét hë oor its ti ramoo bok”, nāk. “Ãã tak'ëp ãã moo boo paawä, tabajuu bä, ãã gadoo do pénh ragadoo”, nāk sa kyyh.

13 –Tii d' né paawä sa kyyh, ti sa kariw n'aa ky hadoo sa kanatëe hã: “Najis ÿÿ”, näng, “dooh õm ÿ wad'ii bä. Sét denaari né paa maky däng mamoo wät do säm”, näng.

14 “Magado däg, ahõm kä. Tagadëeg ub ÿ ats'yyt doo, magadoo do pénh né hë ÿ karën ÿ anoo ta hã”, näng.

15 “Dooh g'eeh ÿ haja bä ÿ karën doo da ÿ adoo bä dajër ÿÿ me? Mahyb n'aa jewës apäh ÿ betsäeh do hyb n'aa?”, näng joom danäh kyyh.

16 –Ti hyb n'aa kä –näng mä Jesus –hyb n'aa sekog is doo, hyb n'aa jewyg kãn da. Hyb n'aa jewyk doo, ta jawén kä hyb n'aa sekog padäg its –näng mä Jesus kyyh.

P'aa hënh Jesus her'oot tadajëp do kyn'aa panyyg n'aa hahÿÿh

17 Ti m' Jerusarënh hënh Jesus rabahõm bä, sa m'aa hënh Jesus naëenh 12 hedoo do ta ma matëg. Ti m' taky hadoo sa hã:

18 –Ër ah'ũũm Jerusarënh hënh –näng mäh. –ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ

da rahaëej däk da P'op Hagä Do tób n'aa yt moo heb'oooh do sa wahë n'aa sa moo gó, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do sa moo gó na-ããj da. Dajëb hã raky n'aa etyy da yÿh.

¹⁹ Yÿ rahaëej däk da Judah buuj nadoo do sa moo gó, yÿ raky n'aa ej'ees hyb n'aa da, yÿ rabahewyyh hyb n'aa da, b'aa kajatsëk do hã yÿ rabepëëm däk hyb n'aa kä yÿ dajëp hyb n'aa. Tii bã, tamawoob hë äh yÿ tabahadoo bã da, yÿ d' ganä wäd kãn —näng mä Jesus.

Tsijaag, Jowãw sa yÿn etsëë do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁰ Ti m' aj'yy Sebedew häd näng do taah yÿn ana Jesus wë. Ta sii ta taah rabana. Ti m' ta taron nuu me m' sa yÿn bahyy häng ta wë, ti m' tetsëë Jesus banoo hyb n'aa tetsëë doo.

²¹ Ti m' Jesus eanh ta hã:

—H'ëëd ti makarën? —näng mäh.

Ti m' yÿnh ky hadoo:

—Yÿ karën paawä, a hub hadäk hënh tah yÿ see basooh man'oo bã, s'yÿ me ta seeh, mabag'ããs doo bã kä† —näng mä Tsijaag Jowãw sa yÿn kyyh.

²² Ti m' Jesus ky hadoo yÿnh taah hã:

—Doooh bë hapëë bã ti bë etsëë doo —näng mäh. —Bë hajaa da bë ahob bã yÿ ahoop doo? —näng mä Jesus sa hã.

—Äã hajaa! —näk mäh.

²³ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

† **20:21** Sa wahë n'aa hub hënh, s'yÿ me na-ããj hë rabat'oonh tak'ëp hyb n'aa jew'yyk doo, ta sii bag'ããs doo. Jesus sii rabag'ããs Jesus an'oo bã sa yÿn karën paawä.

—Bë ahoop né da ÿ d' ahoop do hadoo doo — näng mäh. —Hÿÿ kä, ta ti bë etsëë do hä ÿÿ, ÿ nado ti hanoo. Ee anoo da hup ÿÿ hēnh, sã ÿÿ hēnh rabat'oonh, ta pooj jé tabenäm do tah'yyb däng do sa hyb n'aa —näng mäh.

²⁴ Ti m' ta ma matëg wób, ji moo sahōnh hē hadoo do raky n'aa napäh bā retsëë doo, rah'yy kawaj'ään bong ta hÿÿj daheeh sa wë.

²⁵ Ti m' Jesus naëëj nã ta wë sahōnh hē ta ma matëg. Ti m' taky hadoo sa hä:

—Bë hapäh né hē, ta ti Judah buuj nadoo do sa wahë n'aa, tak'ëp ramejüü sa hä. Bë hapäh né hē ti hyb n'aa jew'yyk doo, tak'ëp ramejüü sa karapee n'aa —näng mäh.

²⁶ —Bë mahang taw'ääts hē dooh tii d' tado bā. Bë mahang karën pé kaweh'ëeh péh, taw'ääts hē da ta wób sa karom hadoo tabahado däk, ta wób tamasa.

²⁷ Bë mahang karën pé ta wób sa bahānh nu gadäk péh, taw'ääts hē bë wë takadad'uuh. Taw'ääts hē da bë masa n'aa, bë karom kanep'aak do hado däk tii.

²⁸ Taw'ääts hē ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, bad'oo doo da tabad'oo. ÿ ahyng babä ÿ rahyb n'aa jew'yyk do jawén nado. ÿ ahyng babä ÿ masa hyb n'aa ta wób, ÿ ky n'aa en'yyym hyb n'aa ta wób sa hä, ÿ dajëp hyb n'aa hajök do nesaa do sa mo haj'aa sãm hyb n'aa —näng mä Jesus kyyh.

Ty temaa bong do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁹ Ti m' panang Jerikó häd näng doo bā naa Jesus ratsyym kasok bā, hajök ta jawén hah'üüm.

³⁰ Ti m' ti ab'ëeh mä ta tyw n'aa nabyy me pawóp hē ajyy ty temaa bong doo. Ti m' ta tii bā Jesus

tabës do raky n'aa napäh bä m', tak'ëp mä rageëej bong:

—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, Jesus, Dawi panaa, mat'yud mehïin ääh! —näk mäh.

³¹ Ti m' hajök do Jesus sii hah'üüm do raky ge'ÿÿm mäh, bag hënh rabab'ëeh hyb n'aa. Raky geäm né paawä m', tak'ëp rageëej magyys hë:

—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, Jesus, Dawi panaa, mat'yud mehïin ääh! —näk mäh.

³² Ti m' Jesus baym. Ti m' tanaëenh ta wë. Ti m' tabeaanh sa hä:

—H'ëed ti bë karën ÿ moo wät bë hä? —näng mäh.

³³ —Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo —näk mäh. —Ää karën p'aa hënh ää begää padëek —näk mäh.

³⁴ Jesus t'yud mehïin mä sa hä. Ti m' sa matym hä tamepaa. Ti m' nayyw hë rabahapëe padëek p'aa hënh. Ti m' Jesus rabahadaa kän.

21

Baad Jerusarënh bä Jesus ragadoo do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Jerusarënh bedaa däk bä m', panang Betapagéh häd näng doo hënh rakajaa bä, waëë joom oriib häd näng do banäng bä, pawóp hë ta ma matëg Jesus mejüü sa pooj jé m' rabahöm hyb n'aa.

² Hahÿÿ d' mä ta kyyh sa hä:

—Bë ahöm panang hënh bë pooj jé badäk doo hënh ti nuuj jé. Bë kajaa bä da, nayyw hë da bë baw'yyt jumeto ÿÿnh. Ta pa d' ta t'aah bahäng. Ta tyd hä d' rababëeh. Bë asood höm da, séd hä bë manaa wawëë hë —näng mäh.

3 –“Hëd n'aa ti bë as'oot jumeto?”, raky hado bä, tii bä hahÿÿ da bë kyyh: “Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do karëñ. Badah takatajooch p'aa hëñh da”, näk da bë kyyh —näng mä Jesus pawóp hadoo do sa hä.

4 Tii d' taher'oot, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kyyh ta ky n'aa rod hä taher'ood wät do paa kaja däk hyb n'aa. Hahÿÿ da paa m' ta ky n'aa rod kyyh:

5 “Hahÿÿ da d' mamaher'ood Sijôn* buuj: Bë hegäã! Bë wahë n'aa ti awät da. Kaja hë da ta h'yyb tamahũũm sahõnh hä. Jumeto t'aah jó d' tabana, näng da a kyyh.”†

Ti né hë P'op Hagä Do kyyh ta ky n'aa rod hä, Jerusarëñh buuj hä tamaher'oot do pan'aa.

6 Ti m' pawóp hadoo do ta ma matëg rabahõm kãn. Jesus mejũũ doo da né hë m' rabad'oo.

7 Ti m' ramanaa mä jumeto ÿÿñh, ta t'aah daheeh Jesus wë. Ti m' sa hatsë sa hä padëëk do paa radatoonh jumeto sa jó. Ti m' Jesus bas'ëëg so kãn jumeto t'aah jó hatsë jó.

8 Hajök ta tii bä. Ti m' hajök do sa hatsë sa hä padëëk do paa rat'ëëg hõm ta tyw n'aa me tamahõm doo me, raweh'ëëh hyb n'aa. Ta wób mä ragekyyt mä bag'aad, rat'ëëg hõm mä ta tyw n'aa me.‡

9 Ti m' sahõnh hë pooj jé hah'ũũm doo, duu hëñh han'aa do na-ããj mä tak'ëp mä sa kyyh:

—Õm ãã j'aa etsë, Dawi panaa!

* 21:5 Jerusarëñh panang ti **Sijôn** . Isaraéw buuj na-ããj hë kä ramaneëëj kãn **Sijôn** . † 21:5 Sakarija 9.9 ‡ 21:8 Tii d' né paa m' rabahed'oo sa wahë ragado bä.

Ky n'aa kedëng tii, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kyy
 gó hana doo!§
 Hÿ pong jé hawät do hä äã j'aa etsë! –näk mä sa
 kyyh.

¹⁰ Ti m' Jerusarënh bä Jesus bajëë suun bä kä,
 tak'ëp mä sahõnh hë panang buuj ratsebee kân, sa
 wób reanh mäh:

–Jaa ti hÿÿ? –näk mäh.

¹¹ Ti m' hajök doo, Jesus sii kaj'aa do raky gadoo:
 –Jesus ti hÿÿh, P'op Hagä Do ky n'aa rod Nasaréh
 panang bä naa, Garirej häj n'aa bä naa –näk mäh.

*P'op Hagä Do tób wahoo gó hes'ëëm do Jesus
 hebëë bong do panyyg n'aa hahÿÿh*

¹² Ti m' Jesus bajëë suun mä P'op Hagä Do tób
 n'aa w'oo hä, kahadë doo gó, wahoo gó. Ti m'
 tabahabëë bong hes'ëëm doo, hets'ëë do na-ääj
 mäh. Ti m' tabaũÿj bëeh dajëër rabaheb'aanh do
 tyng n'aa. Gurii-i hes'ëëm do tyng n'aa na-ääj mä
 taũÿj bëeh.

¹³ Ti m' taky hadoo:

–Hahÿÿ da takerii däk P'op Hagä Do kyyh: “Tóp
 ÿÿ ji maneëënh da P'op Hagä Do hä ji ky n'aa etsëë
 do tób n'aa”*** –näng mäh. –Hÿÿ kä baretsëg tób
 n'aa hado däk bë an'oo bä! –näng mä Jesus sa hä.

¹⁴ Ti m' ty temah doo, nabong do na-ääj hë
 ramenaa ta wë, P'op Hagä Do tób n'aa hënh. Ti m'
 sa nahëë Jesus basog hõm.

¹⁵ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt moo heb'ooh
 do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do
 ma mehetëk do na-ääj hë rakawajään mäh, baad

§ 21:9 Saaw-Mo 118.26 ** 21:13 Isajas 56.7

hadoo do Jesus moo wät do rabahapäh bä. Rawén kawajãän na-ãäj hë karepé sa kyyh P'op Hagä Do tób n'aa kahadë doo gó hab'ëeh do ramaa napäh bä. Hahÿÿ d' mä karepé sa kyyh:

—Öm ãã j'aa etsë, Dawi panaa! —näk mäh, hajõõ nuu me rageëenh.

¹⁶ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hë moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ãäj hë rahajëm mä Jesus, karepé sa kyyh hyb n'aa. Hahÿÿ d' mä sa kyyh:

—Dooh mamaa napëë bä karepé a hã raj'aa etsë doo? —näk mäh.

—ÿÿ. ÿ maa napäh —näng mä Jesus. —Dooh g'eeh bë ner'ood nä bä hahÿ P'op Hagä Do kyyh hahÿ ky n'aa hã? Hahÿÿ d' paa ta kyyh: “Karepé, karepé taah its na-ãäj hë öm raj'aa etsë man'oo bä”†† —näng mä Jesus kyyh P'op Hagä Do hã Dawi her'oot do paah.

¹⁷ Ti m' Jesus bahõm sa mahãnh. Taberéd däk mä Jerusarënh. Panang Betanija häd näng doo hënh tabahõm. T'ïï hënh mä tabaÿÿh.

Joom Jesus ky n'aa was'ee häng do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁸ Ti m' jati pé báp paa Jerusarënh hënh tamatëeh bä, asa däk mäh.

¹⁹ Ti m' ta tyw n'aa nabyy me tahapäh mä joom wiigo häd näng doo. Taheg'ãäs mä teag bä. Dooh m' ta hã ta ag. Ta g'aad had'yyt hë m'. Ti m' joom hã taky hadoo:

—Dooh da meag wäd bä! —näng mäh.

Ti m' nanyw hë joom tsawyy häng.

†† 21:16 Saaw-Mo 8.2

²⁰ Ti m' nayyw hě tatsawyy häng do ta ma matëg rabahapäh bä, raky hadoo:

—Nyy da nayyw hě joom wén tsawyy häng? — näk mä sa kyyh.

²¹ Ti m' Jesus ky gadoo mäh:

—Baad bë h'yy kae bä, P'op Hagä Do ky däng do bë ky nasëew bä, bë na-ããj hě bë hajaa bë moo boo bä hahÿ joom hä ÿ moo wäd wät doo. Ti bahãnh bë hajaa bë moo boo bä. Hahÿ da bë hajaa tii bä bë mejõ bä hahÿ waëë hä: “Ahõm, ahob tame”, bë d' taky daheeh tii bä. Né hup ÿ né hě ta ti ÿ her'oot doo.

²² Baad bë ky dahé bä, bë ky nasëew bä, bë gadoo né da P'op Hagä Do hä bë ky n'aa etsëë doo —näng mä Jesus kyyh.

Jesus hä reaanh doo, jaa ky gabuuj rahanäng do panyyg n'aa hahÿh

²³ Ti m' Jesus bajëë suun kahadë doo gó, P'op Hagä Do tób n'aa basooh bä. Ti m' tama metëëk bä kä, rakajaa mä ta wë P'op Hagä Do tób n'aa yt moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Judah buuj sa wahë n'aa hedoo do sii hě. Ti m' raky hadoo ta hä:

—Jaa kyy gó mabad'oo hahÿ mabad'oo doo? Jaa ky gabuuj?†† —näk mä sa kyyh.

²⁴ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—ÿ eanh bë hä ënh. Bë her'ood bä, tii bä ÿ baher'oot bë hä jaa ky gabuuj hahÿ ÿ moo wät doo, hahÿ ÿ bad'oo doo —näng mäh.

†† **21:23** Hes'ëëm do Jesus hebëë bong do hyb n'aa, hajõk do tama metëëk do hyb n'aa na-ããj hě rawén eanh. Jesus hä he'aanh do sa kyy gó ta tii bä hes'ëëm do rabehes'ëëm. Ti hyb n'aa dooh ragenaag bä Jesus bad'oo doo.

25 —Jaa ky gabuuj Jowãw nu gahem'uun do nu gemuun paah? Hỹ pong jé hawät do kyy gó, sa ky gabuuj hẽ paah? —näng mäh.

Tii bä m' sa m'aa hēnh mä raky n'aa hajēẽw bong. Hahỹ d' mä sa kyyh:

—Hỹ pong jé hawät do kyy gó ẽr noo bä, teanh da ẽr hã tii bä: “Hẽd n'aa paa ti bẽ ky nadaheeh ẽnh?”, näng da.

26 Ajyy kyy gó ẽr noo bä, hajõk do kawaj'ããn da tii bä ẽr wẽ, hajõk do hã m' P'op Hagä Do ky n'aa rod paa m' sa h'yyb Jowãw —näk mä sa kyyh sa m'aa hēnh raky n'aa hajēm bä.

27 Ti hyb n'aa m' raky hadoo Jesus hã:

—Dooch ãã hapëẽ bä —ken'ooh mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Ỹ na-ããj né hẽ dooh ỹ her'ood bä ky gabuuj näng do hã ỹỹ, tii da ỹ bad'oo doo —näng mä ta kyyh sa hã.

Aj'yy pawóp hẽ taah näng do panyyg n'aa hahỹyh

28 Ti m' Jesus eanh sa hã:

—Nyy d' bẽ hã hahỹ panyyg? —näng mäh. —Ti awät aj'yy pawóp hẽ taah näng doo. Ta see pé noo gó wah'ëeh hadoo do hã tamejũ sa joom uwa häd näng do mahang tamoo wät hyb n'aa ta ti noo gó.

29 Ti wah'ëeh hadoo do ky hadoo: “Dooch. Dooch ỹ ahõm bä”, näng. Tii d' né paawä ta kyyh, nayyw hẽ ta h'yyb tabah'ỹýt, ti tabahõm tamoo wät hyb n'aa.

30 Tii bä ta gad'oo hadoo do wẽ sa yb bahõm. Tamejũ sa joom mahang tamoo wät hyb n'aa. Ti ta gad'oo hadoo do ky hadoo: “Ej. Ỹ né ahõm”, näng. Tii d' né paawä ta kyyh, dooh tahõm bä.

31 Ti m' Jesus beanh:

—Ny hadoo do ky daheeh ta yb karēn doo? —
nāng mäh.

Ti m' raky gadoo:

—Pooj jé tamejũ doo —näk mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Roma buuj hã kahepak do gahed'aak doo, ŷŷj
hajök do sii haŷŷh do na-ããj hē, bē pooj jé da
rabajēē p'ēē da P'op Hagä Do bag'ããs doo hēnh. Né
hup ŷ né hē ta ti ŷ her'oot doo.

³² Ta tii d' ŷ wén edoo ta tii hã, Jowāw kajaa bā,
nyy da baad ji bahado dāk P'op Hagä Do matym
gó bē tametēēh hyb n'aa, dooh bē ky dahé bā ta
hã. Roma buuj hã kahepak do gahed'aak doo, ŷŷj
hajök do sii haŷŷh do na-ããj hē, ti ti ky dah'eeh. Bē
hapēē né paawā nyy da ti raky daheeh, dooh bē
h'yy kawareem bā bē ky daheeh hyb n'aa paawā
Jowāw metēēk doo —nāng mā Jesus kyyh P'op Hagä
Do tób n'aa yt moo heb'ooh do sa wahē n'aa sa hã,
Judah buuj sa wahē n'aa sa hã na-ããj hē.

*Joom nāng do kaser n'aa panyyg gó Jesus
beh'ũũm do panyyg n'aa hahŷŷh*

³³ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:§§

—Bē maa newē hahŷ panyyg seeh —nāng mäh. —
Hŷ hadoo aj'yy bejoom hōm uwa häd nāng do ta
joom. Tahedēē hōm. Ti tagagoos uwa bēēh hood
tagatsi hyb n'aa. Ti tamoo wād sooh p'op nu dāk do
joom hagã n'aa tyng. Tii b' tabahaēēj dāk ta joom
banāng do ta kaser n'aa sa hã. Ti ta danäh bahōm
dawēē.

§§ 21:33 Ta wē kamaj'ĩ do sa hã ti tabaheer'oot.

34 P'eets hē joom ag wah'ëë dāk bā kā, ta danāh mejũ ta sii moo heb'ook do wób ta kaser n'aa sa wē, tagadoo hyb n'aa paawä ta joom ag.

35 Ti rakajaa bā kā, ta danāh mejũ do ta kaser n'aa rameso padëek. Ta mejũ do see rahewyh wät, ta see radaj'ëep, ta see radaj'ëep pä me ramakut do haj'aa.

36 Tii bā ta karom wób joom danāh mejũ, pooj jé tamejũ do hawób bahānh. Ti hadoo né hē, tii d' né rabad'oo tii d' ënh sa hā. Rarahejāā né tii d' ënh.

37 Tii bā, tagadëeg ub tamejũ ta t'aah. “Tah ŷ raweh'ëeh da”, nāng mä ta h'yyb gó.

38 –Tii bā ta t'aah ta kaser n'aa rabahapäh bā, raky hadoo: “Ta danāh t'aah hahŷh. Tii d' ta danä däg ta yb jawén buuj däg”, nāk mäh. “Ti bā, ër dajëeb! Èr ado hōm ta ma pan'aa paah”, nāk mä sa kyyh.

39 Tii d' né kā, ramejō hōm joom bahānh, ti ranaboh jad kån –nāng mä Jesus. Panyyg gó m' tabeh'ũm sa hā.

40 Ti m' teanh sa hā:

–Nyy da joom danāh bad'oo sa hā takajaa bā? – nāng mäh.

41 Ti m' raky gadoo:

–Tadej'ëep da ta kaser n'aa ky nes'aa doo. Dooh d' tat'yyd mehĩn bā sa hā. Tii bā, ta kaser n'aa wób hā tabahaëenh da ta joom, joom wah'ëë dāk bā kā ta ag wób ta hā hanoo do sa hā –nāk mäh.

42 Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

–Dooh noo gó g'eeh bë ner'ood bā hahŷ P'op Hagä Do kyy kerih doo? “Pä tób n'aa them'aa do raty n'aa ges'yyk doo, hŷh kā pä ta ba n'aa, mesoo

n'aa däg.*** Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do mo haj'aa né tii. Taw'ããts hẽ er hã tii",††† nãng kerih doo — nãng mäh.

⁴³—Ti hyb n'aa —nãng mä Jesus —bẽ ÿ maher'oot hahÿÿh: P'op Hagä Do bag'ããs do kado hõm da bẽ mahãnh. Kan'oo däk da ta wób sa hã, ta ag hadoo hanoo do sa hã,‡‡‡

⁴⁴Sahõnh hẽ hahÿÿ pã hadoo do ty n'aa ges'yyk péh, rahoop da nesaa doo. Ji jó ta ti pã tadëe bã, sahõnh hẽ ji gawatsik —nãng mä Jesus.

⁴⁵Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Pariséw na-ããj hẽ ramaa napäh bã panyyg gó Jesus metëek doo, rah'yy genäh mä Jesus pes'ãap mä panyyg ky n'aa gó sa hã.

⁴⁶Ratyw n'aa esoos mä ramaso däk hyb n'aa m' Jesus. Ti hadoo né hẽ, e'ÿÿm mä hajõk do Jesus maa new'ëe do sa hã. Rawén e'ÿÿm, P'op Hagä Do ky n'aa rod ti Jesus hajõk do sa hã.

22

Hÿ pong jé jãm haeh do hadoo panyyg n'aa hahÿÿh

¹Ti m' panyyg ky n'aa gó Jesus maher'oot mä sa hã. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

²—Hahÿÿ panyyg ky n'aa hadoo hÿ pong jé hawät do bag'ããs do ky n'aa —nãng mäh. —Ti awät hëej

*** **21:42** Ta ky n'aa hẽ né hẽ Jesus her'oot. Jesus né ti pã hadoo doo. Judah buuj sa wahë n'aa, P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do na-ããj, dooh rakarën bã Jesus, tób tahem'aa do ty n'aa ges'yyk do hadoo nanãng pã. Raty n'aa gesyyg né paawä, tak'ëp hyb n'aa jawyg däk Jesus, P'op Hagä Do an'oo bã. ††† **21:42** Saaw-Mo 118.22-23 ‡‡‡ **21:43** P'op Hagä Do mejüü do ramoo boo had'yyt hẽ tahanãng pé m' ti ta ag hadoo rabanoo.

bagã n'aa ta t'aah katëe do waa n'aa, ta tä n'aa tamoo wät doo.

³ Sahõnh hẽ ta waa n'aa ta tä n'aa tabahajaa bä, tamejũũ ta karom wób rabahõm hyb n'aa pooj jé tatsyyd bong do rabats'yyt hyb n'aa. Ratsyyd né paawä, dooh rakarën bä rana bä.

⁴ —Tii bä ta karom pooj jé tamejũũ do hawób bahãnh tamejõ kãn. Hahỹỹ d' ta kyyh sa hã: “Bẽ maher'ood ỹ atsyyd bong do sa hã, kaja toonh ta tä n'aa, ta waa n'aa. Bẽ maher'ood, masãh ỹ booj yb ajyy, booj yb tak'ëp hesynh do na-ããj hẽ ỹ naboh jat jãm tä n'aa. Sahõnh hẽ takaja däk. Bẽ maher'ood ỹ ats'yyt do sa hã, tah ỹ katëe do jãm n'aa hẽnh rabana hyb n'aa”, nãng häj n'aa bagã n'aa.

⁵ —Tii bä, rapanäg né paawä, dooh rah'yy kap'eed bä. Kats'yyt do paa ah'ũũm ta s'ee hẽnh. Ta joom banãng hẽnh ta see bahõm, tamoo wät doo hẽnh ta see bahõm.

⁶ Kats'yyt do wób rameso padëek häj n'aa bagã n'aa karom, rarahejãã, ti radejëeb kãn.

⁷ Tii bä, tak'ëp hëej bagã n'aa kawaj'ããn kãn ta ti taky n'aa napäh bä. Tii b' tamejũũ ta warahén sa wẽ. Ti ragawats'iik ta ti ji da hadoo do dahej'ëep doo. Ti ragatang sa panang paah.

⁸ —Ti taky hado kãn ta karom wób sa hã: “Kaja däg né paawä tah ỹ katëe do tä n'aa ta waa n'aa, pooj jé ỹ atsyyd wät doo, dooh ỹ gado wäd bä jãm hẽnh. Ta ti hedoo do dooh né hẽ ji atsyyd bä.

⁹ Hỹỹ kã, bẽ ahõm panang tyw n'aa kajatsëk doo hẽnh hajõk do rabab'ëeh hẽnh. Bẽ atsyyd nä sahõnh hẽ bẽ aw'yyt doo”, nãng hëej bagã n'aa.

10 Tii bä ta karom rabahõm kån panang tyw n'aa me, ti rabats'yyt sahõnh hẽ ta tii bä raw'yyt doo. Baad habok do rats'yyt, baad nabok do na-ããj hẽ. Tii bä kä, gabad'ẽẽ däk jãm tób n'aa.

11 –Tii bä kä, hëej bagã n'aa, jãm noo gana do bajëe suun, rats'yyt do tabedëng hyb n'aa. Tii bä tabahapäh aj'yy jãm katëe do saroor n'aa nadadäk doo.

12 Ti taky hadoo ta hä: “Najis ÿÿ”, näng, “dooh paawä ta tii da majëe suun bä manadadäk do hyb n'aa jãm saroor n'aa”, näng. Bag hënh aj'yy maa new'ëp. Dooh ta kyy péh.

13 Tii bä ta karom hä hëej bagã n'aa ky hadoo: “Bë moo maw'yyd däg, bë tsyym maw'yyd däg hahÿ aj'yy. Bë dawäts nä gadagyp doo hënh. A'oot da tii bä. Sa tæg kamegëej däk da tii bä tak'ëp nesaa do rahoop do hyb n'aa”, näng hëej bagã n'aa kyyh.

14 Ti m' Jesus ky hado kån:

–Hajõõ né paawä P'op Hagä Do ats'yyt doo, pawóp its ta wób tasëew hõm doo* –näng mä Jesus kyyh.

Jesus rano n'aa maso paawä ta kyyh hyb n'aa panyyg n'aa hahÿÿh

15 Ti m' Parisëw rakata padëek raky n'aa her'oot hyb n'aa nyy da rabad'oo Jesus rano n'aa masoo taher'oot do hyb n'aa.

* **22:14** Panyyg metëeh doo da né da, hÿ pong jé hawät do bag'ääs doo bä. Judah buuj né hẽ ti pooj jé P'op Hagä Do ats'yyt do ta karapee rabahadoo hyb n'aa. Hajök sa wób dooh rakarën bä ragado bä Jesus. Judah buuj mahang pawóp its gadoo Jesus. Judah buuj nadoo do mahang, hajök gad'oo.

¹⁶ Ti m' ramejũũ mä Jesus wë sa ma matëg, Judah buuj sa wahë n'aa Eróts häd näng do karapee sii hë, ky ken'yym doo gó rake'aanh hyb n'aa. Hahỹ d' mä sa kyyh Jesus hã:

—Ma matëg! —näk mäh. —Ãã hapäh õm. Baad ub mabawät. Dooh daap mamenä bä. Ehub né hë P'op Hagä Do karën do hã mama metëek doo —näk mäh. —Dooh mahyb n'aa p'eed bä ky n'aa etsëeh do hã, hyb n'aa jawyk do hã mama metëek bä. Dooh maky n'aa ehỹd bä sa hyb n'aa ma metëek doo.

¹⁷ Ti hyb n'aa, —näk mäh —ãã mamaher'ood nyy da a hã. Taw'ãäts hë a hã ji epaag bä Roma buuj sa wahë hã rahepak doo, Sesa hã? Nyy d' a hã? Ji ep'aak g'eeh ta tii?[†] —näk mä sa kyyh.

¹⁸ Jesus hapäh mä sa h'yyb nesaa doo. Ti m' taky hadoo sa hã:

—J'ooj madäk doo me ky ken'yym do bëeh! Hëd n'aa tii da bë ke'aanh, këh y hyb n'aa y bë no n'aa maso paawä? —näng mäh.

¹⁹ —Bë metäh hã yỹ moweed ji mahepak doo —näng mäh.

Ti m' raban'oo däk ta hã moweed denaari häd näng doo.

²⁰ Ti m' tabeaanh sa hã:

—Jaa heen n'aa hahỹh? Jaa häd hahỹ kerih do ta hã? —näng mäh.

²¹ Ti m' raky hadoo:

[†] **22:17** Tii da rawén eaan, rakarën paawä Jesus her'oot do hã rabaw'yyt raky n'aa tapaa do ta hã. “Dooh ji epaag bä Sesa hã” taky hado bä paawä, Eróts karapee raky n'aa tapa paawä Jesus Roma buuj sa hã. “Ji ep'aak né hë” Jesus ky hado bä paawä, hajök do maa new'ëe doo, dooh ragenaag bä ta tii. Tii b' rakawaj'ään paawä ta wë. Hejoonh né hë ta hã reaanh doo.

—Sesa heen n'aa, Sesa häd —näk mäh.

Ti m' Jesus ky hado kån sa hä:

—Bë an'oo Sesa hä ta no n'aa, ta heen n'aa hadäk doo. Bë an'oo P'op Hagä Do hä ta no n'aa hẽ —näng mäh.

²² Ti m' rahyb n'aa meuunh mä Jesus her'oot do ramaa napäh bä m'. Ti m' rabahõm kån mä ta mahãnh.

Saduséw Jesus hä rake'aanh do panyyg n'aa hahÿÿh

²³ Ti m', ti noo gó né hẽ rakajaa Jesus wë Saduséw häd enäh doo, ta hä rake'aanh hyb n'aa m'. Sa hä m' dooh m' ji ganä wäd bä ji dajëb bä.

²⁴ Hahÿÿ d' mä sa kyyh:

—Ma matëg! —näk mäh. —P'ooj ub Mosees mejũ ër hä, aj'yy dajëb bä, ta ÿÿm teréd wäd bä tanetaa nä bä, tii bä m' ta hÿÿj mä gat'ëë däk tii, ta hÿÿj makũ panaa näng hyb n'aa m' —näk mäh.

²⁵ —Panyyg gó õm äã maher'oot —näk mäh. —Hÿ hadoo aj'yy 6 ta hÿÿj äã mahang habok do paah. Tagat'ëë däk mä ta ÿÿm. Dooch m' teta nä bä, aj'yy dajëp. Ti hyb n'aa ta hÿÿj seeh, ta jawén näh, gat'ëë däk mä ta hÿÿj makũ ÿÿm paah.

²⁶ Ti na-ããj mä dajëp né tii d' ënh. Dooch m' reta nä bä tadajëp. Ti hadoo né m' ta wób ënh. Sahõnh hẽ m' raget'ëë bok ta ti ÿÿnh. Sahõnh hẽ m' dooh reta nä bä radejëp. Tagadëëg ub ta gad'oo hadoo do kat'ëë däk ta hä. Ti na-ããj hẽ dajëp.

²⁷ Tii kä m' ÿÿnh dajëb kån —näk mä Saduséw.

²⁸ Ti m' rabeaaj kån Jesus hä:

—Ji genyyh bä kä ënh, dejëp do paa ji? —näk mäh. —Ny hadoo do ÿÿm kä ta ti ÿÿnh ti noo gó kä? Sahõnh hẽ paa ta ti ta pat'uuk —näk mä sa kyyh.

29 Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Dooch bë h'yy genä bä baad hadoo do hã, P'op Hagä Do kyy kerih do bë nahapäh do hyb n'aa, P'op Hagä Do hejój bë nahapäh do hyb n'aa na-ãäj hẽ —näng mäh.

30 —Dejöp do ragenyyh bä kä, dooh ji kat'ëë wäd bä. ããs hỹ pong jé habong do kanetëë do hadoo da ji tii bä kä —näng mäh.

31 —Dejöp do genyyh doo kä, dooh bë ner'ood bä hahỹ bë hä P'op Hagä Do her'oot doo?‡

32 “Abaraãm hagã y̆h, Isak hagã y̆h, Jakóh hagã y̆h.” Dooch, “Abaraãm makũ hagã, Isak makũ hagã, Jakóh makũ hagã”,§ tanoo bä. Dejöp do hagã n'aa nado P'op Hagä Doo. Hedöp do sa hagã n'aa tii —näng mä Jesus kyyh.

33 Ti m' hajök do ramaa napäh bä ta ti ta her'oot doo, rahyb n'aa meuunh mä tama metëek do hã.

Tak'öp ji hyb n'aa jaw'yyk do panyyg n'aa hahỹh

34 Ti m', Pariséw raky n'aa napäh bä, dooh m' Sadáséw sa kyy wät pé sa hã Jesus her'oot do hyb n'aa, séd hã m' rakata padëek nyy d' rabad'oo rahyb n'aa newëë hyb n'aa.

35 Ti m' sa seeh, baad Mosees ky n'aa jaw'yyk do hapäh do metyy mä Jesus teanh doo me. Hahỹ d' mä teanh doo:

36 —Ma matëg —näng mäh. —P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do mahang, ny hadoo do tak'öp ji hyb n'aa jaw'yyk? —näng mäh.

‡ 22:31 Mosees hã né paawä P'op Hagä Do maher'oot do paa ta tii, sa hã na-ãäj hẽ ta her'oot ta kyy kerih do raner'oot bä, ti hyb n'aa bë hä P'op Hagä Do her'oot doo, Jesus wén näng. § 22:32 Esodo 3.6

37 Ti m' Jesus ky hadoo:

—“Taw'ääts hē tak'ëp bē kamahān Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, P'op Hagä Doo, bē h'yy kaha'eeh doo. Taw'ääts hē tak'ëp bē h'yyb padäg ta hã. Taw'ääts hē bē h'yyb tym gó naa né hē bē kamahān ta hã.”**

38 Ti né hē P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do tak'ëp ji hyb n'aa jaw'yyk doo. Ti né hē P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo, tak'ëp ky n'aa jawyk do ta wób bahānh.

39 Hahỹ ta ky n'aa jaw'yyk do seeh, ta ti hadoo né hē: “Makamahān a da hadoo doo, a hã makamahān doo da”†† —näng mäh.

40 —Ji kamahān do hã tabana né hē sahōnh hē P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo, P'op Hagä Do ky n'aa rod raher'oot do paa na-ääj né hē —näng mä Jesus.

Jesus eanh do Kristo ky n'aa panyyg n'aa hahỹh

41 Séd hã m' Pariséw rakataa nä bä, Jesus eanh sa hã:

42 —Nyy da bē hã Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo? Jaa t'aah bē hã? —näng mäh.

—Dawi t'aah, Dawi panaa —näk mäh.

43 Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Tii d' tado bä, h'ëed hyb n'aa, P'op Hagä Do Sahee hejój gó Dawi ber'oot noo gó, ta wahē n'aa tamaneëenh ti Kristo? Ti ỹ wén eanh, hahỹ d' paa Dawi kyyh:

** 22:37 Dew-Teronom 6.5 †† 22:39 Rewitikos 19.18

44 “Wahë ÿ n'aa hã Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ky hadoo:
 ‘Aso hup ÿÿ hënh,
 si ÿ mabag'ããs hyb n'aa
 a majiï ÿ nes'ëëm bã kä.’”^{‡‡}

⁴⁵ Hÿÿ kä, “Wahë ÿ n'aa” Dawi maneëëj bã ti Kristo, nyy da ti ta t'aah tabahadoo? —näng mä Jesus.

⁴⁶ Dooh m' sa kyy péh. Dooh m' reeaj boo bã kä ti bahãnh kä. H'yyb e'ÿÿm mä reeaj bã kä.

23

J'ooj madäk do ky ken'yym do Jesus nabuu gedoo do ky n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' hajök do sa hã, ta ma matëg hã na-ãäj hë Jesus ky hadoo:

² —Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo, Parisëw na-ãäj né hë rama metëëk ky n'aa jawyk do ky n'aa ji hã. Ji ramaher'oot ta ky n'aa.

³ Ti hyb n'aa, taw'ãäts hë bë ky daheeh sahõnh hë bë hã ramejũ doo. Ramejũ do bë ky dahé né paawä, rabad'oo doo da bë adoo manäh. Ta ti ÿ wén her'oot, dooh rama metëëk doo da rabooh, ta see da rababok. Dooh né raky dahé bã ta wób hã ramejũ doo.

⁴ Tak'ëp ramejõ né paawä ji hã, P'op Hagä Do ji h'yyb en'yym hyb n'aa sa hã, tabad'op pé hë ji ramasa ramejũ doo ji bahajaa hyb n'aa.

⁵ —Ta wób raj'aa etsë hyb n'aa sa hã ti sahõnh hë rabahed'oo doo. Gaeh ran'oo bã P'op Hagä Do

kyy kerih do bód hood* ji maboor hã, ji moo hã ji ahũũ dák doo, ta wób rabahapäh hyb n'aa. Dawëët ran'oo bä ta tyd sa saroor noo hã ragasyyp doo.† Rakametëeh do hyb n'aa tii da rawén d'oo.

⁶ Ratsebé do tä n'aa noo gó, ragen'aak ky n'aa etsëeh do rabahetonh bä ratooj bä. Tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo bä ragen'aak ratooj bä hyb n'aa jewyk do rabahetonh bä.

⁷ Rakarën ji bedëng hajök do mahang rabaheäm bä. Rakarën ji maneëenh “ãã ma matëg”.

⁸ –Bëeh, bë an'oo manä bë ramaneëenh sa “ma matëg”. Ta tii d' ÿ wén her'oot, jããm né hë sét ub bë Wahë N'aa. Bë tii, bë hÿÿj had'yyt hë.

⁹ “Ee” bë maneëej manä ta wób.‡ Jããm hë sét ub bë yb. Hÿ pong jé tabawät tii.

¹⁰ Bë an'oo manä sa h'yyb mahôm n'aa bë tii d' ramaneëej bä. Ta tii d' ÿ wén her'oot, sét hë bë h'yyb mahôm n'aa do hyb n'aa: Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo.

¹¹ Bë mahang karën pé ta wób sa mahãnh ky n'aa etsëeh péh, taw'ãäts hë sa karom hadoo da tii.

* **23:5** Ta byy me Judah buuj ramoo bok paa ta hood t'aah sa maboor hã, sa moo s'ÿÿ hã na-ãäj hë ramawyyt doo. Ta ti ta hood gó rabenäm P'op Hagä Do kyy kerih do bód. Tii d' rawén d'oo, raky n'aa ets'ëëbä, ramanabaan hyb n'aa P'op Hagä Do mejüü doo. Gaeh Parisëw rawén moo bok P'op Hagä Do kyy kerih do bód hood, sa daaj hë rakametëeh hyb n'aa. † **23:5** Sa saroor noo bä Judah buuj ragesyyp ta tyd jabaruut doo. Tii da né paa P'op Hagä Do mejüü rabad'oo, ta ky n'aa jaw'yyk do ramanabaan hyb n'aa. ‡ **23:9** Ta see pé noo gó ta wób ramaneëenh sa see “ee”, sa yb nadoo do hã. Tii d' rawén maneëenh raweh'ëeh do hyb n'aa. Ti hyb n'aa Jesus wén her'oot ta tii. Jããm hë sét ub ji yb, P'op Hagä Doo, tak'ëp ji weh'ëeh doo.

¹² Tii d' tawén d'oo, jé kaweh'ëéh doo, kadad'uu däk da P'op Hagä Do an'oo bä. Jé ta daaj hë kadaduu doo, kawehëë däk da tii, P'op Hagä Do an'oo bä.

¹³ Ti m' Mosees ky n'aa jaw'yyc do ma mehetëk do hã, Pariséw hã na-ããj hë Jesus ky hadoo:

—Baad nado bë hã Mosees ky n'aa jaw'yyc do ma mehetëk doo. Baad nado bë hã Pariséw. J'ooj madäk do ky ken'yym do bëéh! —näng mäh. —Bë gatsë hÿ pong jé hawät do bag'ããs doo, ta bag'ããs do karapee ta wób ranadoo hyb n'aa. Bëéh, dooh bë karën bä tabag'ããs do karapee bë do bä. Jé karën do hã bë gatsë sa mahãnh. [¹⁴ Baad nado bë hã Mosees ky n'aa jaw'yyc do ma mehetëk doo. Baad nado bë hã Pariséw. J'ooj madäk do bë h'yyb. Patug tema bong do sa wë hanäng do bë esok. Ti bap peej hadoo doo me bë ky n'aa etsëë, bë hã ta wób raj'aa etsë hyb n'aa. Ti hyb n'aa ta bahãnh tak'ëp P'op Hagä Do rajãã da bëéh.]

¹⁵ —Baad nado bë hã Mosees ky n'aa jaw'yyc do ma mehetëk doo. Baad nado bë hã Pariséw. J'ooj madäk do ky ken'yym do bëéh! —näng mäh. —Dawëë, jé pad'yyt hë bë ahöm, sét ub né paawä Judah buuj nadoo do bë h'yyb wareem do hyb n'aa, bë ma metëëk do tagadoo hyb n'aa. Tii bä, bë karapee tabahado däk bä kä, tak'ëp nes'aa däg, bë nesaa do bahãnh däg bë an'oo bä. Bë nemuun tabanesaa hënh tabahöm bë an'oo bä. §

§ **23:15** Banesaa hënh sa karapee rabahöm ran'oo bä, dooh P'op Hagä Do karën do tado bä do hyb n'aa sa hã rama metëëk doo. Sa daaj hë rahyb n'aa jaw'yyc do ti rama metëëk do sa hã.

16 –Baad nado bë hä, sa h'yyb mahõm n'aa ty temah do hadoo! Hahỹỹ da bë ky hetëg: “P'op Hagä Do tób n'aa hä ta see ky dëe bä, te hub né hë taky däng do tametëeh hyb n'aa, dooh ji gado bä ti ta tii. K'ääts tëg gabarëeh do P'op Hagä Do tób n'aa yt hä hanäng do hä ji ky dëe bä kä, tii bä dooh tahaja bä ji ky kahỹỹd bä. Ji moo wät né hë ji ky däng doo”, näk bë kyyh.

17 H'yy gatamah doo, ty temah do hadoo na-ãj hë bëeh! P'op Hagä Do tób n'aa tak'ëp ji hyb n'aa jaw'yyk k'ääts tëg gabarëeh do ta gó hanäng do bahãnh. Tii d' tawén hadoo, P'op Hagä Do tób n'aa né hë tii, tsyt hë P'op Hagä Do wë kasëew däk hanoo do hyb n'aa k'ääts tëg gabarëeh doo.

18 Hahỹỹ d' bë kyyh seeh: “P'op Hagä Do ji ma ejuu do tyng hä ta see ky dëe bä, te hub né hë taky däng do tametëeh hyb n'aa, dooh ji gado bä ta tii. P'op Hagä Do ji ma ejuu do tyng jó kan'oo däk do hä ji ky dëe bä kä, tii b' dooh tahaja bä ji ky kahỹỹd bä ji ky däng doo. Ji moo wät né hë ji ky däng doo”, näk bë kyyh.

19 H'yy ganehot do né hë bëeh! P'op Hagä Do ji ma ejuu do tyng tak'ëp ji hyb n'aa jaw'yyk ta jó kanoo do bahãnh. Tii d' tawén hadoo, P'op Hagä Do hä ji ma ejuu do tyng hyb n'aa tsyt hë P'op Hagä Do wë takasëew däk ta jó kan'oo däk doo.

20 P'op Hagä Do hä ji ma ejuu do tyng hä ky däng doo, sahõnh hë ta jó kan'oo däk do hä na-ãj hë taky däng.

21 P'op Hagä Do tób n'aa hä ky däng doo, ta gó hanäng do hä, P'op Hagä Do hä na-ãj hë taky däng né hë tii.

22 Hÿ pong jé hã ky däng doo, P'op Hagä Do bag'ããs do tyng hã taky däng tii. P'op Hagä Do hã, tabag'ããs do tyng jó hasooh do hã na-ãäj hẽ taky däng né hẽ tii.

23 —Baad nado bë hã Mosees ky n'aa jaw'yyc do ma mehetëk doo. Baad nado bë hã Parisëw. J'ooj madäk do ky ken'yym do bëëh! —näng mäh. —Bë waa ty gamabuuj men-ta, anis, komino häd enäh do uuh sii hẽ né paawä bë banoo P'op Hagä Do matym n'aa, dooh paawä bë ky dahé bä tak'ëp ky n'aa jaw'yyc do P'op Hagä Do mejũũ doo. Dooh baad hadoo do bë moo boo bä bë da hadoo do hã. Dooh bë t'yyd mehĩĩn bä bë da hadoo doo. Dooh baad had'yyt hẽ bë h'yy kae bä P'op Hagä Do hã, ÿ hanäng pé tii. Taw'ãäts hẽ né paawä P'op Hagä Do hã bë banoo bë wë hanäng do uuh, taw'ãäts hẽ dooh bë mabaan bä tak'ëp ky n'aa jaw'yyc do tamejũũ doo.

24 Sa h'yyb mahõm n'aa ty temah do hadoo bëëh! Bë asõõ né paawä bë eëek doo, ta babo n'aats bë karëeb jëe mahãnh, nepäh bë hã bë karëeb jëng kameer** —näng mäh.

25 —Baad nado bë hã Mosees ky n'aa jaw'yyc do ma mehetëk doo. Baad nado bë hã Parisëw. J'ooj madäk do ky ken'yym do bëëh! —näng mäh. —Ji waa hood ta gó hasus doo, ta jó ub ji hets'yyt do

** 23:24 Parisëw rasõng paa sa waa reëek doo. Tii d' rawén d'oo, dooh rakarën bä rakarëeb jëe bä ta babo n'aats ji nawëh doo, “Bë awëe manäh” P'op Hagä Do mejũũ do hyb n'aa. Ti sii hẽ ramatakä né paawä, dooh tagah'ood bä sa hã ramabaan tak'ëp ky n'aa jawyc do P'op Hagä Do mejũũ doo. Ti hyb n'aa bë karëeb jëng kameer Jesus wén näng. Kanahën d'os do hã rahyb n'aa matakëe. Tak'ëp P'op Hagä Do karën do hã dooh rahyb n'aa matakä bä.

hadoo bëëh. Baad bë babok P'op Hagä Do matym gó ji ed'oo. J'ooj madäk doo me tii. T'õp, bë h'yyb gó, tak'ëp bë karëñ do jawén bë babok. Ta wób sa ma hä bë h'yyb pad'ëek.

²⁶ H'yy ganehot do bë Pariséw. Taw'ääts hë paawä pooj jé ta gó bë benäm baad ub bë kanek. Tii bä kä, sahõnh hë baad däg^{††} —näng mäh.

²⁷ —Baad nado bë hä Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo. Baad nado bë hä Pariséw. J'ooj madäk do ky ken'yym do bëëh! —näng mäh. —Kamag hood hawak doo me rahewyk do hadoo bëëh. J'ooj hë tabanäm. T'õp, ta gó, séd dó dajëp do k'yy. Séd dó hasaats jëng doo.

²⁸ Ti hadoo bëëh. J'ooj hë, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky dah'eeh do bëëh, ji ed'oo. Bë h'yyb gó, j'ooj madäk do had'yyt hë bëëh. Heh'äat nado bë h'yyb. P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky nadah'eeh do bëëh —näng mäh.

²⁹ —Baad nado bë hä Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo. Baad nado bë hä Pariséw. J'ooj madäk do ky ken'yym do bëëh! —näng mäh. —P'op Hagä Do ky n'aa rod p'ooj ub habong do sa kamag n'aa hood pä s'ëëb bë tema. Ta hetsó n'aa bë moo bok baad habok do makū sa kamag n'aa paa bakëë bä.

³⁰ Hahÿÿ da bë kyyh, ta tii d' bë wén d'oo: “Äã wahë makū rababong noo gó äã aboo bä paawä, dooh paawä äã masaa bä äã wahë makū sa hä P'op Hagä Do ky n'aa rod dej'ëep doo”, näk bë kyyh.

^{††} **23:26** Kanek ky n'aa me Jesus ma metëek sa h'yyb ky n'aa. Taw'ääts hë pooj jé ji benäm t'õp ji h'yyb, tii bä sahõnh hë ji hä, ji moo wät doo, ji her'oot doo, baad däg na-ääj hë. Ti né hë tahanäng pé né ti kanek ky n'aa me teh'üüm doo.

31 Ta ti bē her'oot do hã bē hã hē bē ky n'aa katepaa. P'op Hagä Do ky n'aa rod dahej'ëep do sa panaa bēeh, bē nooh. Bē daaj hē bē kaheer'oot ta ti ky n'aa hã.

32 Ti b' hãã éh. Bē hajaa nesaa doo, bē wahē makū du doo do paah!‡‡ —näng mäh.

33 —Aw'yy hadoo bēeh! Aw'yy taah né hē bēeh! Nyy da bē ed'oo bē ked'ëep tabanesaa doo hēnh bē P'op Hagä Do ky n'aa etyy do mahãnh?

34 Taw'ããts hē bē maa newē hahÿÿh: ÿ mejũũ da bē mahang P'op Hagä Do ky n'aa rod. ÿ mejũũ da ajyy tak'ëp hajaa doo. ÿ mejũũ da P'op Hagä Do kyyh ma mehetëk doo. Sa wób bē dej'ëep da, sa wób bē epëem da b'aa kajatsëk do hã. ÿ mejũũ do wób bē hewyyh da tób P'op Hagä Do panyyg bē yd naherot do yt hã. Sa wób bē no n'aa masoo da badäk hahÿ haw'ããts hē.

35 Ti hyb n'aa bē hã kä P'op Hagä Do anoo da sahõnh hē baad habok do badäk hahÿÿ hã radej'ëep do paa sãm baj. Abéw ranabooh noo gó du däk do né hē tii. Tii kä tagadëeg ub Sakarija, Berekija t'aah, radaj'ëep doo kä. Ti bē daj'ëep paa m' ji ma ejuu do tyng, P'op Hagä Do tób n'aa ganahaang gó.

36 Né hupÿ né hē hahÿÿ her'oot doo: Bē hã kä, da hē habong do sa hã, P'op Hagä Do anoo da sahõnh hē radej'ëep do sãm baj nesaa doo —näng mäh.

37 Ti m' taky hado kãn:

‡‡ 23:32 Jesus h'yyb hapäh rakarën do radaj'ëep. Ti hyb n'aa tii d' tawén her'oot sa hã. Takarën paawä rah'yy kadaw'uuh rahyb n'aa newëe do hã.

—Jerusarēnh, Jerusarēnh! A babuuj ranaheb'oooh P'op Hagä Do ky n'aa rod. Pä me ramahek'uut bë wë P'op Hagä Do mejũũ doo, radejöp hyb n'aa. Hajõõ nuu me ÿ karēn paawä ÿ bataa a babuuj nesaa do mahānh ÿ mo n'aa jesuu hyb n'aa sa hã, karaak ta taah ÿñn ta kēg yt hã tata bëeh do mo n'aa me. Tii da ÿ badoo paawä sa hã, dooh tii d' rakarēn bã.

³⁸ —Bë hegãã da Jerusarēnh buuj, P'op Hagä Do beréd hõm bë panang. P'op Hagä Do mak'yyts dāk bë panang.

³⁹ Hahÿ hyb n'aa ÿ wén her'oot ta tii: Dooh da ÿ bë hapëë wäd bã kã. Jããm né da p'aa hēnh ÿ bë bahapäh da bë h'yy kawareem bã, hahÿÿ da bë her'ood bã: “Ky n'aa kedēng tii, Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Do kyy gó hana doo!”§§

24

Jesus her'oot ta jawén hawät do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Jesus ratsyym kasok bã m' P'op Hagä Do tób n'aa bã naa, ta ma matēg rabana ta wë, ti m' rametēeh mä ta hã P'op Hagä Do tób n'aa. Anäm mä sa hã.

² Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë hapäh sahõnh hē hahÿÿh? Dooh da hahÿ pä ta see jó haso wät pé da. Sahõnh hē da rabakud bëeh tũũ. Né hup ÿ né hē ta ti ÿ her'oot doo —näng mäh.

³ Ti m' waëë joom oriib banäng doo hēnh Jesus rabahõm kãn. Ta tii bã Jesus bahäng bã, sa m'aa

hēnh ta ma matēg rabana ta wē, ti m' raky n'aa eanh:

—Ny noo gó da ti tii d' maher'oot do tadu dāk? H'ēed hado da ōm kajaa do heen n'aa, badāk hahỹ bahēej jēng do heen n'aa? —nāk mäh.

⁴ Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Baad bē matakä da bē rawanadii hyb n'aa.

⁵ Hajōk da han'aa ji hā wad'ii doo. Hät ȳy gó rabana, sa nooh. “Ȳ Kristo, P'op Hagä Do H'y'yb Däng Doo”, nāk da sa kyyh. Hajōk da rawedii.

⁶ Kaneb'ooh do ky n'aa bē ky n'aa napäh da. Ti hadoo né hē bē eỹm manäh. Ti awät né da ta ti hedoo doo. Ti hadoo né hē, dooh takaja nä bā badāk hahỹ bahēej jēng doo.

⁷ Hāj n'aa see babuuj rakaneb'ooh da hāj n'aa see babuuj sa daheeh. Hāj n'aa sa wahē n'aa, rah'y'yy kawereem da hāj n'aa see sa wahē n'aa wē. Hajōng hāj n'aa bā as'aah da. Hajōng hāj n'aa bā k'ãäts katajuus da.

⁸ Sahōnh hē tii, badāk hahỹ bahēej jēng do du dāk do metēē n'aa. Ajän pooj jé ta mahỹyj ganyyh do hadoo da tii.

⁹ —Ti noo gó bē da rahaēēnh bē majĩ moo gó bē rarejãã, bē radej'ēep hyb n'aa. Tak'ep da sahōnh hē hāj n'aa buuj rakawajããn da bē wē hēp ȳ n'aa.

¹⁰ Hajōk da ti noo gó h'y'yy geje hōm doo. Dooh hā ȳ rah'y'yy kae boo bā da. Ta ti hedoo doo, rahaēēnh da sa da hadoo do sa majĩ moo gó. Tak'ep da rakawajããn sa da hadoo do wē.

¹¹ Hajōk da ti anäng ti noo gó daap men'y'yyh doo, “P'op Hagä Do ky n'aa rod ȳyh”, hanäk doo. Hajōk da rawedii.

12 Tak'ëp däg do hyb n'aa nesaa do ti noo gó, hajõk dooh rakamahãn wäd bã sa da hadoo doo.

13 Ti hadoo né da, jé h'yy kanerét do hã yÿ, tadajëb bã kä, edëb had'yyt hë da hÿ pong jé P'op Hagä Do pa.

14 Hahÿ ji P'op Hagä Do bag'ããs do panyyg hanãm doo, jé pad'yyt hë da rabaher'ood hõm, sahõnh hë badäk hahÿÿ hã habong do raky n'aa napäh hyb n'aa. Tii bã kä, badäk hahÿ bahëej jëng do kaja kãn da –näng mäh.

15-16 –Ti hyb n'aa, nanäng tak'ëp nasaa doo, P'op Hagä Do tób n'aa rejãã doo, P'op Hagä Do tób n'aa rahyb n'aa eréd hõm hanoo doo, tsyt hë P'op Hagä Do wë kasëew däk doo bã tahëe däg bã bë hapëe bã, ta ky n'aa P'op Hagä Do ky n'aa rod Daniéw häd näng do erii wät do paa bë hapëe bã, taw'ãäts hë Judah häj n'aa bã haj'eenh do rakejën hõm da waëe banäng hënh. (Bë hyb n'aa matakä Daniéw erii wät do hã.)

17 Ta ti bë bahapäh bã, taw'ãäts hë jajé p'op tób gadäk do jó hasooh péh, nayyw hë da takejën hõm, dooh da pooj jé tób gó tehëen péh.

18 Ti hadoo né da ta joom hood hënh hawät doo. Taw'ãäts hë dooh da tajëe bã ta hatsë tabehëen hyb n'aa paawä –näng mäh.

19 –Tak'ëp tanesaa het'aah doo, sa taah nebii do sa hã kä ti noo gó kä!* –näng mäh.

20 –Taw'ãäts hë bë ky n'aa ets'ëe P'op Hagä Do hã, bë kejën hõm do tabahahëem noo gó, tak'ëp naëng badoos noo gó tanadoo hyb n'aa, Saab hã

* **24:19** Tak'ëp tawén nesaa ti noo gó sa hã, dooh tahaja rawaj'aa bã do hyb n'aa.

tanadoo hyb n'aa na-ããj hẽ.†

21 Tak'ëp né da ji bahoop ti noo gó. Badäk hahỹ du däk noo gó naa, dooh nã paa ti hadoo pé tak'ëp rabahoop. Ti jawén kä dooh ti tahado wäd bä kä. Ti hyb n'aa da taw'ããts hẽ bë ky n'aa ets'ëẽ P'op Hagä Do hã, tabahahëëm noo gó, Saab noo gó ta ti tanadoo hyb n'aa, y wén näng.

22 P'op Hagä Do bód gakog hõm da nanäng ji ahoop doo. Tii d' tanado bä paawä, dooh paawä hedëp péh. Ta wë tasëew hõm do sa hyb n'aa tawén bód gakog hõm ti noo gó rahoop doo —näng mäh.

23 —Ti noo gó, “Wät hahỹ Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo”, “Jajé tahawät”, ranoo bä, bë ky dahé manä da raheer'oot doo.

24 Ta ti y wén her'oot, ti abok da hajök “Ỹ Kristo” ken'ooch do hyb n'aa. Ti abok né da “P'op Hagä Do ky n'aa rod ỹyh” ken'ooch doo, noo kanesa doo. Tak'ëp hadoo do ta heen n'aa rametëeh da, rapehuunh da, ta wë P'op Hagä Do asëew hõm do sii hẽ rawedii hyb n'aa paawä.

25 Bë hyb n'aa matakä! Ta pooj jé ỹ baher'ood däk bë hã.

26 —Ta wób daap bë rapanäg bä, “Tabanawäng bä tabawät”, ranoo bä, bë ahõm manä t'ĩ hënh. “Gëet nanäng, tób gawakö gó”, ranoo bä, bë ky dahé manäh.

27 Hawyp do wë hã naa jé pad'yyt hẽ ji hapäh do hadoo da ỹyh, Aj'yy Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Do kajaa doo. Sahõnh hẽ da rabahapäh ỹ kajaa doo.

† 24:20 Saab noo gó P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do dooh tan'oo bä dawëe Judah buuj raboo bä. Ti hyb n'aa Saab tado bä paawä rakejën hõm doo, dooh paawä rahaja bä dawëe rakejën hõm bä.

28 Wyt ta maab hē da ŷ kajaa doo, dajēp do bajat bā wyt ta maab hē hadoo doo, kuruj-du ta tii bā rakataa do hyb n'aa —näng mäh.

29 Ti m' Jesus ky hadoo ēnh:

—Ti noo gó tak'ēp rabahoop do jawén paa bā né hē, nayyw hē, papŷŷj da badagyb dāk. Kamarab da, dooh ta bag nyy wäd bā. Sagōōh wē hā naa kejäk da. Wē hā habong do ta bag keh'ŷŷt da jé pad'yyt hē, ta see hedo hōm da P'op Hagä Do an'oo bā.‡

30 Ti noo gó kä da sahōnh hē rabahapäh da Aj'yy Hadoo Do Hŷ Pong Jé Hana Do kaja hyng do metēē n'aa wē puh mahang. Tii bā rah'yy ketón bong da sahōnh hē badäk hahŷŷ hā habong doo. Rahapäh da ŷŷh, Aj'yy Hadoo Do Hŷ Pong Jé Hana Do ŷ bahyng bā wē puh mahang, P'op Hagä Do hejój me, ta bag tak'ēp gabarēēh do hadoo doo gó.

31 Ti noo gó ŷ mejũ da äs ŷŷ, torōm-bet häd näng do tak'ēp ragamehŷŷh hyb n'aa, ta naēj n'aa. Tii bā da rabataa jé pad'yyt hē badäk hahŷŷ hā habong do ŷ asēew hōm doo —näng mä Jesus.

32 Ti m' Jesus ky hadoo ēnh:

—Bē hyb n'aa matakä joom wiigo häd näng do ky n'aa hā —näng mäh. —Wiigo tēēg tadu doo bā tagajewäng doo, bē hapäh tabanyyw edaa dāk.‡

33 Ti hadoo né da, sahōnh hē ta ti bē ŷ maher'ood wät do kaja dāk bā bē bahapäh bā, edaa dāk ŷ kajaa do bē bahapäh da.

‡ 24:29 Isajas kyy gó Jesus beh'ũm ta ti ta her'oot doo. Isajas 13.10, 34.4 hā takerii dāk ta ti ky n'aa. § 24:32 Tagajewäng doo, tabanyyw heen n'aa.

34 Né hup ỹ né hẽ hahỹ ỹ her'oot doo: Da hẽ habong do rahapäh nä da sahõnh hẽ** ỹ her'ood wät do bawäd kãn.

35 Badäk hahỹh, wẽ na-ãäj da, ahëej jëe né paawä, keh ỹh da dooh tahëej bä.

36 Ti m' ahõm nä Jesus her'oot doo:

—Dooch d' hapäh pé ny noo gó ta ti bawät. Aãs, hỹ pong jé habok do dooh rahapëe bä. Ỹh, P'op Hagä Do T'aah, na-ãäj hẽ dooh ỹ hapëe bä. Jããm né hẽ Ee hapäh.

37 P'ooj ub, Nowéh häd näng do hawät noo gó habong doo da né hẽ da rababok da, ỹh, Aj'yy Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Do kajaa do pooj jé.

38 Sahõnh hẽ tabag'yyp do pooj jé, h'yy kanap'eed gó rababok. Ratsebé do waa n'aa rawa, ratsebé do waa n'aa reëek. Rakehet'ëe doo da raketëe. Dooch rahyb n'aa peet péh. Tii d' né rabad'oo marakate gó Nowéh rabajëe p'ëe bä kã.

39 Dooch rahapëe bä sa pooj jé hawät doo, hag'yyp do kaja kãn. Ti m' hag'yyp do kaja kãn, dejëb kãn sahõnh hẽ. Ti hadoo da Aj'yy Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Do kajaa do pooj jé.

40 Ti noo gó, pawóp hẽ hedoo pé ajyy gëew gó moo bok doo, sa see da ỹ mahũm si ỹh, ta see da keréd hõm.

41 Pawóp hẽ hedoo pé ỹh tiriig ramoo bok doo, sa see da ỹ mahũm si ỹh, ta see da ỹ eréd gëet.††

** 24:34 Sahõnh hẽ Jerusarënh ky n'aa sa hã Jesus maher'ood wät do né hẽ tii, ti noo gó habong do rahapäh doo. Dooch badäk hahỹ bahëej jëng do tado bä rahapäh doo. †† 24:41 Ta wób ta sii tamahũm, ta wób ti ha'yym tahanäng pé tii. Dooch jããm hẽ pawóp hẽ tado bä ti taw'yyt doo. Baad gada do ti tamahũm, h'yy kanapeet doo, ta hã h'yy kana'eeh do ti ha'yym.

42 —Ti hyb n'aa baad bë hyb n'aa matakä da, baad bë gadaa. Dooh bë hapëë bä ny noo gó Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, bë h'yy kaha'eeh do kajaa.

43 Bë hyb n'aa newë hahÿ panyyg gó bë ÿ ma-her'oot doo: Tób danäh hapëë bä paawä nyy b' akëë atsëm hets'ëek do kajaa, baad paawä tamatakëë, baad paawä tagada. Dooh paawä tan'oo bä hets'ëek do ta tób tanoo eë nä bä.

44 Ti hadoo bë hä. Taw'ääts hë baad bë hyb n'aa matakä, baad bë gadaa ta pooj jé. Ta ti ÿ wén her'oot, bë ganadaa bä Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do kajaa da p'aa hënh —näng mäh.

45 —Ti hyb n'aa, jaa bë mahang ta kaser n'aa baad had'yyt hë ta kariw n'aa mejüü do moo wät do hadoo? Jaa bë mahang ta kaser n'aa h'yy ganäng do hadoo doo, ta hä ta kariw n'aa hanoo do ta wób tabahag'ääs hyb n'aa, ta äh had'yyt hë baad ta wób sa waa tabetsëeh hyb n'aa sa hä, ta s'ee hënh ta kariw n'aa awäd nuuj jé?

46 Taw'ääts hë ta kaser n'aa hä, ta kariw n'aa awyyd bä tamejüü do hä moo wät doo, ta kariw n'aa matëeh bä.

47 Ta kariw n'aa weh'ëeh da ta ti hadoo doo. Sahõnh hë tahaëenh ta hä ta ma, ta ma hagä n'aa tabahado däk hyb n'aa kä. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo.

48 Hÿÿ kä, baad ta kaser n'aa moo nawäd bä paawä, ta h'yyb gó taky hado bä: “Dooh nayyw hë kariw ÿ n'aa kaja bä”, tanoo bä,

49 karom wób tahewyh had'yyt bä kä, tadu do bä jarakë he'ëek do sii tawa bä, teëg bä,

50 ti taganada bä né kä ta kariw n'aa kajaa da. Tahyb n'aa napeet bä kä takajaa.

51 Tii bā tak'ëp da ta kariw n'aa rejã kãn da. Tanoo da ta kaser n'aa paa ahoop j'ooj madäk doo me, ky ken'yym doo gó habok do nesaa do rabahoop doo da. A'oot da tii bā. Sa tæg kamegëej däk da tii bā tak'ëp nesaa do rahoop do hyb n'aa —näng mä Jesus takajaa do pooj jé ky n'aa hã.

25

Maruus sa bag yt hã gad'aa do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Hahÿ panyyg ky n'aa hadoo hÿ pong jé hawät do bag'ããs do ky n'aa Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do matëeh noo gó: Atsëm ji moo sahõnh hë maruus rabahõm sa najiis patug pan'aa hã rakataa hyb n'aa ta ÿÿm pan'aa tabehëen hënh. Sa moo gó sa bag rapatsëe.

² Sa wób, ji ma poo oow péh, h'yy gatamah. Ta wób h'yy genäh.

³ H'yy gatamah doo, sa bag ramahũũm né paawä, dooh m' ramahũũm ta syyj sa bag waa.

⁴ H'yy genäh do ti ramahũũm sa bag waa.

⁵ Tii bā, nayyw hë sa najiis patug pan'aa kanajaa do hyb n'aa, ji moo sahõnh hë hadoo do raty jewyk, tii b' rabaã jëk.

⁶ —Tii bā atsëm ub rë tanyy naëenh: “Wät ta ti ta patug pan'aa!”, näng. “B'ëep, bë gado!”, näng ta kyyh.

⁷ —Tii bā maruus raty gewëej padëek. Ti raty enäm sa bag hõ n'aa.

⁸ Ti h'yy gatamah do raky hadoo h'yy genäh do sa hä: “Na bë bag waa uuh. P'eets hě tabahänh äã bag waa”, näk.

⁹ —“Dooh”, näk ta wób, “äã bag waa uuh äã an'oo bä bë hä, dooh da tahaja bä tii bä”, näk. “Bë ahõm nä ji bag waa rabahešäm hēnh ta waa bë betsēē hyb n'aa” —näk.

¹⁰ —Ti rabahõm nuuj jé sa bag waa hets'ēē doo, takajaa sa najiis patug pan'aa. Tii bä maruus baad gad'aa do rabahõm kån ta sii. Ket'ēē do jām hēnh rabahõm ta sii. Tii bä noo gatsēē dāk jām tób n'aa.

¹¹ —Ta jawén rakaja kån hets'ēē doo. “Äã wahē n'aa, manoo gasēēts tób äã bajēē p'ēē hyb n'aa”, näk.

¹² —Tii bä jām noo gana do ky gadoo: “Né hup ŷ né hě tii, dooh bë ŷ hapēē bä”, nāng jām noo gana doo —nāng mä Jesus panyyg gó teh'ũũm doo.

¹³ Ti m' Jesus ky hado kån:

—Ti hyb n'aa, baad bë gadaa ta pooj jé, bë nahapäh do hyb n'aa ny noo gó ŷ matēēh. Dooh bë hapēē bä nyy b' akēē ŷ kajaa —nāng mä Jesus kyyh.

Dajēēr karom sa hä aj'yy ets'ēē hõm do raba-hag'ääs hyb n'aa panyyg n'aa hahŷh

¹⁴ Ti m' Jesus ky hadoo ēnh:

—Hahŷ panyyg ky n'aa hadoo na-ääj hě hŷ pong jé hawät do bag'ääs do ky n'aa, Aj'yy Hadoo Do Hŷ Pong Jé Hana Do kajaa noo gó. Aj'yy dawēē tabahõm do pooj jé ta dajēēr ta karom hä tets'ēē hõm do rabahag'ääs hyb n'aa ta s'ee hēnh tawäd nuuj jé hadoo tii. Tabahõm do pooj jé, aj'yy naēēnh ta karom ta wē.

15 Ta see hã tabanoo ji ma poo oow pé ta hood moweed k'ãäts tég gabarëeh do s'ëëb. Ta see hã tabanoo pawóp hë ta hood, ta see hã sét hë. Rahajaa do pénh ramoo bok doo, tets'ëë däk sa hã. Ti tabahôm kãn dawëë.

16 Tii bã nayyw hë ji ma poo oow pé gadoo do du do kãn ta tii me tamoo wät doo, dajëër kah'üüm hyb n'aa. Ti hyb n'aa, ji ma poo oow pé jó tagadoo ji ma poo oow pé wób.

17 Tii d' né hë pawóp hë dajëër hood gadoo do bad'oo. Pawóp hë hadoo do jó tagadoo pawóp hë ta wób.

18 Tii d' nado sét gadoo doo. Ta kariw n'aa dajëër tagadoo do jawén paa bã tabahôm, ti tadakä jëng ta dajëër. Séd debaa hë tabado nyh ta kariw n'aa matëeh bã kä.

19 —Tii bã hajöõ ta baab jawén paa bã sa kariw n'aa kaja kãn. Tii b' tanaëënh ta wë ta karom dajëër tahanoo do paah, tabahapäh hyb n'aa nyy da rabad'oo ti dajëër kä.

20 Ji ma poo oow pé dajëër hood gadoo do ky hadoo ta hã: “Kariw ÿ n'aa”, näng, “ji ma poo oow pé ta hood man'oo däk hã ÿÿ, ta tii me ÿ moo wät hyb n'aa”, näng. “Mahegãã. Ta jó ÿ gado däk ji ma poo oow pé ta hood wób gedë hõm doo”, näng.

21 —Ti ta kariw n'aa ky hadoo: “Taw'ãäts hë mamoo wät doo. Karom baad hadoo do õm. Baad had'yyt hë maban'yyh a hã ji anoo doo”, näng. “Kanhën d'os hë né paawä, baad maban'yyh. Ti hyb n'aa ti bahãnh ÿ anoo a hã hÿÿ kä mabag'ããs hyb n'aa kä. B'ëëp, tsebee si ÿÿ”, näng ta kariw n'aa kyyh.

22 —Tii bã pawóp hë dajëër hood gadoo do ky

hadoo: “Kariw ÿ n'aa”, näng, “pawóp hē ta hood man'oo däk hã ÿÿ, ta tii me ÿ moo wät hyb n'aa”, näng. “Mahegãã. Ta jó ÿ gado däk pawóp hē ta hood wób gedē hõm doo”, näng.

²³ —Ti ta kariw n'aa ky hadoo: “Taw'ããts hē mamoo wät doo. Karom baad hadoo do õm. Baad had'yyt hē maban'yyh a hã ji anoo doo”, näng. “Kanahën d'os hē né paawä, baad maban'yyh. Ti hyb n'aa ti bahãnh ÿ anoo a hã hÿÿ kã mabag'ããs hyb n'aa kã. B'ëëp, tsebee si ÿÿh”, näng ta kariw n'aa kyyh.

²⁴ —Ti ta karom seeh, sét dajëër hood gad'ëë däk do gadoo do tabana, ti taky hadoo: “Kariw ÿ n'aa”, näng, “tak'ëp mamejũũ ji hã, hëp ÿÿ. Manu gekãã joom ag manejoom doo. Joom ag manejoom do mataa.

²⁵ Ti hyb n'aa õm ÿ jeÿÿm”, näng. “Tii bã k'ããts gó ÿ jeh'aa këë a dajëër”, näng. “Hÿÿh, a dajëër hã ÿ manoo do paah”, näng.

²⁶ —Ti ta kariw n'aa ky hadoo: “Karom nesaa do õm! Moo nahũũj õm!”, näng. “Mahapäh mä a nooh, joom ag ÿ nejoom do ÿ nu gekãã, näng a kyyh. Joom ag ÿ nejoom do ÿ bataa, näng a kyyh”, näng.

²⁷ “Hëd n'aa dajëër manan'oo däk dajëër me moo heb'ooh do sa hã? Tii bã kã, ÿ kajaa bã kã, ta bahãnh ÿ gadoo paawä dajër ÿÿ”, näng ta kariw n'aa ta hã.

²⁸ —Ti sa kariw n'aa ky hadoo: “Bë ado hõm sét hadoo do ta wë hanäng doo. Bë an'oo ji moo sahõnh hē wë näng do hã”, näng.

²⁹ “Jé wë näng do hã, ti bahãnh takan'oo däk ta hã. Hajõng da anäng ta wë.* Kanahën d'os hē wë

* **25:29** Baad taban'yyh do hyb n'aa tii.

näng doo, kanahën d'os do ta wë hanäng do kado hõm da ta mahānh”, näng.

³⁰ “Bë dawäts nä ta w'oo hã gadagyp doo hënh karom nahũũnh doo. A'oot da tii bã. Sa tæg kamegëej dāk da tak'ëp nesaa do rahoop do hyb n'aa”, näng sa kariw n'aa kyyh —näng mä Jesus panyyg gó teh'ũũm doo.

Sahõnh hë badäk hahỹỹ hã habong do ky n'aa kety dāk do ky n'aa hahỹỹh

³¹ Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Aj'y Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Doo, ta kabaj'aa doo gó, ta bag tak'ëp gabarëeh doo gó sahõnh hë aãs sa daheeh tabahyng bã kã, sa wahë wahë tyng n'aa jó, tsyt hë kasëew dāk do tyng n'aa jó tabasooh da.

³² Tii bã sahõnh hë badäk hahỹỹ hã habong do rakata padëek da ta wë tan'oo bã. Tii bã tsyt hë tabasëew hõm da sa mahang, b'éé hagã n'aa tsyt hë tabasëm doo da b'éé kabara mahānh.

³³ Hub hënh tabasëew hõm da b'éé, s'ỹỹ hënh da kabara.

³⁴ Tii bã ta bagã n'aa ky hadoo da ta hub hadäk hënh hab'ëeh do sa hã: “B'ëep bëeh, Ee ky n'aa edëng doo. Bë gado badäk hahỹ tadu dahäng noo gó naa bë hyb n'aa tenyyw hõm doo, ta bag'aãs doo.

³⁵ Bë ỹ wén ts'yyt, ỹ paa asaah, wa ỹ paa bë anoo hã ỹỹ. Ỹ paa hoo kaanh, bë anoo paa naëng ỹỹ. Ta s'ee hënh naa paa ỹỹh, bë gadoo paa ỹ bë tób bã.

³⁶ Ỹ paa saroor tamaah, bë anoo paa saror ỹỹ. Ỹ paa nahëe näng, bë heg'aãs paa ỹỹh. Ragada-hew'ëes doo gó paa ỹ bagëet, ỹ paa bë hehëen”, näng da ta kyyh sa hã.

37 –Tii bä baad habok do reanh da ta hä: “Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, ny noo gó äã bahapäh mabasaah doo, ny noo gó a waa äã banoo? Ny noo gó mahoo kaanh, a naëng äã banoo?”

38 Ny noo gó ta s'ee hënh naa òm äã bahapäh, òm äã gadoo? Ny noo gó òm saroor tamaah, òm äã saroor noo?

39 Ny noo gó òm äã bahapäh manahëë näng doo, radawäts geët do òm? Ny noo gó òm äã bahehëen?”, näk da baad habok do sa kyyh.

40 –Tii bä ta bagä n'aa ky hadoo da hahÿÿ da: “Baad bë ÿ maher'oot hahÿÿh: Sahõnh hë häj ÿ hedoo do hä, hä ÿ h'yy ka'eeh do hä bë bad'oo do paah, rahyb n'aa sekog its né paawä, hä ÿ né hë ti tii d' bë bad'oo doo. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo”, näng da ta bagä n'aa baad habok do sa hä.

41 –Tii bä ta s'ÿÿ hënh hab'ëeh do sa hä taky hadoo da: “Bëeh, ky n'aa kawas'ee bong doo, bë ahõm mahãnh ÿÿ tëeg hõõ nadëek doo hënh, Dijab, ääs nesaa do Dijab karom sa daheeh sa hyb n'aa P'op Hagä Do benyyw däk doo hënh.

42 T'ïï hënh bë wén hõm, ÿ né asaah paah, dooh paa wa ÿ bë an'oo bä. ÿ paa hoo kaanh, dooh paa naëng ÿ bë an'oo bä.

43 Ta s'ee hënh naa paa ÿÿh, dooh paa ÿ bë gado bä bë tób bä. ÿ paa saroor tamaah, dooh paa saror ÿ bë an'oo bä. ÿ paa nahëë näng, ragadahew'ëes doo gó paa ÿ bagëët, dooh paa ÿ bë hegãã bä”, näng da ta kyyh.

44 –Tii bä kä, ti na-ãäj da reanh da. Hahÿÿ da da sa kyyh: “Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, ny noo gó paa òm äã bahapäh mabasaah doo, mahoo

kaanh doo, ta s'ee hēnh naa do òm, saroor tamah do òm, manahēē nāng doo, ragadahew'ēēs doo gó mabagēēt doo? Ny noo gó òm āã manasa?”, nāk da sa kyyh.

⁴⁵ Tii d' taky hadoo: “Baad bē ŷ maher'oot hahŷh: Hahŷ hyb n'aa sakog its do see hã bē manasa doo, ŷ né hē ti bē manasa. Né hup ŷ né hē ta ti ŷ her'oot doo”, nāng da ta bagã n'aa baad nabok do sa hã.

⁴⁶ —Tii bā, ah'ũm da rahoop do had'yyt doo hēnh. Baad habok doo, dooh t'ĩ hēnh rahõm bā. Hŷ pong jé ji edēb had'yyt doo ragadoo tii hã —nāng mã Jesus.

26

Ratyw n'aa esoos do nyy da radaj'ēep Jesus panyyg n'aa hahŷh

¹ Ti m' Jesus bahajaa bā sahõnh hē ta ti taher'oot doo, taky hadoo mã ta ma matēg sa hã:

² —Bē hapäh, edaa dāk Pas-kowa. Pawóp nã ta äh. Ti noo gó Aj'yy Hadoo Do Hŷ Pong Jé Hana Doo, ran'oo dāk da ta majĩ sa moo gó b'aa kajatsēk do hã takepēēm dāk hyb n'aa —nāng mãh.

³ Ti m' P'op Hagã Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahē n'aa, Judah buuj sa wahē n'aa na-ããj mã séd hã m' rakata padēek P'op Hagã Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahē n'aa heh'äät do tób bā. Kajapas mã P'op Hagã Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahē n'aa heh'äät do häd.

⁴ Ti m' ratyw n'aa esoos mã Jesus ramoo maso hõm hyb n'aa ta wób raky n'aa nanapäh bā m', radaj'ēep hyb n'aa kã m'.

⁵ Rakaner'oot bā m' raky hadoo:

–Dooch da er dajëeb bä Pas-kowa noo gó, hajõk do er wë rah'yy kawereem mahãnh –näk mäh.

Buu benyym do ýñh ahoog wät do Jesus nuu gó panyyg n'aa hahÿh

⁶ Ti m' panang Betanija häd näng doo bä m', Simaw saraa hã däk do paa tób bä,

⁷ sa waa tyng hã m' Jesus basooh bä m', ana mä ta wë ýñh. Buu benyym do hood mä ta moo gó m' tabadäk. Pã s'ëeb mä ta hood. Tak'ëp mä taky n'aa gebah ta ti gó hanäng do buu benyym doo. Ti m' Jesus nuu gó m' tabahah'ook.

⁸ Dooch m' Jesus ma matëg ragenaag bä ta ti tabad'oo doo.

–Hëd n'aa tarejãã tii? –näk mäh.

⁹ –Taw'ãäts hë paawä takes'ëëm. Tak'ëp paawä ji ky n'aa geb'aah. Ta sãm ji an'oo paawä kas'oot do sa hã –näk mäh.

¹⁰ Jesus maa napäh bä sa kyyh, taky hadoo:

–Bë hajëew manä hahÿ ýñh! Tak'ëp baad hadoo do tamoo wäd wät hã ýÿ.

¹¹ Kas'oot do aboo had'yyt hë bë mahang. Ý ti hÿÿh, dooh bë mahang had'yyt hë ý awäd wäd bä.

¹² Ý radakä jëng noo gó buu benäw n'aa tii d' nuh ýÿ gó tah'ook doo.

¹³ Né hup ý né hë hahÿ ý her'oot doo: Jé pad'yyt hë badäk hahÿÿ hã P'op Hagä Do T'aah panyyg hanäm do rabaher'ood hõm bä, raher'oot da na-ããj hë hã ý tamoo wäd wät do ky n'aa, ji hyb n'aa esee hyb n'aa ta hã –näng mäh.

Judas taky n'aa enooh Jesus tahaëenh do ky n'aa hahÿh

14 Ti m' 12 hedoo do Jesus ma matëg seeh, Judas Ikarijot häd näng do bahôm P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa wë.

15 Ti m' taky hadoo sa hä:

—Nyy hë ta sãm bë anoo da hä ÿÿ, Jesus ÿ haëëj bä bë hä? —näng mäh.

Ti m' ranoo ta hä 30 moweed k'ãäts tëg hawak do s'ëëb ta sãm.

16 Ti m', ti noo gó naa Judas Ikarijot tyw n'aa esóts kãn tabahaëënh hyb n'aa kä sa hä.

Jesus ta ma matëg daheeh Pas-kowa tä n'aa rabawëh do panyyg n'aa hahÿÿh

17 Ti m' pãw makuj n'aa tamah do rataheb'ëës do du däk noo gó m', Jesus ma matëg rabana ta wë, ti m' rabeaanh ta hä:

—Nyy bä makarën ãã benãm Pas-kowa tä n'aa, matab'ëës hyb n'aa? —näk mäh.

18 Ti m' taky hadoo:

—Bë ahôm nä panang hënh, ajÿÿ tób hënh. Hahÿÿ da da bë maher'ood ta hä: “Hahÿÿ da ãã ma matëg kyyh a hä, ‘Kaja däk ÿ hajaa do noo gó ÿ jawén hyng doo. A tób hënh da ÿ tab'ëës Pas-kowa tä n'aa ma matëk ÿ sa daheeh’ ”, näk da bë kyyh —näng mã Jesus ta ma matëg sa hä.

19 Jesus mejũ doo da né hë m' ta ma matëg rabad'oo. Ti m' ramoo boo kãn tii bä kä Pas-kowa tä n'aa kä.

20 Papÿÿj badëë hyng bä kä, Jesus bahyy sooh mã 12 hedoo do sii hë sa waa tyng pa.

21 Sa tä rabawëh bä kä m' taky hadoo sa hä:

—Bë see ÿ tahaëënh da majĩ moo gó. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo —näng Jesus sa hä.

²² Ti m' rah'yy ketón bong. Ti m' sét ken'yyh mä raky hadoo:

—Hã ÿÿ, dooh ÿ tado bã Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo! —näk mäh.

²³ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë see né da. Nemon ÿ hehoots wät do pāw, ti né da ÿ haëënh doo —näng mäh.

²⁴ —ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ da dajëp P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot doo da né hë —näng mäh. —Ti hadoo né hë, baad nado da aj'yy hã, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do majÿ moo gó han'oo däk do hã! Taw'ãäts hë paawä ta ti aj'yy hã tanenyyts bã paawä! —näng mä Jesus kyyh.

²⁵ Ti m' Judas, Jesus haëëj däk do pan'aa, ky hadoo ta hã:

—Hã ÿÿ, dooh ÿ tado bã ma matëg! —näng mäh.

Ti m' Jesus ky gadoo:

—A daaj hë ti makaher'ood däk —näng mäh.

²⁶ Ti m' rabawëh bã, Jesus bado däk pāw, ti m' P'op Hagä Do hã taky hadoo:

—Taw'ãäts hë òm, Ee. Man'oo däk pāw ãã hã —näng mäh.

Ti m' taganabäh däk pāw, tan'oo däk mä ta ma matëg sa hã. Ti m' taky hadoo:

—Bë gado däg, bë awa. Hup ÿ heen n'aa hahÿÿh —näng mäh.

²⁷ Ti m' Jesus bado däk uwa bëëh hood, ti m' P'op Hagä Do hã ta ky hadoo:

—Taw'ãäts hë òm, Ee. Man'oo däk uwa bëëh ãã hã —näng mäh.

Ti m' tan'oo däk mä sa hã, ti m' taky hadoo:

—Bë sahõnh hë, bë eëg ta uuh —näng mäh.

28 –Majyw ŷŷ ŷ anoo do ŷ dajëp noo gó heen n'aa hahŷŷh. Papuuj sahõnh hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh do tii kä. Hŷ jawén majyw ŷ hyb n'aa ji tagadoo P'op Hagä Do ky däng. Hajõk do sa hyb n'aa takan'oo däk majyw ŷŷ, ŷ dajëp noo gó, nesaa do sa h'yyb gó hanäng do kawug hõm hyb n'aa –näng mäh.

29 –Hahŷŷ d' bẽ ŷ maher'oot: Hŷ jawén dooh ŷ eëg wäd bä hahŷ uwa s'ëëb. Jããm hẽ p'aa hẽnh papuuj däg ŷ eëëk da bẽ sii Ee bag'ããs doo bä –näng mäh.

30 Ti m' Saaw-Mo hã hanäng do see me P'op Hagä Do rama ejãm do jawén paa bä m', rabahõm kãn waëë joom oriib häd näng do banäng hẽnh.

31 Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

–Badah, atsëm, hã ŷ rabad'oo do bẽ bahapäh bä, bẽ sahõnh hẽ da ŷ bẽ beréd hõm –näng mäh. –Hahŷŷ da takerii däk P'op Hagä Do kyy kerih do hã ti ky n'aa: “B'éé hagã ŷ daj'ëëp da. Tii bä da jé pad'yyt hẽ b'éé rabeüüm bong”^{*} –näng mäh.

32 Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

–Ta tii d' né paawä da hã ŷŷ, ŷ ganä wät jawén paa bä da, bẽ pooj jé da ŷ bahõm Garirej hẽnh –näng mäh.

33 Ti m' Peed ky hadoo:

–Sahõnh hẽ õm reréd hõm bä, a wẽ ramoo bok do rabahapäh bä, ŷ ti dooh noo gó õm ŷ eréd bä –näng mä Peed.

34 Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

^{*} 26:31 Sakarija 13.7

—Badah né hẽ, atsẽm, karaak bahỹỹh do pooj jé, tamawoob nuu me da ỹ maky n'aa jejẽn da. Né hup ỹ né hẽ ta ti ỹ her'oot doo —nãng mã Jesus Peed hã.

³⁵ Ti m' Peed ky kah'ũũm mã ta hã:

—Doo! —nãng mãh. —Ỹ radajëeb bã na-ããj hẽ a sii, dooh noo gó da õm ỹ hyb n'aa eréd bã! —nãng mãh.

Ti ky hedoo né hẽ m' Jesus ma matëg wób.

Getsemani bã Jesus ky n'aa ketsëẽ do panyyg n'aa hahỹỹh

³⁶ Ti m' ta ma matëg daheeh Jesus bahõm joom banãng hẽnh Getsemani hãd nãng doo hẽnh. Ti m' taky hadoo sa hã:

—Babã bẽ ayyw dó jajé ỹ ky n'aa ets'ëẽ nuuj jé —nãng mãh.

³⁷ Ti m' Peed, Sebedew taah pawóp hadoo do daheeh tamahũũm ta sii dawë hã. Ti m' Jesus h'yyb gó tak'ëp mã tah'yy katón wät. Doo hadoo baad tado wäd bã ta h'yyb.

³⁸ Ti m' tamawoob hẽ hadoo do sa hã taky hadoo:

—Tak'ëp ỹ h'yy katón. Ỹ h'yyb dajëp do hadoo —nãng mãh. —Babã bẽ ayyw. Bẽ matakã si ỹỹ. Bẽ aã manã da! —nãng mãh.

³⁹ Ti m' tabahõm dawë hã. Ti m' ta taron nu paa me tabahyy hãng, tũũ m' ta maboos hyy jat, ti m' taky n'aa etsëẽ P'op Hagã Do hã. Hahỹỹ da m' ta kyyh:

—Ee —nãng mãh. —Tahaja bã paawã, mado hõm mahãnh ỹỹ wät hahỹ ỹ ahoop do pan'aa. Ta tii d' né ỹ bets'ëẽ paawã, makarẽn doo d' né hẽ mabad'oo, ỹ karẽn doo da nado —nãng mãh.

⁴⁰ Tabana bä m' ta ma matëg tamawoob hë hadoo do rahab'ëeh hënh, taheg'ääs mäh, aã b'ëeh mäh. Ti m' Peed hã tabeaanh:

—Dooh bë haja bä kanahën d'os hë bë ty gapadäg bä si ŷÿ? —näng mäh.

⁴¹ —Bë matakä, P'op Hagä Do hã bë ky n'aa ets'ëë, nesaa do h'yyb natatuk hyb n'aa bëeh, ŷ bë eréd hõm mahãnh —näng mäh. —Ji h'yyb karën né paawä baad hadoo do ji moo wät, nahejooj ji, ti hyb n'aa bë ky n'aa ets'ëë ŷ wén näng —näng mäh.

⁴² Ahõm ënh mä p'aa hënh, ti m' taky n'aa etsëë ënh p'aa hënh. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—Ee —näng mäh. —Tanahaja bä ŷ ahoop do pan'aa kado hõm mahãnh ŷÿ, ŷ mamò n'aa najesu bä ta mahãnh, tii bä, makarën doo da né hë ŷ karën hã ŷ kametëeh —näng mäh.

⁴³ Ti m' p'aa hënh tabana bä ënh, aã b'ëeh ënh mäh, tak'ëp mä raty jewyk sa h'yyb.

⁴⁴ Ahõm ënh p'aa hënh, taky n'aa etsëë do paa taky n'aa etsëë ënh p'aa hënh.

⁴⁵ Ti m' tamatëeh ta ma matëg tamawoob hë hadoo do wë, ti m' taky hadoo sa hã:

—Bë kameh'ãäk nä? Bë aã magyys hë? —näng mäh. —Bë hegãã. Edaa däk Aj'yÿ Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do nesaa do moo heb'ooh do sa moo gó rabahaëej däk doo.

⁴⁶ Bë as'ëeg bëh! Hamäh, ër ah'ũũm! Wät ta ti ŷ han'oo däk do majë ŷÿ hã —näng mä Jesus kyyh.

Jesus ramaso däk do panyyÿg n'aa hahÿÿh

⁴⁷ Jesus ber'oot nä bä m', takajaa Judas, 12 hedoo do see paah. Hajök mä han'aa ta sii. Sën-jeer yt hã m', boh yt hã m' rabana. P'op Hagä Do tób n'aa yt

hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa kyy gó m', Judah buuj sa wahë n'aa hedoo do sa kyy gó m' na-ããj hë ti rabana.

⁴⁸ Haëënh doo, baad ub mä taky n'aa her'ood däk. Hahÿÿ da m' ta kyyh sa hã:

—Ta ti ÿ tapa tsanetsup doo da, ti né hë tii. Tii d' bë maso däk, bë maso hõm —tii da m' ta kyyh dó sa hã.

⁴⁹ Ti m' nayyw hë Judas bana Jesus wë, ti m' tedëng:

—Taw'ãäts hë õm, ma matëg? —näng mäh.

Ti m' ta tapa tsanetsup mäh.

⁵⁰ Ti m' Jesus ky hadoo Judas hã:

—Ti bä, mamoo wäd ti majawén na doo, najis ÿÿ —näng mäh.

Ti m' ta hã rakajäk, ramaso däg kån mä Jesus.

⁵¹ Ti m' Jesus hata see bado däk ta sën-jeer, tekyyt mä P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äät do karom. Ta nabuuj gakyd hõm mäh.

⁵² Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Menyyw däg a sën-jeer —näng mäh. —Sën-jeer me ta wób hekyyt doo, sën-jeer me tadajëp.

⁵³ ÿ nahaja med'oo, ÿ karën bä paawä, Ee hã ÿ ky n'aa etsëë 12 ken'yyh kata däk do tak'ëp kanekan do ääs nayyw hë tamejüü hyb n'aa, ÿ ramo n'aa jesuu hyb n'aa?

⁵⁴ Tii d' tado bä paawä, ÿ ramo n'aa jesu bä paawä, dooh paawä takaja bä tii bä P'op Hagä Do kyy kerih doo, hahÿ né hë kametëeh doo kä hã ÿ taheer'oot doo —näng mä Jesus ta ma matëg hã, sën-jeer hado däk do hã.

⁵⁵ Ti m' hajök do hã kä Jesus ky hadoo:

—Ër wahë n'aa wë h'yy kawereem do sa h'yyb mahũũm n'aa bë ed'oo g'eeh ÿÿh, bë wén n'aa wë ÿÿ sën-jeer yt hã, boh yt hã, ÿ bë masoo hyb n'aa? —näng mäh. —P'op Hagä Do tób n'aa wahoo gó ÿ awäd had'yyt hë ÿ ma metëek bä. Dooch ênh ÿ bë maso bä tii bä ênh? —näng mäh.

⁵⁶ —Hÿÿ kä, taw'ääts hë —näng mäh. —ÿ hapäh, sahõnh hë tii da tawén hadoo, P'op Hagä Do ky n'aa rod rerii bong do paah, hã ÿ kametä däk hyb n'aa —näng mä Jesus.

Ti m' sahõnh hë kä ta ma matëg rawaj'aa bong. Reréd hõm mä Jesus.

Judah buuj sa wahë n'aa wë Jesus ramahũũm do ky n'aa hahÿÿh

⁵⁷ Ti m' Jesus ramaso däk do ramahũũm kãn Kajapas häd näng do tób hënh. P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do ti Kajapas. Kata b'ëeh mä ta tii bä Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo, Judah buuj sa wahë n'aa hedoo do sii hë m'.

⁵⁸ Peed bahõm mä Jesus sa jawén. Dawëë m' tagadäk. Ajëë suun mä P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do tób w'oo hã. Ti m' warahén sa pa m' tabahyy häng, tabaheg'ääs hyb n'aa nyy d' rabad'oo Jesus hã.

⁵⁹ P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa hedoo doo, sahõnh hë Sinedirijo häd näng do ajyy n'aa sii hë m' resoos mä Jesus hã rap'ää daj'ëep péh. Resoos mä daap hë Jesus raky n'aa tapaa doo.

⁶⁰ Hajõõ né paawä m' daap ramenyyh Jesus ky n'aa hã, dooh m' raw'yyt pé rap'ää daj'ëep pé Jesus.

Ti m' tagadëeg ub kä pawóp hē han'aa,

⁶¹ ti m' raky hadoo:

—Hahỹỹ da hahỹ aj'yy kyyh: “Ỹ hajaa ỹ gawat-siig hōm bā P'op Hagā Do tób n'aa”, nāng. “Tama-woob hē ta āh, ỹ tamaa sooh p'aa hēnh”, nāng ta kyyh —nāk mā sa hā.

⁶² Ti m' P'op Hagā Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh do sa wahē n'aa heh'äät do p'op mā tabas'ëeg gëët. Ti m' taky hadoo mā Jesus hā:

—Dooh maher'oot pé òm raky n'aa tapaa do hā?
—nāng mäh.

⁶³ Dooh m' Jesus ky gado bā. Bag hēnh mā tabagëët.†

Ti m' P'op Hagā Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh do sa wahē n'aa heh'äät do ky hadoo ěnh mā ta hā:

—P'op Hagā Do hedëb had'yyt do matym gó kä òm ỹ mejũũ, āã mamaher'oot hyb n'aa ti Kristo, P'op Hagā Do H'yyb Dāng Doo, P'op Hagā Do T'aah mado bā! —nāng mäh.

⁶⁴ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Òm né tii, ti tii d' her'oot —nāng mäh. —Ti hadoo né hē, hahỹỹ da bē sahōnh hā ỹ maher'oot: Hỹ jawén bē hapäh né da Aj'yy Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Do, Sahōnh Sa Bahānh Hado Do hub hēnh tabasooh bā, ta hā P'op Hagā Do weh'ëeh doo bā. Bē hapäh né da ěnh tabahyng bā wē puh mahang —nāng mā Jesus kyyh sa hā.

† **26:63** Dooh Jesus kawaj'āān bā. Daap hē P'op Hagā Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh do sa wahē n'aa heh'äät do ke'aanh, Jesus wén ky ganadoo.

⁶⁵ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do kawaj'ään gó tawén s'ëéd hõm ta daaj hë ta saroor. Ti m' taky hadoo:

—P'op Hagä Do taky n'aa rejä däk! Jääm hë. Dooh hyb n'aa wät pé ta ky n'aa her'oot péh. Bë maa napäh né hë ta kyyh, P'op Hagä Do taky n'aa rejää doo.

⁶⁶ Nyy da bë hã? —näng mäh.

—Taw'ääts hë tadajëp! —näk mä ta wób sa kyyh.

⁶⁷ Ti m' ta mamets rabahetsoos, ti m' rabetuu sa moo me. Ta wób ratapa ewyyh mäh,

⁶⁸ ti m' raky hadoo ta hã:

—Maher'ood mahapëë bä, Kristo, jaa mo haj'aa? —näk mäh.

Jesus Peed ky n'aa jejën do panyyg n'aa hahÿÿh

⁶⁹ Ti noo gó, tób w'oo hã Peed bahäng bä, tób danäh karom ÿÿnh ana ta wë, ti m' taky hadoo:

—Öm na-ääj hë Jesus Garirej buuj sii hawät doo —näng mäh.

⁷⁰ Ti m' Peed ky n'aa jejën wät sahõnh hë sa matym gó.

—Dooh ÿ heen n'aa nyy bä ta ti maher'oot doo —näng mä ta kyyh.

⁷¹ Ti m' Peed bahõm ta hadë noo bä. T'ïï hënh tób danäh karom ÿÿnh see bahapäh bä m', taky hadoo sa pa hab'ëeh do sa hã:

—Jesus Nasaréh buuj sii hawät do hahÿÿh —näng mäh.

⁷² Ti m' Peed jejën ënh mä p'aa hënh. P'op Hagä Do hã m' taky däng, raky daheeh hyb n'aa paawä:

—Dooh ÿ hapëë bä ta ti aj'yy —näng mäh.

⁷³ Ti noo gó né hë badawëd däk mäh, ta pa hab'ëeh do p'op raky hadoo ta hã:

—Sa hata see né hẽ õm —näk mäh. —Garirej buuj raber'oot doo da né hẽ ti maber'oot —näk mä sa kyyh.

⁷⁴ Ti m' Peed ta daaj hẽ taky n'aa kawas'ee kãn. Ti m' P'op Hagä Do hã taky dãng:

—Doooh ÿ hapëë bã ta ti aj'yy! —nãng mä ta kyyh sa hã.

Ti m' nayyw hẽ m' karaak bah'ÿÿ kãn.

⁷⁵ Tii bã m' Peed hyb n'aa newë däk Jesus her'oot do paa kä ta hã: “Karaak bahÿÿh do pooj jé, tama-woob nuu me ÿ maky n'aa jejën da.” Ti né paa kä m' Jesus her'oot do paa kä ta hã. Ti m' Peed banyyh wahoo gó naa. Tak'ëp tabaód g'ëed kãn mä taky n'aa jejën do hyb n'aa Jesus.

27

Pirato häd nãng do wë Jesus ramahũũm kãn do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Bãp paa m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Judah buuj wahë n'aa wób, rahyb n'aa eno däk Jesus radaj'ëëp hyb n'aa.

² Ramoo maw'yyd däk, ramahũũm Pirato häd nãng do wë, Roma buuj Judah hãj n'aa bã bag'ããs doo.

³ Ti m' dajëb hã Jesus raky n'aa ety däk do Judas, Jesus haëej däk do ky n'aa napäh bã m', t'yyd kamehĩn wät mä tamoo wät do paa hã. Ti m' moweed k'ããts tęg hawak do s'ëeb tabaj hõm P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa, sa wahë n'aa wób hã.

⁴ —Nesaa do ÿ moo wäd wät —nãng mä sa hã. — Mo haj'aa kad'oo do nado dajëb hã ÿ haëej däk doo —nãng mä Judas kyyh sa hã.

Ti m' sa wahë n'aa hedoo do raky gadoo:
 —Dooh hyb n'aa ãã hyb n'aa peet pé ta tii. A ky gabuuj hë ti ta tii —näk mä sa kyyh.

⁵ Ti m' Judas dawäts bëëh tũũ moweed P'op Hagä Do tób n'aa yt hã, ti m' tabahõm kãn, nu kasagĩw däk mä tyd me.

⁶ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa rabata däk moweed tũũ kajäk doo, ti m' raky hadoo:

—Dooh ër ky n'aa jaw'yyk do an'oo bä P'op Hagä Do tób n'aa dajëër n'aa tabahado däk hyb n'aa hahÿ dajëër. Majyyw dajëër n'aa ti hÿÿh —näk mäh.

⁷ Ti hyb n'aa m' rahyb n'aa newë däk ramamet-sëë hyb n'aa hew'yyt do joom banäng doo, Judah buuj nadoo do kamag kadebong do pan'aa.

⁸ Ti hyb n'aa, da hë na-ããj nä ta häd ramaneëenh “ta majyyw hood”, hew'yyt do joom hood paah.

⁹ Tii d' né kä m' kametä däk P'op Hagä Do ky n'aa rod Jeremiij häd näng do erih do paa kä. Hahÿÿ d' paa m' ta kyyh: “Rado däk 30 hedoo do moweed k'ãäts tög hawak do s'ëëb. Sa moo gó rahaëëj däk do sãm Isaraéw buuj raky kajäk do tii.

¹⁰ Ta sãm me rabets'ëë hõm hew'yyt do joom banäng doo. Tii d' né hë Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do mejũũ hã ÿÿ”, * näng paa Jeremiij erii wät do kyyh.

¹¹ Ti nuuj jé m' Roma buuj Judah häj n'aa bä bag'ããs do pooj jé m' Jesus bagëët. Ti m' Jesus hã ta bagã n'aa eanh mäh:

—Õm né Judah buuj sa wahë n'aa? —näng mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

* **27:10** Jeremiij 19.1-13, 32.6-9. Taw'ãäts hë ji ner'oot na-ããj hë Sakarija 11.12-13.

—ÿÿ. Tii d' né hẽ, maher'oot doo d' né hẽ —näng mä Jesus.

¹² Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Judah buuj wahë n'aa wób Jesus raky n'aa tapaa bä kä Pirato hã, dooh m' Jesus ky gedag bä.

¹³ Ti m' Pirato ky hadoo ta hã:

—Nepäh a hã õm raky n'aa tapaa doo? —näng mä Pirato.

¹⁴ Doo né paawä Jesus kawaj'ãän bä, dooh m' taky gedag bä raky n'aa tapaa doo. Ti hyb n'aa m' tak'ëp Pirato hyb n'aa meuuj wät.

¹⁵ Pas-kowa noo gó m' Pirato bahed'oo doo da taberéd hõm radewëes do seeh. Teréd hõm hajök do retsëe doo.

¹⁶ Ti noo gó m' ragadahew'ëes doo gó m' tabagëet Jesus Barabas häd näng doo, moo nesaa do ky n'aa etsëeh doo.

¹⁷ Ti m' hajök do rakat'aa bä kä ta tób hënh, Pirato beanh sa hã:

—Ny hadoo do bë karën ÿ eréd hõm: Jesus Barabas, Jesus ramaneëenh do P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo? —näng mäh.

¹⁸ Tii d' tawén eaanh, tahapäh mäh, ta hã rahaëej däk Jesus, rah'yy kajew'ëes do hyb n'aa ta hã.

¹⁹ Ti m' ti noo gó né hẽ m', ji ky n'aa etyy n'aa tyng jó Pirato basooch bä kä m', Pirato ÿÿm mejüü mä Pirato rapanäk hyb n'aa. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—Marejã manã ta ti aj'yy mo haj'aa kanadoo doo. Ta ti hyb n'aa tak'ëp ÿ bahob wät säh ÿÿ gó naga hẽ atsëm —näng mä ta ÿÿm kyyh Pirato panäk do hã.

20 Ti nuuj jé m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa, Judah buuj sa wahë n'aa na-ãäj hë m' ramejũũ mã hajök doo, Barabas rabetsëe hyb n'aa Pirato hã. Ramaher'oot na-ãäj hë Pirato ramejũũ Jesus tadaj'ëep hyb n'aa.

21 Ti m' Pirato beaanh sa hã:

—Ny hadoo do bë karën ÿ eréd hõm? —näng mäh.

—Barabas —näk mã hajök do sa kyyh.

22 Ti m' Pirato ky hadoo:

—Tii d' tado bä, nyy da ÿ bad'oo Jesus hã, Kristo ramaneëenh do hã? —näng mäh.

—Mepëem däg b'aa kajatsëk do hã! —näk mã sahõnh hë sa kyyh.

23 —Hëd n'aa? —näng mã Pirato. —Dooh mo haj'aa kad'oo do tado bä —näng mäh.

Taher'ood né paawä m' tak'ëp rageëej bong tii bä:

—Mepëem däg! Mepëem däg! —näk mäh.

24 Pirato bahapäh bä m' sa h'yyb rawanareem doo, Pirato hapäh mã rah'yy kawereem do ta wë, tado däk naëng, ti m' ta moo tabahetsyyd wät hajök do matym gó.†

—Hëp ÿ n'aa nado hahÿ aj'yy dajëp doo —näng mäh. —Bë né hë ti ta tii d' karën doo —näng mäh.

25 —Taw'ãäts hë —näk mã sahõnh hë. —Ãäh, ãã panaa na-ãäj hë, ãã gadoo ta majyyw hyb n'aa ãã raky n'aa tapa bä —näk mã Pirato hã.

26 Ti m' Pirato beréd hõm Barabas häd näng doo. Ti m' tamejũũ rabahewyyh Jesus. Ti m' tahaëej däk warahén sa hã rabepëem däk hyb n'aa b'aa kajatsëk do hã.

† 27:24 Tii d' tawén d'oo, ta ky gabuuj gó nadoo do radaj'ëep doo, tametëeh hyb n'aa sa hã.

Jesus warahén rarejãã do panyyg n'aa hahÿÿh

27 Ti m' bag'ããs do warahén n'aa ramahũũm Jesus sa wahë n'aa tób wahoo hënh. Tii bã m' ranaëëj nä sahõnh hë sa hataa, séd hã rakata padëëk hyb n'aa Jesus w'oo hã.

28 Ti m' rakabo nyyh ta saroor, ti m' radasuun jëng ta hã ta hatsë hahiin doo.

29 Ti m' hetëk do moo m' ramap'õöd däk, ta nuu gó m' radasoo. Ti m' ranoo ta tatu hub hënh tamasoo hyb n'aa.‡ Ti m' sa taron nuu me m' ramehyy bëëh ta wë. Raweh'ëëh doo gó m' raky n'aa mes'uunh. Ti m' raky n'aa ej'ees. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—Kaweh'ëëh Judah buuj sa wahë n'aa! —näk mäh.

30 Ti m' rabahetsoos sa matsós me. Hajõõ nuu me m' ranu gewyyh tatu me.

31 Raky n'aa ej'ees jawén paa bã m' rado nyyh mä ta hatsë hahiin doo, radasuun jëng mä ta saroor hë. Ti m' ramahũũm rabepëëm däk hyb n'aa.

Jesus rabepëëm däk do panyyg n'aa hahÿÿh

32 Panang bã naa raban'yyh bã m' rakataa aj'yy panang Sirené häd näng doo bã naa, Simaw häd näng do hã. Ti m' warahén ramejũũ mä tabes'ooh hyb n'aa b'aa Jesus rahepëëm däk do b'aa n'aa.

‡ 27:29 Ta hatsë rawén dadäk, sa wahë n'aa ky n'aa hadoo ramanes'uunh hyb n'aa. Ti hadoo hetëk do kapõös doo. Tëg gabarëëh do sa wahë n'aa nuu gó radasoo do ky n'aa hadoo ramanes'uunh. Ti hadoo na-ããj hë ta tatu. Ta moo gó sa wahë n'aa atón tatu n'aa hedoo do k'ãäts tëg hawak do s'ëëb rahyb n'aa jew'yyk do metëë n'aa. Ta tii me ramanes'uunh.

³³ Ti m' rakajaa Gogota häd näng doo bä. (Gogota häd näng doo m' ji nu gabóg k'yy rahanäng pé m' tii.)

³⁴ Ti m' ramenoo ta hä joom uwa häd näng do s'ëeb hejooñh doo. Kamekuunh mä ti datsäng doo me. § Ti m' tameëek kanahën d'os hë, dooh teëg bä.

³⁵ Ti m' rabepëëm däk do jawén paa bä m', ramoo bong ramas'uunh doo, rabahapäh hyb n'aa ta sa-roor uuh wë ym doo. **

³⁶ Ti m' rabehyy b'ëeh Jesus rabahag'ääs hyb n'aa.

³⁷ P'op, ta nu gad'oo pong jé m', warahén rabepëëm däk kerih do Jesus moo p'ää tadajëp do heen n'aa. Hahÿÿ da m' kerih do hä: “Jesus hahÿÿh, Judah buuj sa wahë n'aa”, näng mä kerih do hä.

³⁸ B'aa kajatsëk do wób hä rabepëëm padëek na-ääj hë pawóp hë ajyy baretsëk doo. Hub hëñh ta see hahäng, s'ÿÿ hëñh ta see hahäng. Hõõ gó Jesus kahepëëm däk do bahäng.

³⁹ Ta tii me teb'ëes do raky n'aa rejää mä Jesus, sa nuu m' rewõnh Jesus wë.

⁴⁰ Hahÿÿ d' m' sa kyyh:

—Magawats'iik mäh, a nooh, P'op Hagä Do tób n'aa. Tamawoob mä ta äh mamoo wäd sooh p'aa hëñh, a nooh. A daaj kedëeb! Ahyy b'aa hä hadäk do õm, P'op Hagä Do T'aah mado bä! —näk mä sa kyyh.

⁴¹ P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk

§ **27:34** Datés do biin tii. Tii d' né hë rabahed'oo radej'ëep do hä.

** **27:35** Saaw-Mo 22.18

doo, Judah buuj sa wahë n'aa na-ããj hë raky n'aa ej'ees mäh:

42 —Ta wób ted'ëöp —näk mäh. —Doo tahaja bä ta daaj hë takedëeb bä! Isaraéw buuj sa wahë n'aa m', tanooh. Taw'ããts hë tabahyng b'aa kajatsëk do hã tahadäk do hã naa, tii bä ãã ky daheeh da!

43 P'op Hagä Do hã m' tah'yy kasadä, tanooh. Na P'op Hagä Do edëeb hãã, P'op Hagä Do genaag bä ta hã. P'op Hagä Do T'aa m', tanooh —näk mä sa wahë n'aa sa kyyh.

44 Baretsëk do ta pa pad'ëök do ti na-ããj raky n'aa rejãã mäh.

Jesus dajëp do panyyg n'aa hahÿÿh

45 Wasyk mä ta bag badoo wät, badagyb däk mä badäk hahÿÿ hã. Jããm hë tug bä tabawag däk p'aa hënh.

46 Tug bä m', tak'ëp mä Jesus geëej wät:

—Eroj, Eroj, rama sabakatani? —näng mäh.

“P'op Hagä Doo, ÿ h'yy kasahadä doo, hëd n'aa ÿ mamakyy?”^{††} tahanäng pé m' tii.

47 Ta tii bä p'eets hë hab'ëeh do wób ramaa napäh bä m' ta kyyh, raky hadoo:

—Eriij^{‡‡} ti tanaëënh —näk mäh.

48 Ti m' nayyw hë sa see waj'aa däk, sapum do tehoots däk uwa s'ëeb oow me, b'aa hã m' tagadahäng, tamenoo mä Jesus hã tabeëek hyb n'aa.

49 Ti m' ta wób raky hadoo:

—Na madëög! —näk mäh. —Ti b' ër heg'ããs Eriij ana bä tabed'ëöp hyb n'aa —näk mäh.

^{††} 27:46 Saaw-Mo 22.1 hã takerii däk doo hã tabeh'üüm. ^{‡‡} 27:47 P'op Hagä Do ky n'aa rod p'ooj ub hawät do paa ti Eriij.

⁵⁰ Ti m' tak'ëp mä Jesus geëej wät, ti m' h'yy keréd hõm mäh.

⁵¹ Tii bä m', P'op Hagä Do tób n'aa t'õp ta gó noo gatsë hebaan do kas'ëed hyng mäh. Hëej katajus wät mäh, pä ganebäh bong P'op Hagä Do an'oo bä.

⁵² Noo kesëets hõm mä kamag hood. Hajök mä baad habok do paa genä bok mäh. Edëb bë kån mäh.

⁵³ Genä bok do raban'yyh sa kamag hood paa bä naa. Ti m' Jesus ganä wät do jawén paa bä, rabajëe p'ëe panang Jerusarënh hënh. Kas'ee bok mä hajök do hä.

⁵⁴ Ti m' hëej katajuus doo, sahõnh hë hawäd wät do warahén sa wahë n'aa, ta warahén n'aa Jesus hag'ääs do rabahapäh bä m', raky hadoo:

—P'op Hagä Do T'aah né paa ti hÿÿh! —näk mä sa kyy kä.

⁵⁵ Hajök ÿÿj tii b' hab'ëeh. Dawëe naa m' rabaheg'ääs. Garirej häj n'aa bä naa rahada mä Jesus. Jesus karën do hä, ta waa hedoo do hä m' ramasa.

⁵⁶ Sa mahang mä rabab'ëeh Marija Madarën häd näng doo, Marija see Tsijaag Joséh sa ÿÿn, Sebedew taah sa ÿÿn. Tamawoob hë ÿÿj.

Jesus radakä jëng do pä gó panyyg n'aa hahÿÿh

⁵⁷⁻⁵⁸ Tüüh däg bä m' papÿÿj, aj'yy tak'ëp ma näng do bahõm Pirato wë. Joséh mä ta häd. Arimatsija hënh naa m' tii. Jesus ma matëg see hado däk mäh. Ti m' tabahõm Pirato wë. Tetsëe mä Jesus kamag n'aa tabado hyng hyb n'aa. Ti m' Pirato mejüü rahaëej däk ta hä tadakä jëng hyb n'aa.

⁵⁹ Ti m' Joséh bado hyy kån Jesus kamag n'aa, ti m' tahabën däk mä pään hanäm doo me, rino häd näng do s'ëeb.

60 Ti m' tadasuun jëng pä gabaho doo gó. Papuuj mä ta ti kamag hood pan'aa. Joséh kamag hood paawä ti ragagots däk doo. Ti m' pä gatsabak do tepëed nä, taty gatsëë däk mä ta me. Ti m' tabahõm kãn.

61 Marija Madarën, Marija see Jesus kamag hood pa m' rabat'oonh.

62 Ti m' jati péh, Saab hã, P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Pariséw sa daheeh rabahõm Pirato wë.

63 —Hyb n'aa jawyk doo —näk mä Pirato hã. — ãã hyb n'aa es'ee däk ta ti aj'yy noo kanesa do ky hadoo do paah. Hahÿÿ d' paa ta kyyh: “Tamawoob hë tabahado däk bä kä äh ÿÿ, ÿ d' ganä wät p'aa hënh”, näng paa ta kyyh.

64 Ti hyb n'aa äã karën paawä mamejũũ warahén rabahag'ããs hyb n'aa ta kamag hood tamawoob hë ta äh. Ta kamag hood ranahagãã bä, ta ma matëg an'aa da ta kamag rabado nyyh hyb n'aa. Jesus ganä wät, näk da tii bä. Hajök paa tawedii. Jesus makũ ganä wät ranoo bä, ti bahãnh kawad'ii padëek hajök do tii bä —näk mä sa kyyh Pirato hã.

65 Ti m' Pirato ky hadoo:

—Taw'ãäts hë bë mahũũm warahén kamag hood rabahag'ããs hyb n'aa. Baad bë enyyw. Bë hapäh né hë nyy d' bë bad'oo —näng mäh.

66 Ti m' ta kamag hood noo bä rabats'aa däk ky n'aa jaw'yyk do heen n'aa, ta ma matëg ranoo gasëëts hõm mahãnh. Ti m' ramejũũ warahén rabahag'ããs hyb n'aa.

28

Jesus ganä wät do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m', Saab bahëej jëng bä m', bap paah, met'uuh hã, papÿÿj ty ganä këe bä, Marija Madarëñ, Marija see daheeh rabahõm Jesus kamag hood rabaheg'ããs hyb n'aa.

² Ti m' nanyyw hë, tak'ëp k'ãäts katajus këe. Tak'ëp tawén katajus wät P'op Hagä Do ããs bahyng do hyb n'aa, ti m' pä kepëed hõm ta noo gatsë paah, ti m' ta jó tabaso däk.

³ Tak'ëp mä ããs gabarëeh, hawyp do gabarëeh doo da. Tak'ëp mä ta saroor bahawak.

⁴ Tak'ëp mä warahén, Jesus kamag hood hag'ããs do paah, rajeÿÿm bong mä ããs. Kajajãñ b'ëeh mä ÿÿm haj'aa, dejëp do hedo padëek mäh.

⁵ Ti m' ããs ky hadoo ÿÿj sa hã:

—Bë eÿÿm manäh! —näng mäh. —ÿ hapäh, Jesus repëem däk do paa bë esoos.

⁶ Dooch wäd bä. Ganä wät, bë tamaher'ood wät doo da né paah! B'ëep, bë hegãã nyy bä takada-suun jëng do paa bä —näng mäh.

⁷ —Nanyyw hë bë ahõm, ta ma matëg bë maher'oot hyb n'aa. Hahÿÿ da d' bë kyyh: “Ganä wät dejëp do sa mahang. Ahõm da bë pooj jé Garirej hënh. Bë hapäh da t'ii hënh”, näk da bë kyyh. Tii d' këh ÿ bë hã —näng mä ããs kyyh ÿÿj sa hã.

⁸ Ti m' rawaj'aa jëk ta ma matëg ramaher'oot hyb n'aa. Rajeÿÿm né paawä m' tseb'ee mä ti hyb n'aa.

⁹ Ti m' rabajëk bä m', nanyyw hë m' Jesus kas'ee wät sa hã, ti m' takedëng sa hã. Ti m' ta wë rabana, ti m' rabehyy b'ëeh tũũ, ta tsyym hã ramoo kajäk ta hã raweh'ëeh hyb n'aa.

¹⁰ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Bë eỹm manäh. Bë ahõm, bë maher'ood hãj haa sa hã Garirej hënh rabahõm hyb n'aa. Tii bã da ŷ rabahapäh —näng mã Jesus.

Warahén ramaher'oot do rahapäh do panyyg n'aa hahỹỹh

¹¹ Ti m' Jesus ma matëg wë ỹỹj rahõm nuuj jé m', warahén wób rabajëk mã panang hënh P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa wë. Ti m' ramaher'oot mã sa hã sahõnh hë rahapëë wät doo.

¹² Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa rakataa Judah buuj sa wahë n'aa hedoo do sa sii, rahyb n'aa newëë nyy d' rabad'oo hyb n'aa. Ti m' hajõng dajëër rabanoo warahén sa hã,

¹³ ti m' raky hadoo sa hã:

—Taw'ãäts hë hahỹỹ da bë maher'ood ta wób sa hã: “Atsëm, ãã aã nuuj jé ta ma matëg rabana, tii b' retsëëg hõm ta kamag”, nãk da bë kyyh —nãk mã sa wahë n'aa hedoo do sa kyyh.

¹⁴ Ti m' raky hadoo ënh:

—Pirato, babä bagã n'aa ky n'aa napäh bã panyyg bë her'ood hõm doo, ãã h'yyb en'yym da, dajëb hã bë taky n'aa ety mahãnh* —nãk mã sa kyyh.

¹⁵ Ti m' warahén ragado dãk dajëër, ti m' sa hã ramejũũ doo da né hë m' ramaher'ood hõm daap men'yyh do panyyg. Ti m' jé pad'yyt hë m' Judah

* **28:14** Roma buuj sa warahén n'aa raã bã rabahag'ããs bã, radej'ëëp ta sãm. Ti hyb n'aa “ãã h'yyb en'yym da bë wahë n'aa” rawén näng.

buuj mahang ka her'ood dāk ta ti panyyg. Da hē na-
ãj nā ka her'oot.

*Jé pad'yyt hē ta ky n'aa ji maher'ood hōm Jesus
mejũũ do ky n'aa hahỹh*

¹⁶ Ti m' 11 hedoo do rabahōm kån Garirej hēnh,
waëë hēnh, Jesus mejũũ do paa hēnh.

¹⁷ Ti m' Jesus rabahapäh bā, raj'aa etsëë kån mä
ta hā. Ti hadoo né hē dooh baad tagah'ood nā bā
ta wób sa hā.

¹⁸ Ti m' Jesus bana kån p'eets hē sa wë. Hahỹ d'
mä ta kyyh sa hā:

—Sahōnh hā, hỹ pong jé hawät do hā, badäk
hahỹ bā hawät do hā na-ãj hē P'op Hagä Do
an'oo dāk ỹ mejũũ hyb n'aa. Sahōnh hē sa bahānh
ỹ hyb n'aa jawyg dāk tan'oo bā.

¹⁹ Ti hyb n'aa, bë ahōm. Ma matëk ỹỹ rabahado
padëëk bë an'oo bā sahōnh hē häj n'aa babuuj. Bë
nu gemuun hōm da ta ti Ee häd gó, ta T'aah häd gó,
P'op Hagä Do Sahee häd gó.

²⁰ Bë ma met'ëëg sa hā sahōnh hē bë ỹ mejũũ do
paa raky daheeh hyb n'aa. Hahỹ ỹ ky däng bë hā: Ỹ
awäd had'yyt hē da bë sii badäk hahỹ gawatsik bā
kä.† Jããm hē kä.

† **28:20** Sahōnh hē badäk hahỹ bahëëj jëng do jawén paa bā, hỹ pong
jé Jesus pa ër aboo had'yyt hē.

Pop Hagä Do Panyyg Hanäm Do Hahÿÿh
The New Testament in the Nadëb language of Brazil
(BR:mbj:Nadëb)

O Novo Testamento na língua Nadëb do Brasil

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nadëb (Nadëb)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Nadëb

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-29

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 31 Aug 2023
c5681c4e-55f8-5b64-badf-af07c5e28afc